

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

FPA:s servicebeskrivning för rehabilitering, krävande medicinsk rehabilitering

1.1.2026

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Ändringshistorik

Version	Ändring	Införd av	Datum
1.0	[Beskrivning av ändringarna]	[Namn]	[dd.mm.åååå]
1.1	[Beskrivning av ändringarna]	[Namn]	[dd.mm.åååå]

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Innehåll

Ändringshistorik.....	2
Inledning.....	5
1 Klienter inom den individuella rehabiliteringen	6
2 God rehabiliteringspraxis.....	7
2.1 Klientens mål ska styra genomförandet av rehabiliteringen	7
2.2 Egenrehabilitering som en del av klientens vardag.....	8
2.3 Samarbete krävs för att rehabiliteringen ska ge gott resultat.....	8
2.4 Gruppverksamhet möjliggör kamratstöd.....	9
3 Den individuella rehabiliteringens utformning.....	9
3.1 Den totala rehabiliteringstiden.....	9
3.2 Rehabiliteringens längd	9
3.3 Uppdelning av rehabiliteringen i perioder	9
3.4 Rehabiliteringsdagens längd.....	10
3.5 Längden på de individuella mötena	10
4 Bedömning av klientens servicebehov och nivån på behovet.....	10
4.1 Bedömning av servicebehovet	10
5 Genomförandet av individuell rehabilitering	12
5.1 Serviceproducentens uppgifter innan rehabiliteringen inleds.....	13
5.2 Serviceproducentens uppgifter under rehabiliteringen	15
5.3 Serviceproducentens uppgifter efter rehabiliteringen.....	21
6 Individuell rehabilitering i form av anpassningsträning.....	22
7 Genomförande av individuell rehabilitering på distans.....	23
7.1 Distansrehabilitering i klientens vardag.....	23
7.2 Distansrehabilitering vid serviceproducentens verksamhetsställe.....	24
8 En vuxen närståendes deltagande i rehabiliteringen	24
8.1 En vuxen närstående deltar i rehabiliteringen med eller utan inkvartering	24
8.2 En närståendes besök.....	25
9 Personal som genomför den individuella rehabiliteringen	26

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

9.1	Multiprofessionellt team.....	26
9.2	Assisterande personal.....	29
9.3	Personalens uppgifter och kraven på erfarenhet.....	30
10	Serviceproducentens erfarenhet.....	32
10.1	Rehabilitering för personer med synnedsättning.....	32
10.2	Rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning.....	33
11	Lokaler som används vid genomförandet av individuell rehabilitering	34
11.1	Lokaler vid serviceproducentens verksamhetsställe.....	34
11.2	Inkvarteringslokaler	34
11.3	Lokalernas tillgänglighet.....	35
12	Bedömning av funktionsförmågan styr genomförandet och visar förändringen.....	36
12.1	Mätinstrument och metoder, användningen av dem samt syftet med mätningarna.....	36
12.2	Mätning av klientorientering: Enkäten KAARI.....	38

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Inledning

I den här servicebeskrivningen för rehabilitering anges innehållet i och kvalitetskraven för den multiprofessionella individuella rehabilitering för vuxna med synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning som FPA ordnar inom ramen för krävande medicinsk rehabilitering.

Den individuella rehabiliteringen för vuxna är avsedd för klienter över 18 år som har en diagnostiserad synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning. Klienterna förutsätts ha betydande aktivitetsbegränsningar och delaktighetsinskränkningar som hänför sig till funktionsnedsättningen eller sjukdomen och som orsakar ett behov av individuell rehabilitering som genomförs multiprofessionellt.

Den individuella rehabiliteringen ska genomföras planmässigt och så att klientens individuella behov beaktas. En vuxen närstående till klienten kan också delta i rehabiliteringen tillsammans med klienten under en del av tiden.

Under den individuella rehabiliteringen får klienten information och konkreta anvisningar som syftar till att underlätta hens dagliga aktiviteter och rehabilitering. Klienten får stöd i sin livssituation och för att lösa praktiska problem. Klienten får också resurser, metoder och färdigheter att mångsidigt delta i olika aktiviteter i sin vardag och sin livsmiljö.

Den individuella rehabiliteringen kan genomföras också i form av anpassningsträning, om det är fråga om den första tiden efter att klienten fått en funktionsnedsättning eller insjuknat. Anpassningsträningen genomförs huvudsakligen i enlighet med principerna för individuell rehabilitering. Avvikelser från detta anges separat i de olika kapitlen i servicebeskrivningen. En klient som deltar i anpassningsträning får handledning och stöd för att hantera sin livssituation och stärka sina nätverk under den första tiden efter att hen fått sin funktionsnedsättning eller insjuknat. Klienten får också verktyg, hjälp och träning för att förstå de förändringar och utmaningar som sjukdomen eller funktionsnedsättningen medför. Vid individuell rehabilitering som genomförs i form av anpassningsträning ska serviceproducenten sträva efter att ge klienten möjlighet också till kamratstöd.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Rehabiliteringen genomförs antingen med inkvartering eller utan inkvartering.

Deltagarna i den multiprofessionella individuella rehabiliteringen är klienter som FPA har beviljat krävande medicinsk rehabilitering (lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner 566/2005).

Den här servicebeskrivningen innehåller 2 delar:

- en del som beskriver rehabiliteringstjänsten
- en allmän del.

Servicebeskrivningens båda delar följer här efter varandra. Vardera har egen pärm och innehållsförteckning. Båda delarna ska tillämpas samtidigt när rehabiliteringen genomförs. Serviceproducenten förbinder sig att genomföra den individuella rehabiliteringen i enlighet med de principer och krav som anges i servicebeskrivningen.

1 Klienter inom den individuella rehabiliteringen

Den individuella rehabiliteringen för vuxna är avsedd för klienter över 18 år

- som har en diagnostiserad synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning samt eventuellt även andra sjukdomar eller funktionsnedsättningar
- vars funktionsnedsättning eller sjukdom orsakar sådana symtom och begränsningar som avsevärt försämrar förmågan att klara sig i olika vardagsmiljöer, exempelvis hemma, i studierna eller i arbetslivet
- som har ett aktuellt behov av sådan intensifierad individuell rehabilitering **eller** individuell rehabilitering i form av anpassningsträning som genomförs multiprofessionellt
- för vilka man kan förvänta sig att multiprofessionell individuell rehabilitering **eller** multiprofessionell individuell rehabilitering som genomförs i form av anpassningsträning kan ge ytterligare effekter när det gäller förmågan att klara av dagliga aktiviteter och vara delaktig.

Den individuella rehabiliteringen ordnas i form av separata tjänster för

- personer med synnedsättning
- personer med syn- och hörselnedsättning.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

2 God rehabiliteringspraxis

Genomförandet av målinriktad rehabilitering av hög kvalitet förutsätter att man tillsammans med klienten formulerar mål för rehabiliteringen som är realistiska och meningsfulla för klienten. Den nytta klienten har av rehabiliteringen ska också vara betydande och långvarig.

Rehabiliteringen ska genomföras på ett sådant sätt att klienten

- kan lita på att de metoder som används vid rehabiliteringen och de sätt på vilka rehabiliteringen genomförs grundar sig på vetenskaplig evidens eller annars är etablerade och allmänt accepterade
- upplever att serviceproducenten beaktar särdragen hos hens synnedsättning, syn- och hörselnedsättning eller sjukdom.
- blir bemött som individ och så att hens kognitiva, funktionella, emotionella och psykiska resurser och behov av stöd beaktas
- upplever att kommunikationen är respektfull och att serviceproducenten har förberett sig väl för den individuella rehabiliteringen
- själv medverkar i planeringen av rehabiliteringen (inklusive egenrehabiliteringen) och får sådan allmän samt specifik information som behövs för detta
- förstår vilka faktorer som påverkar hens funktionsförmåga och identifierar inte bara sina begränsningar utan också sina styrkor samt de personliga faktorer och omgivningsfaktorer som möjliggör rehabilitering och anpassning i den förändrade situationen.

2.1 Klientens mål ska styra genomförandet av rehabiliteringen

Rehabiliteringen ska genomföras på ett sådant sätt att klienten

- upplever att de mål som i samråd formulerats för rehabiliteringen är betydelsefulla för hen själv
- kan försäkra sig om att målen för rehabiliteringen är specificerade, mätbara, möjliga att uppnå, tidsangivna och realistiska
- inser att en förändring är möjlig och förmår engagera sig i det arbete som krävs för att målen ska nås

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- upplever att serviceproducenten beaktar hens livssituation, resurser och begränsningar
- upplever att man i rehabiliteringen fokuserar på sådant som är väsentligt för hen
- upplever att serviceproducenten arbetar för att nå de gemensamt formulerade målen för rehabiliteringen och att uppfyllelsen av målen och det arbete som detta kräver utvärderas i samarbete med klienten under hela den tid som rehabiliteringen pågår.

2.2 Egenrehabilitering som en del av klientens vardag

Rehabiliteringen ska genomföras på ett sådant sätt att klienten

- får resurser för det aktiva arbete som rehabiliteringen kräver och klarar av att använda resurserna i sin vardag
- upplever övningarna och de arbetsmetoder som stöder rehabiliteringen som meningsfulla och lätta att ta till sig
- lär sig metoder med vars hjälp hen kan förändra sina handlingssätt och sin livsmiljö så att de främjar rehabiliteringen
- upplever att man hittar lösningar på de utmaningar som funktionsnedsättningen eller sjukdomen medför
- får möjlighet att ta till sig nya levnadsvanor och lära sig nya färdigheter.

Läs mer: den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 1.3 God rehabiliteringspraxis.

2.3 Samarbete krävs för att rehabiliteringen ska ge gott resultat

Rehabiliteringen ska genomföras på ett sådant sätt att klienten

- inser att samarbete med närstående och olika aktörer i vardagen (t.ex. hälso- och sjukvården och socialväsendet) är en viktig del av målinriktad och långsiktig rehabilitering
- upplever sig ha nytta av multiprofessionellt samarbete som förenar olika perspektiv och kompetens inom olika områden
- upplever att de olika aktörerna arbetar i enlighet med de gemensamma målen
- upplever att det finns en fungerande och tydlig kommunikation mellan de olika aktörerna och att den sköts på överenskommet sätt.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

2.4 Gruppverksamhet möjliggör kamratstöd

Serviceproducenten ska försäkra sig om att klienten

- upplever att gruppverksamhet lämpar sig för hen och främjar rehabiliteringen
- vid behov får möjlighet att utbyta kunskaper och goda inlärningserfarenheter i en grupp där medlemmarna har likartade behov av och mål för sin rehabilitering eller befinner sig i ungefär samma livssituation.

3 Den individuella rehabiliteringens utformning

3.1 Den totala rehabiliteringstiden

Alla delar av den individuella rehabiliteringen (förhandskontakt, rehabiliteringsperiod/rehabiliteringsperioder samt kontakter mellan perioderna och uppföljande kontakter) ska genomföras inom loppet av **1 år** under den tid som klientens rehabiliteringsbeslut är i kraft.

3.2 Rehabiliteringens längd

Längden på den multiprofessionella individuella rehabiliteringen grundar sig på klientens individuella rehabiliteringsbehov och rehabiliteringsplan.

Den individuella rehabiliteringen omfattar 10, 15 eller 20 dygn. I antalet dygn ingår också söndagar som eventuellt infaller under rehabiliteringsperioden/rehabiliteringsperioderna.

Individuell rehabilitering som genomförs i form av anpassningsträning omfattar 5 dygn (genomförs mellan måndag och lördag).

Serviceproducenten ska ha beredskap att genomföra såväl individuell rehabilitering som individuell rehabilitering som genomförs i form av anpassningsträning.

3.3 Uppdelning av rehabiliteringen i perioder

Det rekommenderas att klientens rehabilitering genomförs i **minst 2 perioder**, om helheten omfattar mer än 10 dygn. Klientens rehabiliteringsdagar ska delas upp i

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

perioder på ett sådant sätt att rehabiliteringsdagarna utgör en balanserad helhet som svarar mot klientens individuella rehabiliteringsbehov.

De 5 dygn som ingår i individuell rehabilitering i form av anpassningsträning genomförs i en enda period.

3.4 Rehabiliteringsdagens längd

För klienten är längden på en rehabiliteringsdag **minst 6 timmar**.

Av ovannämnda tid ska **i genomsnitt 5 timmar/rehabiliteringsdag** utgöras av handledd rehabilitering som genomförs av ett multiprofessionellt team och som omfattar individuella möten för klienten **minst 2–3 timmar/rehabiliteringsdag**.

Den handledda rehabiliteringens längd och innehåll ska **alltid** anpassas efter klientens individuella situation och behov.

I rehabiliteringsdagen (minst 6 timmar) ingår förflyttningar mellan lokaler, programenliga pauser samt pauser för lunch och mellanmål.

3.5 Längden på de individuella mötena

Längden på de individuella mötena mellan klienten och de yrkesutbildade personerna är **45–60 minuter/möte**. Längden på ett möte ska anpassas efter klientens individuella situation och behov.

4 Bedömning av klientens servicebehov och nivån på behovet

Klienten kan på grund av sin funktionsnedsättning eller sjukdom ha behov av fysisk, psykisk, kognitiv eller social hjälp. Serviceproducenten ska ha beredskap att under rehabiliteringen ge klienten sakkunnig och tillräcklig assistans utifrån hens individuella behov.

4.1 Bedömning av servicebehovet

Serviceproducenten ska på förhand utreda och bedöma omfattningen av klientens personliga hjälpbehov och behovet av assistans. Serviceproducenten ansvarar för att se

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

till att det finns tillräckligt med assisterande personal under klientens rehabiliteringstid. Nivån på och omfattningen av klientens servicebehov ska utredas innan rehabiliteringen inleds i samband med förhandskontakten och med hjälp av de dokument som finns att tillgå.

Bedömningen av klientens servicebehov ska genomföras

- utifrån det läkarutlåtande B där rehabiliteringsplanen ingår eller någon annan motsvarande medicinsk utredning och
- utifrån övriga handlingar som beskriver klientens helhetssituation samt
- så att man beaktar de uppgifter som klienten själv gett om sin funktionsförmåga och sitt hjälpbehov.

Nivån på klientens servicebehov kan preciseras under den första rehabiliteringsperioden men inte längre efter det.

Nivån på klientens servicebehov bedöms på en tvågradig skala:

- **Servicebehov, nivå 1:** Klienten behöver i någon mån service samt viss hjälp av assisterande personal.
- **Servicebehov, nivå 2:** Klienten behöver i stor utsträckning och så gott som ständig service samt omfattande hjälp av assisterande personal.

Serviceproducenten **ska ha beredskap** att tillhandahålla rehabilitering för såväl klienter med servicebehov på nivå 1 som klienter med servicebehov på nivå 2. Den assisterande personalen ska tillgodose klientens behov av hjälp dygnet runt.

4.1.1 Servicebehov, nivå 1: klienten behöver i någon mån service

Servicebehov, nivå 1 innebär följande:

- Klienten klarar sig delvis självständigt, men behöver i någon mån hjälp med sina dagliga aktiviteter.
- Klienten kan behöva hjälp bland annat med att göra sig förstådd, utföra exekutiva funktioner, bearbeta information, utföra syn- eller hörselbaserade aktiviteter, komma ihåg och gestalta saker och ting, röra sig, äta, förflytta sig, sköta sin personliga hygien eller ta sig till rehabiliteringen, eller hjälp i samband med rehabiliteringsåtgärder.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- Klienten behöver viss hjälp av assisterande personal.

4.1.2 Servicebehov, nivå 2: klienten behöver ständig service

Servicebehov, nivå 2 innebär följande:

- Klienten behöver i sina dagliga aktiviteter så gott som ständig eller särskilt krävande handledning, tillsyn eller assistans av personalen.
- Klienten kan behöva omfattande hjälp med att göra sig förstådd, utföra exekutiva funktioner, bearbeta information, utföra syn- eller hörselbaserade aktiviteter, komma ihåg och gestalta saker och ting, röra sig, äta, förflytta sig, sköta sin personliga hygien eller med att ta sig till rehabiliteringen.
- Det krävs betydande arrangemang för att ordna rehabiliteringen i praktiken vad beträffar rehabiliteringsåtgärderna, lokalerna eller rehabiliteringspersonalens tidsanvändning.

För alla klienter som hör till nivågrupp 2 ska grunden för servicebehovet antecknas i klientens rehabiliteringsrapport.

5 Genomförandet av individuell rehabilitering

Klienten väljer den serviceproducent som lämpar sig bäst för hen bland de serviceproducenter som FPA godkänt för rehabiliteringstjänsten i fråga.

Serviceproducentens uppgifter innan rehabiliteringen inleds:

1. Ett kallelsebrev skickas till klienten.
2. Klienten kontaktas på förhand.

Serviceproducentens uppgifter under rehabiliteringen:

3. Rehabiliteringsperioden/Rehabiliteringsperioderna genomförs individuellt.
4. Klienten ges uppgifter att utföra mellan perioderna och kontaktas mellan perioderna, om rehabiliteringen genomförs i flera perioder.

Serviceproducentens uppgifter efter rehabiliteringen:

5. Uppföljande kontakt (1–2 gånger) tas med klienten efter den sista rehabiliteringsperioden.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

5.1 Serviceproducentens uppgifter innan rehabiliteringen inleds

Serviceproducenten kommer överens med klienten om när rehabiliteringen ska inledas och om tidtabellen för rehabiliteringsperioderna med beaktande av rekommendationerna i klientens rehabiliteringsplan och de mål som formulerats för rehabiliteringen.

Innan rehabiliteringen inleds ska serviceproducenten bedöma om klienten behöver tolkning för personer med funktionsnedsättning som stöd för kommunikationen under rehabiliteringen, exempelvis teckenspråkstolkning, tolkning av tecknat tal eller skrivtolkning. Serviceproducenten gör bedömningen utifrån klientens handlingar och/eller genom att kontakta klienten.

5.1.1 Kallelsebrev och blankett för förhandsuppgifter

Ett kallelsebrev och en blankett för förhandsuppgifter skickas till klienten (per e-post eller post) inom 2 veckor från det att rehabiliteringsbeslutet har kommit.

I kallelsebrevet får klienten på förhand information bland annat om

- när hen kommer att kontaktas, om tidtabellen för genomförandet av rehabiliteringen och om tillhandahållaren av rehabiliteringen
- genomförandet av rehabiliteringen, till exempel om personalen, programmet och metoderna
- att det finns möjlighet att ställa frågor och framföra önskemål om rehabiliteringen i samband med förhandskontakten.

Läs mer: den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 7.1.1 Kallelsebrev.

5.1.2 Förhandskontakt med klienten

Med förhandskontakt avses ett **telefonsamtal eller videosamtal** mellan klienten och serviceproducenten, där klienten bl.a. får bekräftelse på tidtabellen för rehabiliteringen och på programmets innehåll.

Förhandskontakten genomförs **i genomsnitt 3 veckor** innan rehabiliteringen inleds. Förhandskontakten tas av en av de yrkesutbildade personerna i det multiprofessionella teamet.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Längden på förhandskontakten är **cirka 30 minuter**.

I samband med förhandskontakten ska serviceproducenten och klienten tillsammans försäkra sig om att den individuella rehabiliteringen lämpar sig för klienten och att det är aktuellt med rehabilitering med tanke på klientens hälsotillstånd och livssituation.

Nivån på klientens servicebehov ska fastställas i samband med förhandskontakten (se kapitel 4). Eventuella behov av assistans för en vuxen närstående som deltar i rehabiliteringen ska också diskuteras. I princip måste en närstående som deltar i rehabiliteringen ha sådan **funktionsförmåga** att hen klarar sig **självständigt** eller endast behöver **alldeles lite hjälp och handledning** av personalen i sina dagliga aktiviteter och för att röra sig. **Läs mer:** [den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 7.2.4 Allmänt om genomförandet av rehabiliteringen.](#)

I samband med förhandskontakten får klienten närmare information bland annat om

- innehållet i rehabiliteringen
- vilka personliga tillbehör (t.ex. redskap för inomhus- och utomhusmotion, eventuella personliga hjälpmedel) som ska tas med
- annat som anknyter till genomförandet av rehabiliteringen (bl.a. inkvarteringen)
- formuleringen av mål som är betydelsefulla för klienten själv
- hur serviceproducenten beaktar och har förberett sig på klientens särskilda behov (t.ex. behov av hjälp under rehabiliteringen och inkvarteringen, eventuella särskilda behov gällande medicinering, användning av sömnappnéapparat)
- möjligheten att under rehabiliteringen träffa sådana yrkesutbildade personer vars sakkunskap och handledning klienten upplever sig behöva i sin situation
- de mätinstrument som används i samband med rehabiliteringen och om rapporteringen av rehabiliteringens effekter
- sådant som klienten själv har frågor och önskemål om när det gäller rehabiliteringen.

Om serviceproducenten trots försök inte kan nå klienten på förhand, innebär det inte något hinder för att klienten ska kunna delta i rehabiliteringen. Då ska saken antecknas i klientens uppgifter.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

5.2 Serviceproducentens uppgifter under rehabiliteringen

Den individuella rehabiliteringen ska alltid genomföras så att klientens individuella behov och resurser beaktas. Rehabiliteringen ska också svara mot de rehabiliteringsmål som anges i rehabiliteringsplanen. Blanketten Mina mål (GAS) fylls i tillsammans med klienten under den första rehabiliteringsperioden. Då rehabiliteringen avslutas görs en slutlig utvärdering av måluppfyllelsen tillsammans med klienten, och de resultat som nåtts anges i rehabiliteringsrapporten.

Ett allmänt mål för rehabiliteringen är att klienten

- **ska förstå** hur hen själv kan påverka sin funktionsförmåga och sin studie- eller arbetsförmåga och sitt välbefinnande
- redan under de första rehabiliteringsdagarna **ska få** individuell och konkret **handledning** av olika yrkesutbildade personer för att nå sina individuella mål
- **ska hitta** sådana metoder för egenrehabilitering som passar hen och som främjar rehabiliteringen och underlättar vardagen
- **ska förstå** vilken betydelse hens egen aktivitet och motivation har för rehabiliteringen
- **ska uppleva** att det individuella rehabiliteringsprogrammet och gruppverksamheten kompletterar varandra och motsvarar den rehabiliteringsplan som tidigare gjorts upp.

5.2.1 Inledande samtal

I början av den första rehabiliteringsperioden ska ett **individuellt inledande samtal** ordnas för klienten (och hens närstående).

Längden på ett inledande samtal är 45–60 minuter/samtal.

Det inledande samtalet genomförs av

- den personliga handledaren (under den första eller den andra rehabiliteringsdagen) och
- en specialistläkare.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Det inledande samtalet kan också genomföras i form av **flera enskilda samtal** mellan klienten och de ovannämnda yrkesutbildade personerna, om separata samtal behövs med tanke på klientens situation som helhet.

Syftet med det inledande samtalet är att klienten (och klientens närstående)

- **konkret ska delta** i planeringen av sin rehabilitering och i preciseringen av målen för den
- **ska uppleva** att den personliga handledaren och specialistläkaren på ett genomgående och enhetligt sätt beaktar hens helhetssituation, rehabiliteringsbehov och mål för rehabiliteringen
- **ska uppleva** att specialistläkaren beaktar hens hälsotillstånd, funktionsbegränsningar och funktionsmöjligheter ur ett helhetsperspektiv
- **ska uppleva** att den rehabiliteringsplan som utarbetas gemensamt är fungerande och realistisk
- **ska kunna försäkra sig** om att det råder en gemensam uppfattning om innehållet i rehabiliteringsplanen och att rehabiliteringspersonalen förbinder sig att följa den
- **ska förstå** vad man vill uppnå med rehabiliteringen och vad hen själv ska vara beredd att förbinda sig till
- **ska få visshet om** att de yrkesutbildade personerna i det multiprofessionella teamet är ändamålsenligt valda med tanke på rehabiliteringen
- **ska kunna försäkra sig om** att de aktörer som hen behöver i sin vardag vid behov kan tas med för att stödja rehabiliteringen
- **ska förstå** vilken betydelse de bedömningar som görs under rehabiliteringen (intervjuer, undersökningar, mätningar) har för bedömningen av hens helhetssituation och formuleringen av konkreta rehabiliteringsmål
- **ska få information om** rapporteringen av rehabiliteringens effekter och ombes lämna sitt samtycke till att de uppgifter som omfattas av rapporteringen skickas till FPA.

5.2.2 Individuella möten

Innehållet i rehabiliteringen ska skräddarsys så att det i så stor utsträckning som möjligt svarar mot klientens individuella behov. När rehabiliteringens innehåll planeras ska serviceproducenten beakta de allmänna symtom som orsakas av klientens

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

funktionsnedsättning eller sjukdom samt eventuella särdrag i anslutning till dem.

Serviceproducenten ska se till att klienten individuellt träffar alla de yrkesutbildade personer i det multiprofessionella teamet som behövs i hens situation.

5.2.3 Gruppverksamhet

Serviceproducenten kan också ordna gruppverksamhet under en rehabiliteringsperiod, om det är möjligt i klientens situation och genomförbart i praktiken. I gruppverksamheten används aktivitetsbaserade metoder, och klienternas individuella mål och önskemål beaktas. Avsikten är att klienten med hjälp av gruppverksamhet samt kamratstöd och erfarenhetsbaserat stöd ska få information och stöd för sin egen rehabilitering.

En grupp som leds av en (1) yrkesutbildad person i det multiprofessionella teamet kan omfatta **högst 6 klienter**.

Det rekommenderas att serviceproducenten kallar sådana klienter inom individuell rehabilitering som befinner sig i en likartad situation till rehabilitering samtidigt för att möjliggöra gruppverksamhet och kamratstöd.

Detta förutsätter att

- klientens situation tillåter rehabilitering i grupp
- rehabiliteringen svarar mot klientens behov
- rehabiliteringen genomförs under den tid som klientens rehabiliteringsbeslut är i kraft
- skapandet av en grupp inte leder till att det för klienten uppstår onödigt långa pauser mellan perioderna eller att inledandet av rehabiliteringen fördröjs.

5.2.4 Nätverksmöte

För att rehabiliteringen ska fortsätta i klientens vardag och för att eventuell fortsatt rehabilitering och andra tjänster som främjar rehabiliteringen ska ordnas krävs det en klar ansvarsfördelning och samordning. Det här förutsätter att serviceproducenten bedriver ett aktivt nätverkssamarbete och gör överenskommelser med olika aktörer i klientens vardag. För detta ändamål ska serviceproducenten vid behov ordna ett nätverksmöte som en del av klientens rehabilitering.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Vid nätverksmötet ska serviceproducenten säkerställa att

- klienten får stöd för att klara sig hemma och i arbetet eller studierna
- klienten får hjälp av de yrkesutbildade personerna att hitta konkreta metoder för egenrehabilitering och för att underlätta vardagen
- det avtalas med klienten om en handlingsplan för att stödja rehabiliteringen på längre sikt
- de olika aktörerna tillsammans med klienten söker nya lösningar på klientens problem
- det finns ett fungerande informationsutbyte mellan klienten, de närstående och andra viktiga aktörer i klientens vardag.

Längd

Ett nätverksmöte som hålls under rehabiliteringen ingår i programmet för en rehabiliteringsdag. Längden är **i genomsnitt 2 timmar/möte**.

Deltagare

I nätverksmötet deltar **klienten (och den närstående), 1–2 av medlemmarna i det multiprofessionella teamet och de aktörer i klientens vardag som är centrala med tanke på hens rehabilitering**, till exempel personer som representerar social- och hälsovården och som ansvarar för klientens ärenden, klientens terapeuter eller företrädare för företagshälsovården. Det multiprofessionella teamet och klienten bedömer tillsammans vilka aktörer det är ändamålsenligt att deltar i nätverksmötet.

Genomförande

Nätverksmötet kan ordnas under en rehabiliteringsperiod och ingår då i programmet för en rehabiliteringsdag. Nätverksmötet genomförs **vid serviceproducentens verksamhetsställe ansikte mot ansikte** så att klienten (och den närstående) och företrädarna för serviceproducenten befinner sig i samma rum. Utomstående aktörer kan delta i nätverksmötet också **via videosamtal**.

Nätverksmötet kan vid behov genomföras också **i form av ett videosamtal** under tiden mellan rehabiliteringsperioderna. Då drar man av den tid (högst 2 timmar) som använts

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

för nätverksmötet från programmet för en rehabiliteringsdag som genomförs ansikte mot ansikte.

5.2.5 Mellanutvärdering av rehabiliteringen

I slutet av varje rehabiliteringsperiod (med undantag av den sista) ska serviceproducenten ordna ett individuellt möte mellan klienten och den personliga handledaren för en mellanutvärdering. Vid behov kan också andra medlemmar i det multiprofessionella teamet delta i mötet.

Vid mellanutvärderingen

- utvärderas rehabiliteringsperioden och uppfyllelsen av rehabiliteringsmålen, och eventuella behov av ändringar i innehållet i rehabiliteringen diskuteras
- säkerställer man klientens egenrehabilitering i vardagen genom en genomgång av det som klienten lärt sig och de råd som klienten fått under rehabiliteringen
- kommer man överens om tidpunkten för en kontakt mellan perioderna.

Någon mellanutvärdering görs **inte** om det är fråga om rehabilitering som genomförs i en enda period eller i form av anpassningsträning.

5.2.6 Uppgifter och kontakter mellan perioderna

Uppgifter mellan perioderna

Serviceproducenten ska tillsammans med klienten planera olika uppgifter som stöder egenrehabiliteringen och som klienten utför mellan rehabiliteringsperioderna. Syftet med uppgifterna mellan perioderna är att stödja klienten i att förändra sina handlingssätt och engagera sig i rehabiliteringen samt att hjälpa klienten att genomföra egenrehabilitering i vardagen.

Hur dessa uppgifter framskrider ska aktivt följas upp tillsammans med klienten. Man kan exempelvis använda sig av en rehabiliteringsdagbok för att anteckna och följa upp uppgifterna. Uppgifterna ska gås igenom tillsammans med klienten under följande rehabiliteringsperiod.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Några ovan beskrivna uppgifter ges **inte** om det är fråga om rehabilitering som genomförs i en enda period eller i form av anpassningsträning. **Läs mer:** den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 7.2.4 Allmänt om genomförandet av rehabiliteringen.

Kontakt mellan perioderna

Under den individuella rehabiliteringen ska klienten kontaktas mellan rehabiliteringsperioderna sammanlagt **1–2 gånger**.

Längden på en kontakt mellan perioderna är i **genomsnitt 30 minuter**.

Kontakten sker i form av ett **telefonsamtal** eller **videosamtal** vid en gemensamt överenskommen tidpunkt och på det sätt som man kommit överens om med klienten.

Kontakten ska genomföras av **den personliga handledaren eller någon annan medlem av det multiprofessionella teamet**.

Syftet med kontakten mellan perioderna är att stärka

- klientens egenrehabilitering i vardagen
- en fungerande vardag för klienten
- klientens engagemang i de gemensamt överenskomna målen
- förutsättningarna för att uppgifterna mellan perioderna ska framskrida
- klientens tilltro till sin egna resurser.

Ovan beskrivna kontakt **faller bort** om det är fråga om rehabilitering som genomförs i en enda period eller i form av anpassningsträning.

5.2.7 Avslutande samtal

I slutet av den sista rehabiliteringsperioden ordnas ett **avslutande samtal** mellan **klienten** (och klientens närstående), **den personliga handledaren och 1–2 av medlemmarna i det multiprofessionella teamet**.

Längden på det avslutande samtalet är **45–60 minuter**.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Under det avslutande samtalet

- utvärderar man uppfyllelsen av de mål som formulerats för rehabiliteringen (blanketten Mina mål)
- gör man upp en plan för den fortsatta rehabiliteringen och diskuterar viktiga saker som ska antecknas i rehabiliteringsrapporten
- går man igenom de arbets- och handlingsätt som klienten lärt sig under rehabiliteringen och som fortsätter som egenrehabilitering i klientens vardag
- säkerställer man att klienten vet vilka centrala aktörer i vardagen hen vid behov kan kontakta
- kommer man överens om tidpunkten för en uppföljande kontakt och på vilket sätt den ska genomföras (telefonsamtal eller videosamtal) samt informerar klienten om vem av medlemmarna i det multiprofessionella teamet som kommer att kontakta hen.

5.3 Serviceproducentens uppgifter efter rehabiliteringen

Vid individuell rehabilitering ingår det i serviceproducentens uppgifter att följa upp rehabiliteringen och att sammanställa en rehabiliteringsrapport. Genom uppföljningen säkerställer man att klientens rehabilitering fortsätter i vardagen. **Läs mer: den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 9.2 Rehabiliteringsrapport för klienten.**

5.3.1 Uppföljande kontakt

Serviceproducenten ska genomföra **1–2 uppföljande kontakter** med klienten.

Längden på en uppföljande kontakt är **i genomsnitt 30 minuter**.

Klienten ska kontaktas inom **1–3 månader** efter att den sista rehabiliteringsperioden har avslutats. Den uppföljande kontakten sker i form av ett **telefonsamtal eller videosamtal** vid en gemensamt överenskommen tidpunkt och på det sätt som man kommit överens om med klienten.

Kontakten ska genomföras av **den personliga handledaren eller någon annan av medlemmarna i det multiprofessionella teamet**.

Syftet med den uppföljande kontakten är att

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- säkerställa att klienten har en fungerande vardag
- säkerställa att klientens funktions-, arbets- eller studieförmåga upprätthålls och stärks
- säkerställa att klienten förbinder sig att ändra sina handlingssätt
- stärka klientens tro på sina egna resurser
- bedöma klientens behov av fortsatt handledning
- tala med klienten om hur rehabiliteringen och egenrehabiliteringen kan fortsätta med stöd av aktörer inom hälso- och sjukvården eller andra centrala aktörer i klientens vardag (t.ex. socialväsendet) och vem klienten vid behov kan kontakta
- skapa en tydlig avslutning på samarbetet.

6 Individuell rehabilitering i form av anpassningsträning

Individuell rehabilitering kan också genomföras i form av anpassningsträning. Syftet med anpassningsträning är att klienten under den första tiden efter att hen fått en funktionsnedsättning eller insjuknat ska få stöd för att anpassa sig till sin förändrade livssituation. Under anpassningsträningen ges klienten (och hens närstående) stöd i den förändrade situationen på ett sätt som beaktar hens individuella behov och resurser.

Anpassningsträningen ska genomföras på ett sådant sätt att klienten får

- råd, handledning och verktyg för att kunna leva ett så fullgott liv som möjligt trots funktionsnedsättningen eller sjukdomen
- mångsidig information om sin funktionsnedsättning eller sjukdom
- färdigheter och förmåga att stärka sina resurser och sin livskompetens
- verktyg för att analysera sin livssituation och kunna agera så att de egna rehabiliteringsmålen nås
- sådana råd och handlingsmodeller för vardagen som främjar hens funktions-, studie- eller arbetsförmåga och hens välbefinnande
- träning för att kunna fungera så självständigt och aktivt som möjligt i sin vardag och livsmiljö
- möjlighet till kamratstöd.

Det rekommenderas att individuell rehabilitering i form av anpassningsträning genomförs så att serviceproducenten kallar klienter som befinner sig i en likartad

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

situation till rehabilitering samtidigt för att möjliggöra gruppverksamhet och kamrattstöd.

7 Genomförande av individuell rehabilitering på distans

Den individuella rehabiliteringen genomförs ansikte mot ansikte vid serviceproducentens verksamhetsställe. En del av den individuella rehabiliteringen kan genomföras också i form av distansrehabilitering. Distansrehabiliteringen kan omfatta både individuella videosamtal och videosamtal i grupp. Videosamtalen genomförs av en av medlemmarna i det multiprofessionella teamet.

Serviceproducenten och klienten bedömer tillsammans om distansrehabilitering lämpar sig för klienten och försäkrar sig samtidigt om att klienten har tillräckligt kunskande för att delta i videosamtal. Distansrehabilitering tillämpas inte om klienten eller klientgruppen har sådana särskilda kommunikationssvårigheter som gör det besvärligt att delta i rehabilitering på distans.

Serviceproducenten avtalar med klienten om distansrehabilitering och antecknar klientens samtycke i klientens handlingar. Rehabiliteringsmomentet i fråga måste vara sådant att det lämpar sig att genomföras i form av videosamtal. Rehabiliteringen genomförs alltid ansikte mot ansikte om rehabiliteringen kräver en viss lokal, manuell handledning eller utrustning som klienten inte har tillgång till i sin vardagsmiljö.

7.1 Distansrehabilitering i klientens vardag

En del av klientens individuella rehabilitering kan genomföras i form av videosamtal i klientens vardagsmiljö, exempelvis i situationer där klienten behöver handledning för att klara av dagliga aktiviteter eller genomföra övningar hemma. En vuxen närstående till klienten kan vid behov delta i videosamtalen som stöd för klienten. Den handledda rehabilitering som riktar sig enbart till vuxna närstående genomförs ansikte mot ansikte.

Av det program som genomförs ansikte mot ansikte under en rehabiliteringsperiod kan **högst 5 timmar/rehabiliteringsperiod** ersättas med videosamtal. Den rehabilitering som genomförts i form av videosamtal dras av som timmar exempelvis från klientens ankomst- eller avresedag. Om sammanlagt 5 timmar av klientens rehabilitering genomförs i form av videosamtal, kan den del av rehabiliteringsperioden som genomförs

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

ansikte mot ansikte vid serviceproducentens verksamhetsställe vara en (1) dag kortare. Videosamtal genomförs vid behov också kvällstid (måndag–fredag). Sådana förhandskontakter, kontakter mellan rehabiliteringsperioderna och uppföljande kontakter som genomförs i form av videosamtal räknas inte in i dessa 5 timmar.

7.2 Distansrehabilitering vid serviceproducentens verksamhetsställe

En del av klientens och/eller den vuxna närståendes individuella rehabilitering kan genomföras i form av distansrehabilitering under en rehabiliteringsperiod ansikte mot ansikte vid serviceproducentens verksamhetsställe. Då deltar klienten och/eller den vuxna närstående och en medlem i det multiprofessionella teamet som känner klienten i rehabiliteringen så att en annan medlem i teamet leder rehabiliteringen på distans via ett videosamtal.

Av klientens och/eller den vuxna närståendes rehabilitering får högst **1 timme/rehabiliteringsdag**, i fråga om nätverksöverläggningar högst **2 timmar/rehabiliteringsdag**, utgöras av distansrehabilitering i serviceproducentens lokaler. **Läs mer:** den allmänna delen av servicebeskrivningen, kapitel 8 Genomförandet av distansrehabilitering.

8 En vuxen närståendes deltagande i rehabiliteringen

En vuxen närstående till klienten kan delta i rehabiliteringen tillsammans med klienten. Den närstående kan delta i rehabiliteringen enligt eget val antingen **med eller utan inkvartering** eller genom **enskilda besök**.

Rehabiliteringen för klientens närstående ska genomföras på ett sådant sätt att den närstående i likhet med klienten får handledning och resurser under rehabiliteringen och aktivt kan medverka i klientens rehabilitering. **Läs mer:** den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 5.1 Närståendes deltagande.

8.1 En vuxen närstående deltar i rehabiliteringen med eller utan inkvartering

8.1.1 Längd och indelning i perioder

För en vuxen närstående **omfattar rehabiliteringen totalt högst 5 dygn** och den genomförs **alltid samtidigt som klientens rehabiliteringsdagar**. För en närstående är

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

rehabiliteringens totala längd densamma både inom individuell rehabilitering och inom rehabilitering som genomförs i form av anpassningsträning.

De dagar då den närstående deltar i rehabiliteringen ska vid behov och enligt överenskommelse med klienten fördelas på olika perioder utifrån klientens och den närståendes individuella behov och situation.

8.1.2 Längden på den närståendes rehabiliteringsdagar, rehabiliteringsprogram och individuella möten

För en vuxen närstående är längden på en rehabiliteringsdag **minst 6 timmar**, när den närstående deltar i rehabiliteringen **med eller utan inkvartering**.

Av ovannämnda tid ska **i genomsnitt 5 timmar/rehabiliteringsdag** utgöras av handledd rehabilitering som genomförs av det multiprofessionella teamet. I den närståendes rehabiliteringsdag ingår **handledd individuell rehabilitering** eller **grupprehabilitering** som riktar sig enbart till de närstående **2–3 timmar/rehabiliteringsdag**. Under den övriga tiden deltar den närstående i klientens rehabiliteringsprogram.

Längden på de **individuella mötena** mellan de närstående och de yrkesutbildade personerna är **45–60 minuter/möte**, beroende på den närståendes situation och individuella behov av handledning.

I den närståendes rehabiliteringsdag (minst 6 timmar) ingår förflyttningar mellan lokaler, programenliga pauser samt pauser för lunch och mellanmål.

8.2 En närståendes besök

En vuxen närstående kan delta i klientens rehabilitering också genom **besök**. Det är då fråga om **högst 5 besök**.

Längden på ett besök är **2–3 timmar**. Besökets längd bestäms enligt klientens och den närståendes individuella rehabiliteringsbehov och helhetssituation.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Under besöket ordnas **1–2 timmar handlett individuellt** rehabiliteringsprogram eller **rehabiliteringsprogram i grupp** som riktar sig enbart till de närstående. Under den övriga tiden deltar den närstående i klientens rehabiliteringsprogram.

9 Personal som genomför den individuella rehabiliteringen

9.1 Multiprofessionellt team

Det multiprofessionella teamet genomför rehabiliteringen **tillsammans med klienten**. Utgångspunkten för rehabiliteringen är klientens behov och livsmiljö samt ändamålsenliga och meningsfulla aktiviteter i vardagen. Alla medlemmar i teamet deltar i sina respektive roller i genomförandet av rehabiliteringen utifrån ett helhetsperspektiv och i enlighet med klientens behov och rehabiliteringsmål.

Teamets verksamhet och uppgifter:

- alla de yrkesutbildade personerna i teamet (inklusive specialistläkaren) ansvarar gemensamt för teamets verksamhet och för att klientens rehabilitering framskrider i enlighet med målen
- teammedlemmarna samarbetar aktivt med varandra och diskuterar under teamets gemensamma möten klienternas individuella rehabiliteringsbehov
- teamet utarbetar en tydlig plan som beskriver teamets gemensamma mål samt varje yrkesutbildad persons roll och uppgifter vid genomförandet av klientens rehabilitering
- teamet hjälper klienten att utveckla ett aktivt aktörskap, så att klienten har möjlighet att själv vara med om att formulera målen för sin rehabilitering, hitta lösningar och genomföra dem
- teamet ansvarar gemensamt för att alla delområden som ingår i rehabiliteringshelheten, inklusive förhandskontakt, uppföljande kontakter och kontakter till de aktörer i vardagen som är viktiga med tanke på klientens individuella situation, genomförs med hög kvalitet
- teammedlemmarna ansvarar för att utan dröjsmål göra tillräckliga anteckningar om varje klient, så att uppgifter som gäller klientens rehabilitering och målen för rehabiliteringen förmedlas smidigt och i realtid till alla de personer som deltar i rehabiliteringen

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- teamet ansvarar för att skicka rehabiliteringsrapporten till FPA på det sätt och enligt den tidtabell som anges i servicebeskrivningen.

9.1.1 Det multiprofessionella teamets sammansättning

Följande yrkesutbildade personer ska ingå i teamet:

- 1 specialistläkare
- 5 obligatoriska yrkesutbildade personer
- minst 2 utbytbara yrkesutbildade personer.

Observera:

- Vid genomförandet av **rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning** ska serviceproducenten ha tillgång till **minst 1** yrkesutbildad person i det multiprofessionella teamet som kan kommunicera med taktila tecken.
- Serviceproducenten ska säkerställa att klienterna vid behov har tillgång till personal med kompetens i särskilda kommunikationssätt, till exempel teckenkommunikation och kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal.

Rehabilitering för personer med synnedsättning

Specialistläkaren ska vara specialiserad på ögonsjukdomar.**De 5 obligatoriska yrkesutbildade personerna i teamet ska vara**

- en rehabiliteringsledare (YH) **eller** socialarbetare **eller** socionom (YH)
- en psykolog **eller** neuropsykolog
- en sjukskötare (YH) **eller** hälsovårdare (YH)
- **2** synrehabiliteringshandledare, med vilka jämföras rehabiliteringshandledare för personer med synnedsättning, kommunikationshandledare, rehabiliterare av dövblinda, instruktör i förflyttningsteknik, syninstruktör och punktskriftsinstruktör.

Rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning

Specialistläkaren ska vara specialiserad på ögonsjukdomar, foniatri **eller** öron-, näs- och halssjukdomar.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

De 5 obligatoriska yrkesutbildade personerna i teamet ska vara

- en rehabiliteringsledare (YH) **eller** socialarbetare **eller** socionom (YH)
- en psykolog **eller** neuropsykolog
- en sjukskötare (YH) **eller** hälsovårdare (YH)
- **2** synrehabiliteringshandledare, med vilka jämföras rehabiliteringshandledare för personer med synnedsättning, kommunikationshandledare, rehabiliterare av dövblinda, instruktör i förflyttningsteknik, syninstruktör och punktskriftsinstruktör **ELLER** 1 synrehabiliteringshandledare och 1 talterapeut som arbetat med dövblinda.

Personlig handledare

En av de obligatoriska yrkesutbildade personerna fungerar som klientens **personliga handledare**. Uppdragen som personlig handledare kan fördelas mellan de obligatoriska yrkesutbildade personerna i teamet.

Utbytbara yrkesutbildade personer

Dessutom ska serviceproducenten ha tillgång till alla 4 nedannämnda utbytbara yrkesutbildade personer:

- en fysioterapeut (YH)
- en it-instruktör
- en instruktör i förflyttningsteknik **eller** idrottsinstruktör (YH)
- en ergoterapeut (YH).

Minst 2 av dessa 4 utbytbara **yrkesutbildade personer** medverkar i rehabiliteringen utifrån klientens individuella behov.

Observera:

- Serviceproducenten ska välja de yrkesutbildade personerna så att teamet på bästa sätt kan möta klientens rehabiliteringsbehov och hjälpa hen att nå sina rehabiliteringsmål.
- Olika utbytbara yrkesutbildade personer kan utifrån klientens behov och situationen väljas för olika perioder av samma rehabiliteringshelhet.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- Eventuella arbetsinsatser av yrkesutbildade personer som inte omfattas av servicebeskrivningen ingår inte i det handledda programmet under en rehabiliteringsdag.
- Serviceproducenten ska sträva efter att medlemmarna i det multiprofessionella teamet inte byts ut under den tid som klientens rehabilitering pågår.

9.1.2 Det multiprofessionella teamet vid anpassningsträning

Det multiprofessionella teamets sammansättning, kraven på utbildning och erfarenhet samt verksamheten och uppgifterna är desamma både inom individuell rehabilitering och inom individuell rehabilitering som genomförs i form av anpassningsträning. Eftersom anpassningsträningen omfattar endast 5 dygn består teamet av följande personer:

- en **specialistläkare** som uppfyller kraven för rehabiliteringen i fråga
- **minst 4** av de **obligatoriska** yrkesutbildade personerna
- **minst 1** av de **utbytbara** yrkesutbildade personerna.

Under anpassningsträningen ska serviceproducenten ha tillgång till samtliga obligatoriska och utbytbara yrkesutbildade personer i det multiprofessionella teamet för rehabiliteringen i fråga. De yrkesutbildade personerna ska väljas så att teamet på bästa sätt kan möta klientens rehabiliteringsbehov och hjälpa hen att nå sina rehabiliteringsmål. En av de obligatoriska yrkesutbildade personerna fungerar som klientens personliga handledare. Eventuella arbetsinsatser av yrkesutbildade personer som inte omfattas av servicebeskrivningen ingår inte i det handledda programmet under en rehabiliteringsdag.

9.2 Assisterande personal

Med **assisterande personal** avses personer som har avlagt minst examen på andra stadiet inom social- och hälsovård. Innan rehabiliteringen inleds ska serviceproducenten försäkra sig om att det finns **tillräckligt** med assisterande personal för att möta klienternas hjälpbehov under hela rehabiliteringen.

Servicebeskrivning
Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna
Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

9.3 Personalens uppgifter och kraven på erfarenhet

Alla yrkesutbildade personer som deltar i klienternas rehabilitering ska vara insatta i syn- och/eller hörselnedsättningar.

9.3.1 Specialistläkare

Specialistläkaren har som uppgift att

- fungera som medicinskt sakkunnig i det multiprofessionella teamet
- delta i genomförandet av klientens rehabilitering på det sätt som klientens individuella situation kräver
- delta i planeringen av målinriktad rehabilitering för klienten och i utvärderingen av rehabiliteringens kvalitet och de resultat som uppnåtts.

Krav på erfarenhet för specialistläkaren

- vid rehabilitering för personer med synnedsättning krävs erfarenhet av rehabilitering och/eller vård av personer med synnedsättning
- vid rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning krävs erfarenhet av rehabilitering och/eller vård av personer med syn- och hörselnedsättning.

Specialistläkaren ska under **de senaste 10 åren ha förvärvat minst 3 års erfarenhet av ovannämnda arbete**. Erfarenhet som förvärvats under specialiseringstiden beaktas.

9.3.2 Yrkesutbildade personer

De yrkesutbildade personerna har som uppgift att

- utifrån sin yrkesroll ansvara för planeringen och genomförandet av rehabiliteringen
- handleda och stödja klienten i hens rehabiliteringsprocess
- aktivt söka nya synvinklar och ny kunskap samt utveckla nya lösningar för att klientens rehabiliteringsmål ska nås.

Kraven på erfarenhet för de obligatoriska yrkesutbildade personerna är följande:

- Vid **rehabilitering för personer med synnedsättning ska minst 2 av de yrkesutbildade personerna** ha arbetserfarenhet av rehabilitering och/eller vård av personer med synnedsättning.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- Vid **rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning ska minst 2 av de yrkesutbildade personerna** ha arbetserfarenhet av rehabilitering och/eller vård av personer med syn- och hörselnedsättning.

Ovannämnda arbetserfarenhet ska ha förvärvats **under de 6 senaste åren** genom **minst 24 månaders** arbete på heltid eller motsvarande arbetsmängd på deltid.

Kraven på erfarenhet för de utbytbara yrkesutbildade personerna är följande:

- Vid **rehabilitering för personer med synnedsättning ska minst 2 av de yrkesutbildade personerna** ha arbetserfarenhet av rehabilitering och/eller vård av personer med synnedsättning.
- Vid **rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning ska minst 2 av de yrkesutbildade personerna** ha arbetserfarenhet av rehabilitering och/eller vård av personer med syn- och hörselnedsättning.

Ovannämnda arbetserfarenhet ska ha förvärvats **under de 6 senaste åren** genom **minst 10 månaders** arbete på heltid eller motsvarande arbetsmängd på deltid.

9.3.3 Assisterande personal

Den assisterande personalen har som uppgift att

- tillgodose klienternas individuella behov av hjälp dygnet runt
- assistera och hjälpa klienterna i samband med olika aktiviteter utifrån klienternas individuella hjälpbehov, till exempel med att röra sig, förflytta sig, äta, sköta sin personliga hygien och med att klä av och på sig
- medverka i genomförandet av klienternas rehabilitering, gruppverksamheten och fritidsprogrammet tillsammans med det multiprofessionella teamet med beaktande av klienternas allmänna mål för rehabiliteringen.

Rekommenderad erfarenhet för den assisterande personalen

- Vid **rehabilitering för personer med synnedsättning** är rekommendationen erfarenhet av rehabiliterings- och/eller vårdarbete som gäller personer med synnedsättning.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- Vid **rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning** är rekommendationen erfarenhet av rehabiliterings- och/eller vårdarbete som gäller personer med syn- och hörselnedsättning.

10 Serviceproducentens erfarenhet

10.1 Rehabilitering för personer med synnedsättning

Serviceproducenten ska ha nedan beskrivna erfarenhet* av att genomföra rehabilitering. Erfarenheten ska ha förvärvats **under de senaste 6 åren**.

Alla nedanstående kriterier ska uppfyllas:

- rehabiliteringen har genomförts multiprofessionellt
- rehabiliteringen har genomförts av personer som representerar minst 4 olika yrkesgrupper
- en specialist i ögonsjukdomar har ingått i teamet som genomfört rehabiliteringen
- en synnedsättning har varit orsaken till att klienterna deltagit i rehabiliteringen
- klienterna har på grund av sin synnedsättning haft ett rehabiliteringsbehov som för åtminstone en del av dem varat i minst ett år
- åtminstone en del av klienterna har haft betydande begränsningar i funktionsförmågan
- för åtminstone en del av klienterna har behovet av rehabilitering berott på att de behövt stöd för att kunna fortsätta att arbeta, återgå i arbete eller bevara arbetsförmågan
- klienterna har varit personer över 18 år
- rehabiliteringen för personer med synnedsättning har genomförts som individuell rehabilitering för minst 20 klienter **ELLER** som minst 4 kurser med grupprehabilitering. Som erfarenhet beaktas sådan rehabilitering som genomförts i sin helhet.

*** Denna erfarenhet ska ha förvärvats genom följande slag av multiprofessionell rehabilitering:**

krävande medicinsk rehabilitering (frånsett terapi) och/eller medicinsk rehabilitering enligt prövning som ordnats av FPA och/eller medicinsk rehabilitering som ordnats som

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

utvecklingsverksamhet som gäller FPA-rehabilitering och/eller motsvarande rehabilitering där betalaren varit någon annan. Andra betalare som kan beaktas är t.ex. hälso- och sjukvården/välfärdsområden och försäkringsbolag. Rehabilitering för klienter som själva betalar för sin rehabilitering beaktas inte som erfarenhet, eftersom behovet av rehabilitering inte har konstaterats på samma sätt som vid FPA-rehabilitering.

10.2 Rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning

Serviceproducenten ska ha nedan beskrivna erfarenhet* av att genomföra rehabilitering. Erfarenheten ska ha förvärvats under de senaste 6 åren.

Alla nedanstående kriterier ska uppfyllas:

- rehabiliteringen har genomförts multiprofessionellt
- rehabiliteringen har genomförts av personer som representerar minst 4 olika yrkesgrupper
- en specialist i ögonsjukdomar, foniatri eller öron-, näs- och halssjukdomar har ingått i teamet som genomfört rehabiliteringen
- en syn- och hörselnedsättning har varit orsaken till att klienterna deltagit i rehabiliteringen
- klienterna har på grund av sin syn- och hörselnedsättning haft ett rehabiliteringsbehov som för åtminstone en del av dem varat i minst ett år
- åtminstone en del av klienterna har haft betydande begränsningar i funktionsförmågan
- för åtminstone en del av klienterna har behovet av rehabilitering berott på att de behövt stöd för att kunna fortsätta att arbeta, återgå i arbete eller bevara arbetsförmågan
- klienterna har varit personer över 18 år
- rehabiliteringen för personer med syn- och hörselnedsättning har genomförts som individuell rehabilitering för minst 10 klienter. Som erfarenhet beaktas sådan rehabilitering som genomförts i sin helhet.

*** Denna erfarenhet ska ha förvärvats genom följande slag av multiprofessionell rehabilitering:**

krävande medicinsk rehabilitering (frånsett terapi) och/eller medicinsk rehabilitering enligt prövning som ordnats av FPA och/eller medicinsk rehabilitering som ordnats som

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

utvecklingsverksamhet som gäller FPA-rehabilitering och/eller motsvarande rehabilitering där betalaren varit någon annan. Andra betalare som kan beaktas är t.ex. hälso- och sjukvården/välfärdsområden och försäkringsbolag. Rehabilitering för klienter som själva betalar för sin rehabilitering beaktas inte som erfarenhet, eftersom behovet av rehabilitering inte har konstaterats på samma sätt som vid FPA-rehabilitering.

11 Lokaler som används vid genomförandet av individuell rehabilitering

11.1 Lokaler vid serviceproducentens verksamhetsställe

Den **individuella rehabiliteringen, inkvarteringen och måltiderna** ska genomföras vid serviceproducentens verksamhetsställe, som ska vara en **slutenvårdsenhet**. Verksamhetsstället ska ha sådana lokaler som anges för slutenvårdsenheter i den allmänna delen av servicebeskrivningen. Dessutom förutsätts att verksamhetsstället har registrerats på det sätt som anges i den allmänna delen av servicebeskrivningen. **Läs mer:** den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 22.1.1 Registrering av serviceproducent och serviceenhet.

Dessutom ska det vid verksamhetsstället finnas följande **lokaler som ska vara trygga och lämpa sig för målgruppen**:

- ett gym
- en motionssal
- 2 separata terapirum.

Vid genomförandet av rehabiliteringen kan också bassängutrymmen användas, förutsatt att de finns vid serviceproducentens verksamhetsställe.

Kraven på de lokaler som används vid rehabiliteringen beskrivs närmare i kapitel 12 i den allmänna delen av servicebeskrivningen: Lokaler och utrustning som används vid genomförandet av rehabiliteringen.

11.2 Inkvarteringslokaler

Klienten inkvarteras vid samma verksamhetsställe (serviceproducentens slutenvårdsenhet) där rehabiliteringen genomförs. Inkvarteringen ska ordnas så att

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

klienten får tillgång till sitt rum genast vid ankomsten till inkvarteringslokalen den dag då rehabiliteringen inleds och får använda rummet ända tills rehabiliteringen avslutas.

11.2.1 Larmsystem

I inkvarteringslokalerna för den här målgruppen **ska det finnas ett larmsystem** med vars hjälp klienten obehindrat kan kalla på personalen vid behov. Serviceproducenten ska säkerställa att det finns larmknappar i omedelbar närhet av sängen och på toaletterna. **Läs mer:** [den allmänna delen av servicebeskrivningen, kapitel 13 Inkvartering och avsnitt 18.4 Larmutrustning.](#)

11.3 Lokalernas tillgänglighet

11.3.1 Rehabilitering för personer med synnedsättning

De lokaler som används vid rehabiliteringen och för inkvarteringen ska vara lättillgängliga för klienter med synnedsättning:

- de lokaler som används ska ha behövliga, tillgängligt placerade skyltar, också med punktskrift och/eller i relief
- användningen av färgkontraster ska beaktas i lokalerna, till exempel trappor ska märkas med kontrastränder
- lokalerna ska vara akustiskt anpassade, dvs. det ska finnas så lite bakgrundsljud och eka så lite som möjligt
- lokalerna ska ha god belysning som inte bländar, och lampor och fönster ska vara placerade eller skyddas så att de inte orsakar bländning
- de larmsystem som finns för att trygga personsäkerheten ska lämpa sig för klientgruppen.

11.3.2 Rehabilitering för personer med syn- och hörselnedsättning

De lokaler som används vid rehabiliteringen och för inkvarteringen ska vara lättillgängliga för klienter med syn- och hörselnedsättning:

- de lokaler som används ska ha behövliga, tillgängligt placerade skyltar, också med punktskrift och/eller i relief
- användningen av färgkontraster ska beaktas i lokalerna, till exempel trappor ska märkas med kontrastränder

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

- i rum för grupparbete ska det finnas ett sådant induktionssystem som behövs eller ett annat hjälpmedelssystem för hörseln som fungerar med teknik där informationssäkerheten är tryggad
- lokalerna ska vara akustiskt anpassade, dvs. det ska finnas så lite bakgrundsljud och eka så lite som möjligt
- lokalerna ska ha god belysning som inte bländar, och lampor och fönster ska vara placerade eller skyddas så att de inte orsakar bländning
- de larmsystem som finns för att trygga personsäkerheten ska lämpa sig för klientgruppen, dvs. utöver en ljudsignal ska systemet avge en visuell larmsignal och/eller en larmsignal som baserar sig på vibration (t.ex. vibrationslarm under madrassen).

12 Bedömning av funktionsförmågan styr genomförandet och visar förändringen

Bedömningen av klientens funktionsförmåga ska genomföras på ett sådant sätt att

- klienten får information om utvärderingen av rehabiliteringen (t.ex. utvärdering av rehabiliteringens effekter) och de mätmetoder som används och förstår deras betydelse
- klienten kan lita på att de bedömningsmetoder som används är trygga, adekvata och ändamålsenliga med tanke på användningssyftet
- den personal som använder bedömningsmetoderna behärskar användningen av dem.

12.1 Mätinstrument och metoder, användningen av dem samt syftet med mätningarna

Målen för rehabiliteringen formuleras i början av rehabiliteringen och måluppfyllelsen utvärderas i slutet av rehabiliteringen.

Mätningarna av klientens funktionsförmåga ska genomföras **i början** och **i slutet av rehabiliteringen**. Vid mätningarna ska nedanstående obligatoriska mätinstrument användas. Därtill kan frivilliga mätinstrument och metoder vid behov användas.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

Mätningar med hjälp av WHOQOL-BREF och BDI-21 genomförs i slutet av rehabiliteringen endast om det har gått **mer än 3 månader** sedan den föregående mätningen. Ifall mätningarna till någon del inte har genomförts, t.ex. på grund av att rehabiliteringen avbrutits eller av någon annan orsak, ska även uppgiften om att en mätning inte genomförts anges i rapporteringen.

12.1.1 GAS-metoden och andra obligatoriska mätinstrument som ska användas vid utvärderingen och rapporteringen av rehabiliteringens effekter

Vid utvärderingen av FPA-rehabiliteringens effekter jämför man mätresultaten i slutfasen av klientens rehabilitering med situationen i den inledande fasen av rehabiliteringen. Den individuella rehabiliteringen omfattas av utvärderingen och rapporteringen av FPA-rehabiliteringens effekter.

Nedan anges de obligatoriska mätinstrument som i samband med individuell rehabilitering ska användas för utvärderingen av rehabiliteringens effekter och vars resultat ska rapporteras till FPA. Rapportering av resultaten till FPA kräver **alltid** klientens skriftliga samtycke (blankett KU 5r).

Individuell rehabilitering som genomförs i form av anpassningsträning (5 dygn)

omfattas inte av utvärderingen och rapporteringen av rehabiliteringens effekter. Vid anpassningsträning används endast GAS-metoden. **Närmare information** om utvärderingen av rehabiliteringens effekter finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – För serviceproducenter – Mätning och utvärdering inom rehabiliteringen.

GAS-metoden

GAS-metoden (Goal Attainment Scale) är ett hjälpmedel för att formulera mål för rehabiliteringen och för att utvärdera måloppfyllelsen. Målen för rehabiliteringen formuleras tillsammans med klienten i början av rehabiliteringen, och måloppfyllelsen utvärderas då rehabiliteringen avslutas. Målen för rehabiliteringen ska vara realistiska, tidsangivna och mätbara samt kunna formuleras skriftligt och vara meningsfulla för klienten. **Närmare information** om GAS-metoden finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – För serviceproducenter – Mätning och utvärdering inom rehabiliteringen.

Servicebeskrivning

Multiprofessionell individuell rehabilitering för vuxna

Synnedsättning eller syn- och hörselnedsättning

WHOQOL-BREF

WHOQOL-BREF är ett instrument som mäter livskvalitet. Resultaten utnyttjas vid bedömningen och uppföljningen av klientens livskvalitet samt vid utvärderingen av rehabiliteringens effekter.

Beck Depression Inventory, BDI-21 (versionen som är avsedd för befolkningsundersökningar)

Beck Depression Inventory är ett instrument som mäter graden av depression.

Resultaten utnyttjas för bedömning av symtombilden vid depression.

Serviceproducenten ska använda den version som är avsedd för befolkningsundersökningar.

12.2 Mätning av klientorientering: Enkäten KAARI

Enkäten KAARI ska användas för att följa upp och mäta hur klientorienterad rehabiliteringen är. **Närmare information** om mätningen av klientorientering (enkäten KAARI) finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – För serviceproducenter – Mätning och utvärdering inom rehabiliteringen.

Klienterna besvarar KAARI-enkäten i slutskedet av den rehabiliteringshelhet de deltar i. Klienterna ska ha ett lämpligt rum samt dator och internetuppkoppling till sitt förfogande när de besvarar enkäten. Serviceproducenten ska ge klienten anvisningar om hur man fyller i enkäten och vid behov ge teknisk hjälp. **Läs mer:** den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 1.2 Klientorientering.

Allmän del - Krävande multiprofessionell individuell rehabilitering

Servicebeskrivning för serviceproducenter

1.1.2026

Ändringshistorik

Version	Ändring	Införd av	Datum
1.0	[Beskrivning av ändringarna]	[Namn]	[dd.mm.åååå]
1.1	[Beskrivning av ändringarna]	[Namn]	[dd.mm.åååå]

Innehåll

Ändringshistorik.....	2
1 Allmänna principer.....	7
1.1 Servicebeskrivning.....	7
1.2 Klientorientering.....	8
1.3 God rehabiliteringspraxis.....	9
1.4 Multiprofessionellt samarbete.....	10
1.5 Digitala tjänsters tillgänglighet.....	10
1.6 Klientens rehabiliteringsprocess och aktörer som medverkar i den.....	11
2 Behandling och lagring av klientens personuppgifter.....	13
2.1 Behandling av personuppgifter.....	13
2.2 Lagring av klientens personuppgifter.....	14
3 Användning av e-post och användning av klientuppgifter i forskningssyfte.....	14
3.1 Användning av e-post.....	14
3.2 Användning av klientens uppgifter i forskningssyfte.....	15
4 Ordlista för rehabiliteringen.....	15
5 Allmän information om genomförandet av rehabiliteringen.....	18
5.1 Närståendes deltagande.....	18
5.2 Annullering eller avbrytande.....	20
5.3 Klienten deltar i rehabiliteringen upprepade gånger.....	20
5.4 Behandling och terapi på egen bekostnad.....	20
6 Rehabiliteringsformer och rehabiliteringslag för rehabilitering som genomförs ansikte mot ansikte.....	21
6.1 Rehabiliteringsformer.....	21
6.2 Rehabiliteringslag.....	21
7 Genomförande av rehabiliteringen.....	23
7.1 Serviceproducentens uppgifter efter att serviceproducenten har fått klientens rehabiliteringsbeslut.....	23
7.2 Serviceproducentens allmänna uppgifter då rehabiliteringen inleds och medan den pågår.....	27
7.3 Serviceproducentens uppgifter när rehabiliteringen avslutas.....	32

8	Genomförande av distansrehabilitering	32
8.1	Genomförande av videosamtal och digital rehabilitering	33
8.2	Utrustning, applikation eller plattform samt teknisk support.....	35
8.3	Rum för distansrehabilitering där integritetsskyddet kan tillgodoses	36
8.4	Datasäkerhet, dataskydd och tillgänglighet.....	37
8.5	Säkerhet vid distansrehabilitering	38
8.6	Om klienten blir sjuk under distansrehabilitering	38
8.7	Klienten deltar i distansrehabilitering under en utlandsvistelse	39
9	Dokumentation	40
9.1	Dokumentation av genomförandet av rehabiliteringen	40
9.2	Rehabiliteringsrapport för klienten	41
9.3	Kort rehabiliteringsrapport	45
9.4	Uppföljningsrapport.....	45
9.5	Deltagarintyg.....	46
10	Personalen samt kamratstödjare och erfarenhetsexperter	46
10.1	Personal som genomför rehabiliteringen	47
10.2	Kamratstödjare och erfarenhetsexpert	48
10.3	Personalförändringar och vikariat under avtalsperioden.....	49
11	Tolkning.....	51
11.1	Tolkning till och från främmande språk och de andra inhemska språken.....	51
11.2	Distanstolkning	51
11.3	Tolktjänster för personer med funktionsnedsättning	51
12	Lokaler och utrustning som används vid genomförandet av rehabiliteringen.....	52
12.1	Rehabiliteringslokaler	52
12.2	Övriga lokaler än de som krävs inom rehabiliteringstjänsten.....	52
12.3	Allmänt om serviceproducentens lokaler och omgivningen.....	52
12.4	Renovering av lokaler	53
12.5	Meddelande av förändringar	54
12.6	Utrustning.....	54
13	Inkvartering	54
13.1	Överlämnande av rum på ankomstdagen och avresedagen.....	55

13.2 Inkvarteringen för klienterna.....	55
14 Måltider	56
14.1 Mat	56
14.2 Matvanor enligt övertygelse.....	57
14.3 Allmänt om måltiderna	57
14.4 Måltider för klienterna.....	58
15 Kvalitetsarbete, uppföljning och tillstånd	59
15.1 Kvalitetsledning och uppföljning av verksamheten.....	59
16 Bedömning av funktionsförmågan.....	61
16.1 Utvärdering och rapportering av rehabiliteringens effekter.....	61
17 Försäkringar i anslutning till rehabiliteringen.....	63
17.1 Serviceproducentens försäkringsskydd	63
17.2 Information om försäkringsskyddet och handledning av klienten.....	65
18 Serviceproducentens ansvar för klientsäkerheten.....	65
18.1 Beredskap för nödsituationer	65
18.2 Anvisningar för användning av bassängutrymmen.....	67
18.3 Tid utanför rehabiliteringsprogrammet.....	67
18.4 Larmutrustning	67
18.5 Personalens beredskap för första hjälpen	67
18.6 Säkerställande av klientsäkerheten under rehabiliteringen	68
18.7 Anmälning av allvarliga olycksfall	68
19 Marknadsföring av rehabiliteringen.....	69
20 Byte av rehabiliteringsform	70
21 Andra än FPA-klienter som deltar i rehabiliteringen	70
22 FPA:s uppgifter	70
22.1 Genomförande av rehabiliteringstjänsten	70
22.2 Behandling av klientens rehabiliteringsärende	72
23 Fakturering och betalning av rehabiliteringskostnader	73
23.1 Utbetalning	73

23.2Fakturering	73
23.3Genomförande av och fakturering för rehabiliteringstjänsten när klienten insjuknar akut.....	73
24 Kvalitetsrevision	75
25 Information och intressentgruppssamarbete.....	76
Bilaga 1: Yrkes- och uppgiftsbeteckningar	77

1 Allmänna principer

Folkpensionsanstalten (FPA) ordnar och ersätter rehabiliteringstjänster med stöd av lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (nedan lagen om FPA-rehabilitering) och säkerställer kvaliteten på dem. I FPA:s servicebeskrivningar för rehabilitering anges innehållet i och kvalitetskraven på den rehabilitering som ordnas av FPA.

Serviceproducenten är skyldig att i första hand följa den lagstiftning som styr rehabiliteringsverksamheten och de ändringar som eventuellt sker i den. Den gällande lagstiftningen är primär i förhållande till servicebeskrivningen för rehabiliteringen.

1.1 Servicebeskrivning

FPA:s servicebeskrivningar för rehabilitering består av 2 delar: **en allmän del** och **en del som beskriver rehabiliteringstjänsten** (nedan används benämningen **servicebeskrivning för rehabiliteringen** för den helhet som dessa delar utgör). Delarna kompletterar varandra och båda två ska tillämpas samtidigt när FPA-rehabilitering genomförs.

Att beakta: Om det ingår distansrehabilitering i rehabiliteringstjänsten, beskrivs innehållet och genomförandet i **den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten**.

Den del som beskriver rehabiliteringstjänsten har **företräde** framom den allmänna delen. I fråga om eventuella preciseringar ska serviceproducenten tillämpa **det förfarande som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten**.

Servicebeskrivningen för rehabilitering är bindande för serviceproducenten såsom en del av avtalet mellan FPA och serviceproducenten.

Serviceproducenten ska se till att klienterna har tillgång till servicebeskrivningen för rehabiliteringen samt kontaktuppgifter till patientombudet.

1.1.1 Servicebeskrivningens giltighetstid

Servicebeskrivningen för rehabiliteringen gäller **från och med 1.1.2026**.

1.1.2 Servicebeskrivningens syfte och innehåll

I servicebeskrivningen för rehabiliteringen anges kvalitetskraven för den rehabilitering som ordnas av FPA.

Serviceproducentens uppgift är att

- genomföra rehabiliteringen klientorienterat, i enlighet med servicebeskrivningen för rehabiliteringen och enligt god rehabiliteringspraxis
- sträva efter att klientens rehabilitering ska ge största möjliga nytta och effekt
- säkerställa att klientens rättigheter tillgodoses och att rehabiliteringen håller hög kvalitet.

1.2 Klientorientering

Med klientorientering avses att klientens erfarenheter och sakkunskap beaktas och att klienten är genuint delaktig i planeringen, genomförandet och utvärderingen av rehabiliteringen. Det är viktigt att klienten själv har en **aktiv roll** genom hela processen.

Klientorienterad rehabilitering planeras och genomförs **alltid tillsammans med klienten**. Klienten är expert på sitt eget välbefinnande och ska ses som en tillgång, och klientens resurser ska utnyttjas vid genomförandet och utvecklandet av tjänsterna.

Klientorienteringen och klientens delaktighet ska konkretiseras i de olika möten och strukturer som ingår i rehabiliteringen, så att **klienten själv** är aktiv med att formulera mål för sin rehabilitering, skapa lösningar och **själv** genomföra dem. På det här sättet säkerställer man att målen och lösningarna sannolikt är de som lämpar sig bäst i klientens situation, vardag och liv.

Serviceproducentens uppgift är att hjälpa klienten att identifiera sina behov av förändring och att formulera mål för rehabiliteringen. Målen för rehabiliteringen ska vara realistiska, betydelsefulla för klienten själv och följa principerna för GAS-metoden (Goal Attainment Scaling). Serviceproducenten ska följa och stödja klienten på olika sätt

under hela rehabiliteringsprocessen. Syftet är att lärdomarna från och nyttan av rehabiliteringen ska bli så bestående som möjligt i klientens vardag.

1.2.1 Enkäten KAARI

FPA använder enkäten KAARI för att följa upp och mäta hur klientorienterad rehabiliteringen är. Klienten besvarar enkäten i slutskedet av rehabiliteringen. **Närmare information** om mätningen av hur klientorienterad rehabiliteringen är (enkäten KAARI) finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – För serviceproducenter – Mätning och utvärdering inom rehabiliteringen.

1.3 God rehabiliteringspraxis

God rehabiliteringspraxis grundar sig på vetenskaplig evidens gällande rehabiliteringens effekter och på empiriskt grundade metoder som är allmänt godkända och etablerade inom den rehabilitering som ordnas av FPA och den offentliga hälso- och sjukvården. God rehabiliteringspraxis beskrivs i boken Hyvän kuntoutuskäytännön perusta¹.

Som referensram för rehabiliteringen används ICF (WHO:s internationella klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa). Man ska utgå från ICF i alla faser av klientens rehabilitering; vid formuleringen av mål, vid planeringen av innehållet, vid genomförandet och vid utvärderingen av resultatet. Serviceproducenten ska säkerställa att personalen har en gemensam syn på hur klientens individuella livssituation och miljö ska kartläggas och beaktas på ett helhetsbetonat sätt. **Närmare information** om ICF-klassifikationen finns på Institutet för hälsa och välfärds webbplats.

1.3.1 Egenrehabilitering

I klientens rehabiliteringsprocess integreras egenrehabilitering enligt klientens behov och målsättningar. Egenrehabilitering är sådan rehabilitering som klienten själv genomför, men som yrkesutbildade personer inom rehabilitering har planerat så att den på bästa sätt lämpar sig för rehabiliteringsbehovet.

¹ Paltamaa J., Karhula M., Suomela-Markkanen T., Autti-Rämö I., red. Hyvän kuntoutuskäytännön perusta. Käytännön ja tutkimustiedon analyysistä suositukseen vaikeavammaisen kuntoutuksen kehittämishankkeessa. Helsingfors: FPA, 2011. Del V, kapitel 17.

1.4 Multiprofessionellt samarbete

Klientens rehabilitering är en process som inleds genom att en yrkesutbildad person identifierar ett rehabiliteringsbehov. I processen ingår att formulera ett mål och att ange rehabiliteringsåtgärder som behöver vidtas för att målet ska kunna uppnås. Klientens rehabilitering ska genomföras med hjälp av sakkunnig personal och genom multiprofessionellt samarbete.

Medlemmarna i det multiprofessionella teamet delar på ansvaret för genomförandet av rehabiliteringen för klienten. Därtill har det multiprofessionella teamet till uppgift att gemensamt arbeta för att klientens rehabiliteringsmål ska uppnås. Varje medlem i teamet fungerar på så bred front som möjligt utifrån sin egen roll och sin professionella uppgift vid genomförandet av rehabiliteringen för klienten, med beaktande av klientens individuella rehabiliteringsbehov och situation. Serviceproducenten ska ta i beaktande att resultaten av klientens rehabiliteringsprocess är beroende av det multiprofessionella teamets förmåga att skapa en sådan relation till klienten som bygger på tillit och uppmuntrar till engagemang och motivation. Resultaten är också beroende av de yrkesutbildade personernas förmåga att identifiera de metoder som har effekt i var och en klients situation.

Det multiprofessionella samarbetet ska bygga på bland annat

- klientorientering
- interaktivt samarbete
- sammanställning av synpunkter från olika yrkesutbildade personer
- gemensamma mål som de olika yrkesutbildade personerna tillsammans formulerar och kontinuerligt utvärderar
- utbyte av information om klienten mellan de yrkesutbildade personerna vid separata rehabiliteringsmöten för personalen
- beaktande och utnyttjande av olika nätverk.

1.5 Digitala tjänsters tillgänglighet

Serviceproducenten ska vid genomförande av rehabiliteringstjänsten beakta tillgänglighetskraven i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019). Målet ska vara att säkerställa att de digitala tjänster som är avsedda för klienterna är

tillgängliga. Detta innebär bland annat att de program och plattformar som används vid distansrehabilitering ska vara tillgängliga, liksom serviceproducenternas webbsidor till de delar som de innehåller information till klienterna om rehabiliteringstjänsten i fråga.

Ytterligare information och allmän rådgivning och vägledning kring ärendet ges av Transport- och kommunikationsverket Traficom.

1.6 Klientens rehabiliteringsprocess och aktörer som medverkar i den

Klientens rehabiliteringsprocess ska genomföras så att den omfattar bland annat

- identifiering av rehabiliteringsmål som är av betydelse för klienten och konkretisering av dem tillsammans med det multiprofessionella teamet
- genomförande av klientens rehabilitering
- klientens engagemang i självständiga övningar och i att förändra sina förfaringssätt.

1.6.1 Aktörer som deltar i klientens rehabiliteringsprocess

Aktör i klientens vardag

- avser en person som har en **central roll** i klientens vardag (t.ex. en stödfamilj eller stödperson eller en personlig assistent)
- samarbetar förutom med klienten också med FPA, verksamhetsenheten inom hälso- och sjukvården, serviceproducenten och andra behövliga aktörer
- **är inte** en närstående eller anhörig till klienten.

Klienten

- är en person eller en familj som deltar i FPA-rehabilitering
- deltar i rehabiliteringen som en aktiv och jämbördig aktör.

Den verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården som ansvarar för klientens vård

- skriver (utifrån de mål som formulerats tillsammans med klienten och klientens närstående) ett läkarutlåtande eller upprättar en rehabiliteringsplan som innehåller en beskrivning av klientens funktionsförmåga, rehabiliteringsbehov och rehabiliteringsmål

- följer upp och stöder klientens rehabilitering samt samarbetar med andra aktörer.

FPA

- meddelar ett rehabiliteringsbeslut
- ersätter kostnaderna för rehabiliteringen
- följer upp genomförandet av rehabiliteringen
- samarbetar vid behov med klienten, den verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården som ansvarar för klientens vård, serviceproducenten och andra aktörer
- hänvisar vid behov klienten till andra behövliga tjänster (t.ex. efter slutförd eller avbruten rehabilitering)
- uppmanar klienten att ansöka om olika behövliga förmåner, t.ex. sjukdagpenning, om klienten är arbetsoförmögen längre än självrisktiden.

Närstående (anhörig) eller familj

- avser t.ex. klientens partner, föräldrar, mor- och farföräldrar, barn och syskon eller någon annan närstående person som de facto deltar i klientens vardag (inte personlig assistent)
- kan, på det sätt som anges i servicebeskrivningen för rehabiliteringen, delta i klientens rehabilitering utifrån klientens rehabiliteringsbehov och behov av stöd samt för att främja rehabiliteringen.

Serviceproducenten

- genomför rehabiliteringen i enlighet med servicebeskrivningen: multiprofessionellt, med god kvalitet och med ett klientorienterat grepp samt i enlighet med principerna för god rehabiliteringspraxis
- genomför rehabiliteringen så att både klientens individuella rehabiliteringsmål och klientgruppens rehabiliteringsmål beaktas
- samarbetar med klienten och med andra centrala aktörer i klientens vardag.

En nätverksaktör

- är en yrkesutbildad person som i enlighet med sin roll medverkar i klientens ärenden (t.ex. sakkunnig vid arbets- och näringsbyrå, representant för

läroanstalten eller socialarbetare i kommunen, anställd inom det uppsökande ungdomsarbetet eller Navigatorn)

- deltar i enlighet med sin roll i nätverksarbetet för att främja klientens rehabilitering t.ex. tillsammans med serviceproducenten, socialväsendet, hälso- och sjukvården, arbets- och näringsväsendet, undervisningsväsendet och andra aktörer.

2 Behandling och lagring av klientens personuppgifter

2.1 Behandling av personuppgifter

EU:s dataskyddsförordning (2016/679) reglerar behandlingen av personuppgifter och fastställer rollerna för de aktörer som behandlar personuppgifter. Serviceproducenten fungerar i enlighet med dataskyddsförordningen som självständig personuppgiftsansvarig, och ansvarar för att behandla personuppgifter på det sätt som förutsätts i dataskyddslagstiftningen. Med behandling av klientens personuppgifter avses t.ex. insamling, lagring, användning, överföring och utlämnande av personuppgifterna. Med personuppgifter avses även exempelvis ljud-, film- och videinspelningar samt fotografier.

Vid behandling av personuppgifter ska principerna för datasekretess enligt dataskyddslagstiftningen tillämpas och skyldigheterna enligt dataskyddsförordningen beaktas i fråga om de registrerades rättigheter. En klient har rätt att hos serviceproducenten och FPA granska de handlingar som rör hen och rehabiliteringsprocessen. Det ska vara möjligt att plocka ut uppgifter om FPA:s kunder separat från uppgifter om andra servicebeställares kunder eller från de personuppgifter som enheten har om övriga kunder.

Om genomförande av rehabiliteringen kräver att uppgifter lämnas ut eller tas emot och serviceproducenten inte har någon laglig rätt till det, ska serviceproducenten säkerställa att klienten samtycker till att uppgifter lämnas ut eller tas emot. Serviceproducenten måste ha klientens samtycke om den använder sekretessbelagda uppgifter som gäller klienten för andra ändamål än för att genomföra FPA-rehabilitering. Klientens samtycke ska vara en medveten, genuint frivillig och entydig viljeyttring som är specificerad på det

sätt som avses i dataskyddsförordningen. FPA rekommenderar att serviceproducenten ber att få samtycket i skriftlig form.

När det är fråga om journalhandlingar ska serviceproducenten beakta speciallagstiftningen om journalhandlingar, såsom lagen om patientens ställning och rättigheter, social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar, lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården samt myndigheternas anvisningar om journalhandlingar.

2.2 Lagring av klientens personuppgifter

För att kunna bedöma tjänsternas kvalitet har FPA rätt att övervaka genomförandet och utföra kvalitetsrevisioner. Därför ska klienternas rehabiliteringshandlingar lagras åtminstone under hela avtalsperioden för rehabiliteringstjänsten i fråga.

Serviceproducenten ska observera att klientuppgifter, i enlighet med dataskyddsförordningen, får lagras endast så länge som de behövs med tanke på de ändamål som klientuppgifterna ska användas för. Serviceproducenten ska därtill beakta den speciallagstiftning som gäller journalhandlingar.

3 Användning av e-post och användning av klientuppgifter i forskningssyfte

3.1 Användning av e-post

Serviceproducenten ska använda en skyddad förbindelse när den skickar uppgifter om **enskilda klienter** per e-post. Vid användningen av skyddad e-post ansvarar serviceproducenten för att

- den e-postförbindelse som serviceproducenten använder **verkligen är skyddad**
- klientens namn eller andra personuppgifter inte anges i ämnesfältet
- bilagorna är läsbara.

Närmare information om användningen av skyddad e-post finns på FPA:s [webbsidor för samarbetspartner under Kundservice för samarbetspartner](#).

Att beakta: Den här anvisningen **gäller inte** rehabiliteringsrapporter. De ska lämnas in till FPA **per post**.

3.2 Användning av klientens uppgifter i forskningssyfte

Serviceproducenten ska i sin forskningsverksamhet beakta de krav som anges i dataskyddslagstiftningen och i lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården.

Ifall uppgifter om klienterna används i forskningssyfte antingen under rehabiliteringens gång eller senare ska serviceproducenten inhämta skriftligt samtycke både av klienterna och av rehabiliteringsgruppen vid FPA. Situationen kan också kräva ett utlåtande av den etiska kommittén. Serviceproducenten och den som bedriver forskningen (forskningsinrättning eller forskare) svarar för att det utlåtande som behövs har begärts.

Närmare information om forskningstillstånd finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – Utvecklingsverksamhet som gäller rehabilitering – Forskningstillstånd – rehabilitering som ordnas av FPA.

4 Ordlista för rehabiliteringen

Utvärdering

- innebär uppföljning av klientens rehabilitering, där det utöver klienten själv är en yrkesutbildad person från det multiprofessionella teamet som gör en utvärdering av rehabiliteringen genom att använda beprövade och tillförlitliga utvärderingsmetoder, såsom observation, intervjuer samt mätning och testning av klientens funktionsförmåga.

Kontakt på förhand (förhandskontakt)

- avser ett telefon- eller videosamtal som förs mellan klienten och en yrkesutbildad person efter att kallelsebrevet skickats och innan rehabiliteringen inleds.

Distansrehabilitering

- är målinriktad rehabilitering som genomförs via internetuppkoppling
- genomförs i form av videosamtal i realtid och/eller digital rehabilitering som är oberoende av tid.

Rehabilitering ansikte mot ansikte

- avser rehabilitering där en yrkesutbildad person inom rehabilitering och klienten fysiskt befinner sig på samma plats.

Rehabiliteringsperiod

- är en period under vilken rehabilitering genomförs och vars innehåll och längd har fastställts i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

Kontakt mellan rehabiliteringsperioderna

- avser ett på förhand överenskommet och planerat telefon- eller videosamtal som förs mellan klienten och en yrkesutbildad person mellan rehabiliteringsperioderna.

Rehabiliteringshelhet

- syftar på den rehabiliteringsprocess som sker i samverkan mellan klienten och serviceproducenten och där serviceproducenten genomför klientens rehabilitering med beaktande av klientens individuella behov och rehabiliteringsmål
- omfattar samtliga faser som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten, från den kontakt som tas på förhand till den sista uppföljande kontakten.

Rehabiliteringsdagbok

- serviceproducenten kan rekommendera att klienten för dagbok över rehabiliteringen
- med hjälp av rehabiliteringsdagboken kan klienten följa sin egen rehabilitering och uppfyllelsen av rehabiliteringsmålen samt utförandet av eventuella uppgifter och övningar.

Videosamtal

- är ett samtal i realtid (med ljud och bild) som förs med hjälp av två eller flera mobila enheter eller datorer
- genomförs med hjälp av en applikation eller en plattform som används vid distansrehabilitering

- genomförs individuellt eller i grupp.

Egenrehabilitering

- är sådan rehabilitering som klienten genomför i sin egen vardag och som yrkesutbildade personer inom rehabilitering planerar tillsammans med klienten. De yrkesutbildade personerna instruerar klienten om genomförandet av rehabiliteringen.

Arbete i smågrupper

- innebär arbete i små grupper, vilket skapar bättre möjligheter för växelverkan än arbete i en stor grupp.

Gruppverksamhet

- är interaktiva sammankomster mellan den yrkesutbildade personalen och klienterna (och deras närstående), där klienterna (och deras närstående) får handledning som syftar till att stödja rehabiliteringsprocessen (inkl. egenrehabilitering) och främja uppfyllelsen av rehabiliteringsmålen
- genomförs på det sätt som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

Uppföljande kontakt

- genomförs efter rehabiliteringsperiodens slut i form av ett telefon- eller videosamtal mellan klienten och den personliga handledaren/en yrkesutbildad person i det multiprofessionella teamet. Den uppföljande kontakten inkluderar bl.a. bedömning av klientens behov av fortsatt handledning och säkerställer att rehabiliteringen fortgår.

Nätverksarbete

- genomförs i form av t.ex. nätverksmöten och innebär förmedling och utbyte av multiprofessionell sakkunskap och behövlig information samt planering och diskussion om t.ex. innehållet i klientens rehabilitering och åtgärder i anslutning till detta samt om behovet av fortsatt handledning.

Individuellt möte

- är en på förhand överenskommen och planerad interaktiv sammankomst mellan den personliga handledaren eller någon annan yrkesutbildad person och klienten, där också klientens närstående samt andra aktörer som är involverade i klientens situation och behövliga samarbetspartner kan delta
- genomförs ansikte mot ansikte eller i form av ett videosamtal.

5 Allmän information om genomförandet av rehabiliteringen

5.1 Närståendes deltagande

En närstående kan delta i rehabiliteringen **tillsammans med klienten** på det sätt som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

Att beakta:

- Rätt för en närstående att delta i rehabiliteringen beviljas i klientens rehabiliteringsbeslut. Utifrån ett positivt beslut ersätter FPA serviceproducenten för de kostnader som den närståendes deltagande orsakar.
- En närstående **kan inte** delta på FPA:s bekostnad i klientens rehabilitering i egenskap av en sådan personlig assistent som avses i handikappservicelagen.
- En personlig assistent **kan inte** delta i klientens rehabilitering i egenskap av närstående.

5.1.1 Vuxen närståendes deltagande i en vuxen klients rehabilitering

Syftet med en vuxen närståendes deltagande är att

- stödja klienten och hens närstående att tillsammans klara av att leva med sjukdomen/funktionsnedsättningen
- öka den närståendes kunskap om och förståelse av klientens sjukdom
- öka den närståendes kunskap om sjukdomens inverkan på klientens liv och vardag
- öka klientens och den närståendes beredskap att bättre kunna reagera på utmaningar hemma och i vardagen
- stödja klienten att lära sig nya saker i anslutning till rehabiliteringen och att engagera sig i rehabiliteringen

- öka den närståendes förmåga att ta till sig och lära sig att tillämpa rutiner och metoder som främjar klientens rehabilitering.

5.1.2 Vuxen närståendes deltagande i ett barns eller en ung persons rehabilitering

I ett barns eller en ung klients rehabilitering kan **1–2 vuxna personer** delta. Den vuxna som deltar ska vara en del av barnets eller den ungas **dagliga liv**.

Rätt för en närstående att delta i rehabiliteringen beviljas i klientens rehabiliteringsbeslut. Utifrån ett positivt beslut ersätter FPA serviceproducenten för de kostnader som den närståendes deltagande orsakar.

5.1.3 Syskons deltagande i klientens rehabilitering

I ett barns eller en ung klients rehabilitering kan också **1–2 syskon** delta. Ett syskon under 2 år kan alltid delta i klientens rehabilitering.

Syftet med syskons deltagande är (med beaktande av syskonens ålder och utvecklingsnivå) bland annat att

- öka syskonens kunskap om och förståelse av barnets sjukdom/funktionsnedsättning och hur den påverkar barnets liv och vardag
- öka barnets och syskonens beredskap att bättre kunna reagera på utmaningar hemma och i vardagen
- stödja barnet att lära sig nya saker i anslutning till rehabiliteringen och att engagera sig i rehabiliteringen.

5.1.4 Vuxen närståendes deltagande utan rehabiliteringsbeslut från FPA

En närstående kan delta i en vuxen eller en ung klients **rehabilitering** t.ex. genom att delta i ett nätverksmöte som genomförs i form av ett videosamtal, om klientens situation kräver det och klienten samtycker till det. I sådana fall deltar den närstående i den vuxnas eller den unga personens rehabilitering **utan rehabiliteringsbeslut från FPA**.

I den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten beskrivs en närståendes deltagande samt genom vilka metoder och i vilka situationer den närstående kan stödja klienten i rehabiliteringen.

Att beakta: I ovannämnda situationer ersätter FPA **inte** kostnader som orsakas av att en närstående deltar i rehabiliteringen. En närstående kan inte heller få rehabiliteringspenning.

5.2 Annullering eller avbrytande

En klient som är förhindrad att påbörja en beviljad rehabilitering, eller vars rehabilitering avbryts, är i enlighet med lagen om FPA-rehabilitering skyldig att utan dröjsmål anmäla detta till FPA. FPA vidarebefordrar den här informationen till serviceproducenten. Klienten informeras om anmälningsskyldigheten i rehabiliteringsbeslutet.

5.3 Klienten deltar i rehabiliteringen upprepade gånger

En klient eller en klientfamilj kan ha ett motiverat behov av att delta i rehabiliteringen på nytt. Behovet kan bero på bland annat

- att klientens/klientfamiljens förmåga att klara av/vara delaktig i vardagen har förändrats eller att livssituationen har förändrats på grund av att klientens sjukdom framskrider
- att barnet eller den unga befinner sig i ett övergångsskede i fråga om daghem eller skola och har behov av särskilt stöd eller handledning i form av rehabilitering.

Att beakta: Behov av kamratstöd **räcker inte** som motivering för att delta i rehabilitering på nytt.

5.4 Behandling och terapi på egen bekostnad

Klienten kan om hen så önskar köpa behandlingar eller terapier som serviceproducenten eventuellt erbjuder. Serviceproducenten kan erbjuda sådana, men de ska genomföras **utanför klientens rehabiliteringsprogram** (på fritiden) på så sätt att de inte hindrar klienten från att delta i den handledda rehabiliteringen.

6 Rehabiliteringsformer och rehabiliteringsslag för rehabilitering som genomförs ansikte mot ansikte

6.1 Rehabiliteringsformer

Rehabiliteringsformerna för rehabilitering som genomförs ansikte mot ansikte är

1. rehabilitering **med inkvartering** (tidigare rehabilitering i slutenvård)
2. rehabilitering **utan inkvartering** (tidigare rehabilitering i öppenvård)

Att beakta: I ansökningsskedet väljer klienten själv den rehabiliteringsform ansikte mot ansikte som passar hen bäst av de alternativ som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

6.1.1 Rehabilitering med inkvartering

Klientens rehabilitering ansikte mot ansikte innefattar alltid inkvartering där serviceproducenten fortlöpande och dygnet runt ansvarar för servicen. Klientens inkvarteras vid serviceproducentens verksamhetsställe.

I den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten finns **alltid** en närmare beskrivning av hur klienterna i var och en av målgrupperna ska inkvarteras.

Närmare information: den allmänna delen av servicebeskrivningen, kapitel 13: [Inkvartering](#).

6.1.2 Rehabilitering utan inkvartering

Klientens rehabilitering **innefattar inte inkvartering**. Klienten kan om hen så önskar komma till rehabiliteringen dagligen, t.ex. hemifrån.

Hur och var klientens rehabilitering ska genomföras beskrivs närmare i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten. **Närmare information:** den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 12.1: [Rehabiliteringslokaler](#).

6.2 Rehabiliteringsslag

Rehabiliteringsslaget anges alltid i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten (t.ex. på pärmbladet).

6.2.1 Rehabilitering för vuxna

Multiprofessionell individuell rehabilitering

Klienten deltar huvudsakligen ensam i multiprofessionell individuell rehabilitering. En vuxen närstående till klienten kan ändå delta i klientens rehabilitering under en del av tiden. Närstående vuxnas deltagande beskrivs närmare i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

6.2.2 Rehabilitering för barn och unga

Åldern eller åldersgruppen för de **barn** eller **unga** som deltar i rehabiliteringen anges alltid i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

Multiprofessionell individuell rehabilitering för barn och unga

En barnklients **familj** deltar i rehabiliteringen på heltid tillsammans med barnet.

En ung persons **närstående** eller **familj** har möjlighet att delta i rehabiliteringen

- på heltid **eller**
- under en del rehabiliteringsdagar.
 - Antalet dagar och tidpunkten för när de närstående eller familjen deltar fastställs **enligt gemensam överenskommelse** med den unga och de närstående eller familjen.

6.2.3 Närståendes deltagande i klientens rehabilitering

När en närstående eller familjen deltar i klientens rehabilitering är målet alltid att **främja klientens rehabilitering i familjens gemensamma vardag**. Den närstående eller familjemedlemmarna deltar i klientens rehabilitering i sina respektive roller på det sätt som anges i servicebeskrivningen.

7 Genomförande av rehabiliteringen

7.1 Serviceproducentens uppgifter efter att serviceproducenten har fått klientens rehabiliteringsbeslut

7.1.1 Kallelsebrev

När serviceproducenten har fått klientens rehabiliteringsbeslut ska serviceproducenten skicka ett **kallelsebrev** och en **blankett för förhandsuppgifter** till klienten per post eller per e-post enligt vad som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten. **Närmare information:** den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten/Kallelsebrev och begäran om förhandsuppgifter.

Innehållet i kallelsebrevet

Kallelsebrevet ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

- tidpunkten för när förhandskontakten kommer att tas (datum och klockslag) och den tid som har reserverats för samtalet samt genomförandesätt (samtal eller videosamtal)
- uppgifter om den som kommer att ta kontakt (namn, yrke, telefonnummer)
 - uppgifter om den person som klienten vid behov kan kontakta (namn och telefonnummer) om klienten inte har en sådan enhet med internetuppkoppling (t.ex. dator, surfplatta eller smarttelefon) och behövlig kringutrustning (t.ex. webbkamera och hörlurar) som behövs för förhandskontakten
- information om genomförandet av distansrehabiliteringen (om det ingår distansrehabilitering i tjänsten)
 - **entydiga anvisningar** (t.ex. anvisningar med bilder eller video) för deltagandet i distansrehabiliteringen
 - anvisningar om säkerhet, integritetsskydd, datasäkerhet och dataskydd
- tidpunkten för rehabiliteringen ansikte mot ansikte, rehabiliteringsstället, eventuella anvisningar om ankomsten osv.
- de allmänna målen för rehabiliteringen samt klientens rättigheter och skyldigheter
 - bl.a. tydliga anvisningar för hur klienten ska gå till väga om hen själv eller en närstående som deltar i rehabiliteringen är förhindrad att delta i

rehabiliteringen på grund av akut sjukdom eller någon annan oförutsedd orsak

- information som är till nytta för klienten gällande rehabiliteringens innehåll och utformning samt personalen
- uppgifter om klientens försäkringsskydd
- serviceproducentens kontaktinformation (t.ex. en broschyr)
- kontaktinformation till serviceproducentens kontaktperson
- eventuell annan information om genomförandet av rehabiliteringen eller om serviceproducenten
- eventuella förfaranden i anslutning till sjukdomsepidemier och faktorer som bör beaktas i sådana fall.

Att beakta:

Om kallelsebrevet skickas per e-post ska serviceproducenten följa de allmänna datasäkerhetsanvisningarna för detta. **Närmare information:** den allmänna delen av servicebeskrivningen, kapitel 3: Användning av e-post.

7.1.2 Begäran om förhandsuppgifter

Inför rehabiliteringen ska förhandsuppgifter begäras av klienten på den **blankett för förhandsuppgifter** som serviceproducenten har utformat. Förhandsuppgifterna ska begäras skriftligen eller alternativt genom en intervju per telefon eller i form av videosamtal eller per e-post.

Vid behov ska serviceproducenten begära ytterligare upplysningar av klienten och, med klientens samtycke, av t.ex. vårdenheten innan klientens rehabilitering inleds eller under dess gång.

Serviceproducenten ska begära bland annat följande specificerande förhandsuppgifter av klienten:

- Klientens (och de närståendes) egen syn på och beskrivning av
 - rehabiliteringsmålen samt önskemål gällande rehabiliteringen
 - hälsotillståndet
 - det fysiska och psykiska hälsotillståndet

- uppgifter om hur minnet, uppmärksamheten, gestaltningen fungerar
 - sina aktiviteter i vardagen och hur vardagen fungerar
 - sitt eventuella behov av assistans och i vilken omfattning hen behöver assistans i vardagen.
- Uppgift om klientens arbets- eller studiesituation eller om klienten är pensionerad
- Uppgift om klientens sociala livssituation
 - t.ex. familjesituationen, människorelationer i vardagen och sådant som hör ihop med dem
 - hobbyer osv.
- Uppgift om klientens sociala funktionsförmåga
 - hur hen klarar av aktiviteter i sin egen vardag, huruvida hen är social, interaktionsförmåga osv.
 - hurdana nätverk som ingår i klientens vardag: finns det sådana nätverk och hur stort är behovet av dem, fungerar de, hur regelbundna är de osv.
- Uppgift om klientens särskilda behov, t.ex.
 - allergier, specialdieter
 - användning av CPAP-ventilator
 - andra behov som bör beaktas i rehabiliteringen
- Övriga uppgifter som serviceproducenten kan behöva (t.ex. uppgift om klientens simkunnighet)
- Övriga uppgifter som behövs för att rehabiliteringen ska kunna genomföras med hög kvalitet
 - t.ex. uppgifter i anknytning till klientens kultur.

Att beakta:

Serviceproducenten ska säkerställa att **den personal som genomför klientens rehabilitering alltid har tillgång till de klientspecifika förhandsuppgifterna innan förhandskontakten.**

7.1.3 Förhandskontakt med klienten och engagerande av klienten i rehabiliteringen

Serviceproducenten ska kontakta klienten **per telefon** eller **genom ett videosamtal** på det sätt som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

Syftet med kontakten är bland annat att säkerställa att den rehabilitering som beviljats och tidsschemat lämpar sig för klienten samt att engagera, motivera och förbereda klienten för rehabiliteringsprocessen.

Att beakta: Om det i samband med kontakten framgår att rehabiliteringen i fråga om tidpunkt eller innehåll inte är lämplig eller inte skulle fungera för klienten, är det **inte** ändamålsenligt att inleda rehabiliteringen. **I så fall ska serviceproducenten omedelbart kontakta FPA.**

Under kontakten ska klienten och serviceproducenten tillsammans bland annat

- skapa en **gemensam syn** på rehabiliteringens allmänna mål och innehåll samt på hur och enligt vilket tidsschema rehabiliteringen ska genomföras
- kartlägga vilka yrkesutbildade personer som behövs i rehabiliteringen och vilken roll de har
- bedöma klientens och serviceproducentens resurser, vilka har betydelse för **planeringen av rehabiliteringens innehåll och/eller bland annat för behovet av assisterande personal** under rehabiliteringen
- sträva efter att redan på förhand bygga upp en ändamålsenlig rehabiliteringshelhet för klienten, där man också beaktar klientens eget stödnätverk och övriga aktörer som ingår i klientens vardag.

7.1.4 Planering av rehabiliteringen

Innan klientens rehabilitering inleds har det multiprofessionella team som serviceproducenten utsett i uppgift att omsorgsfullt läsa förhandsuppgifterna, de uppgifter som fåtts i samband med förhandskontakterna och andra utredningar gällande varje klient. Vid planeringen och genomförandet av rehabiliteringen ska **klientens egen roll, de sakkunnigas roll** och de (eventuella) **närståendes roll** lyftas fram.

Det multiprofessionella teamets uppgift är bland annat att på förhand

- beakta klienternas rehabiliteringsmål och rehabiliteringsbehov när innehållet i de enskilda klienternas/klientgruppens rehabilitering planeras och tidsschemat görs upp
- säkerställa att den personal som medverkar i klienternas rehabilitering har en bra helhetsbild och en gemensam syn på hur en målinriktad och högklassig rehabilitering ska genomföras
- identifiera vilka faktorer och metoder som är verkningsfulla i varje enskild klients situation och som gör det möjligt för klienterna att uppnå sina rehabiliteringsmål.

7.2 Serviceproducentens allmänna uppgifter då rehabiliteringen inleds och medan den pågår

7.2.1 Uppgifter när klienten anländer föregående dag

Om klienten anländer till rehabiliteringsstället redan dagen innan rehabiliteringen inleds ska serviceproducenten ordna inkvartering för klienten **i sådana lokaler som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten**. Klientens säkerhet ska då också säkerställas.

Serviceproducenten kan ta ut en separat avgift av klienten för övernattningen.

Att beakta: Beroende på målgruppen för rehabiliteringen kan det i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten finnas preciseringar i anslutning till ordnande av inkvartering för klienten och eventuell assistans (t.ex. var rummet är beläget, nödvändig larmutrustning).

7.2.2 Uppgifter när klientens rehabilitering inleds

Det multiprofessionella teamets uppgifter

Det multiprofessionella teamet har i uppgift att i samråd med klienten kartlägga målen för rehabiliteringen samt planera innehållet i rehabiliteringen och rehabiliteringsåtgärder i anslutning till det. Det är särskilt viktigt att serviceproducenten

genast i början av rehabiliteringen skapar förutsättningar för aktiv gruppbildning och kamratstöd bland klienterna.

Till uppgifterna hör bland annat att

- skapa en sådan relation till klienten som bygger på tillit och uppmuntrar till engagemang och målinriktad rehabilitering
- reservera tillräckligt med tid för egna möten för det multiprofessionella teamet och säkerställa en god informationsgång och en verksamhet som är enhetlig och hjälper att främja klientens mål
- precisera klientens behov av hjälp och övervakning under rehabiliteringen och på det här sättet säkerställa tillräcklig assistans.

Inledande information

När rehabiliteringen inleds ska serviceproducenten tydligt och klart informera klienten om rehabiliteringens innehåll och allmänna mål.

Innehållet i den inledande informationen:

- Serviceproducenten presenterar bland annat
 - rehabiliteringsprogrammet och övrigt program som serviceproducenten erbjuder
 - hela den personal som deltar i genomförandet av rehabiliteringen
 - de lokaler som används vid genomförandet av rehabiliteringen.
- Serviceproducenten går igenom bland annat
 - frågor som gäller eventuella kontakter kvälls- och nattetid (inkvarterad klient)
 - allmänna säkerhetsföreskrifter.
- Serviceproducenten informerar (inkvarterade klienter) om friluftsleder i omgivningen (t.ex. kartor över friluftslederna inklusive ledernas längd).
- Serviceproducenten försäkrar sig om att klienten har förstått de anvisningar och meddelanden hen fått.
- Serviceproducenten upplyser klienten om vem hen vid behov kan vända sig till under rehabiliteringen.
- Serviceproducenten delar annan nödvändig information.

7.2.3 Genomförandet av en rehabiliteringsdag

Klientens rehabilitering delas upp i perioder och genomförs **på det sätt som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.**

Verksamhet under vardagar

Klientens rehabilitering genomförs **huvudsakligen under vardagar från måndag till lördag.**

Om en söckenhelg (t.ex. trettondag, Kristi himmelsfärdsdag) infaller under klientens rehabiliteringsvecka ska klientens rehabilitering genomföras på samma sätt som under en vardag.

FPA rekommenderar att rehabilitering **inte ordnas** under helgaftnar, såsom julafton, nyårsafton eller midsommarafton.

Verksamhet på söndagar

Om en söndag infaller under rehabiliteringen, ska serviceproducenten tillsammans med klienten för den dagen planera ett program som stöder klientens individuella rehabiliteringsmål och som klienten genomför självständigt (längd 2 h).

Därtill kan klienten, om hen så önskar, under dagens lopp också delta i allmän fritidsverksamhet som serviceproducenten erbjuder.

Fritidsprogram för klienterna

Serviceproducenten ska erbjuda de inkvarterade klienterna möjlighet att efter rehabiliteringsdagen självständigt delta i sådan avgiftsfri fritidsverksamhet som serviceproducenten erbjuder (t.ex. användning av gym eller spaavdelning, utlåning av olika motionsredskap osv.).

7.2.4 Allmänt om genomförandet av rehabiliteringen

Klienter som behöver assistans

I den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten anges hur man går till väga om klienter som behöver assistans ingår i målgruppen. Serviceproducenten ska redan på förhand i samband med förhandskontakten ta reda på om klienten **behöver assistans** och i vilken **utsträckning**. Serviceproducenten ska se till att det finns tillräckligt med personal för att **assistera de klienter som behöver assistans under rehabiliteringen och inkvarteringen** (t.ex. med att röra sig, förflytta sig, äta, sköta sin personliga hygien eller medicinering, klä av och på sig, med morgon- och kvällssysslor och eventuellt under natten).

Den personal som ansvarar för assistansen svarar för att klienten får **assistans dygnet runt** i enlighet med sina individuella behov under hela den tid som hen vistas på rehabiliteringsinrättningen och medan rehabiliteringen pågår. Det här gäller också situationer då klienten anländer till platsen redan dagen före rehabiliteringen.

Att beakta: Närstående som deltar i rehabiliteringen ansvarar inte för den assistans som klienten behöver under rehabiliteringen, utan det är den assisterande personalen som ansvarar för och genomför assistansen.

Assistans/handledning för närstående

Med närstående avses en person vars rehabiliteringskostnader FPA ersätter serviceproducenten för. I princip måste en närstående som deltar i klientens rehabilitering ha sådan funktionsförmåga att hen klarar sig självständigt tillräckligt bra för att fullt ut kunna delta i rehabiliteringen **i sin roll som närstående**. Serviceproducenten ska ändå vid behov kunna erbjuda den närstående hjälp och **handledning i liten utsträckning** (t.ex. muntlig handledning och rådgivning, kolla upp tidsscheman och program osv.). Det här gäller också situationer då klienten och hens närstående anländer till platsen redan dagen före rehabiliteringen.

Kontakt mellan rehabiliteringsperioderna

Serviceproducenten ska kontakta klienten mellan rehabiliteringsperioderna. Kontakten sker i form av ett telefonsamtal eller videosamtal på det sätt som anges i den del av

servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten. Syftet är att utvärdera den rehabiliteringsperiod som genomförts och att säkerställa att rehabiliteringen fortgår i vardagen.

Att beakta:

Ovan beskrivna kontakt **faller bort** om det är fråga om rehabilitering som genomförs i en enda period eller i form av anpassningsträning.

Rehabiliteringsdagbok

Klienterna (och de närstående) kan, om de så önskar, föra rehabiliteringsdagbok. För dagboken kan en applikation eller plattform för distansrehabilitering användas.

Klienten ska ända från den inledande fasen av rehabiliteringen instrueras att anteckna i dagboken t.ex. hur hen genomfört olika övningar, observationer, frågor samt utvecklingsförslag och önskemål. Med hjälp av rehabiliteringsdagboken kan klienten (och den närstående) följa rehabiliteringen och uppfyllelsen av rehabiliteringsmålen samt utförandet av eventuella uppgifter och övningar.

Mellanutvärdering

Serviceproducenten ska genomföra en mellanutvärdering på det sätt som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten. Syftet med mellanutvärderingen är att utvärdera den rehabiliteringsperiod som genomförts och att säkerställa att rehabiliteringen fortgår.

Att beakta:

Någon mellanutvärdering görs inte om det är fråga om rehabilitering som genomförs i en enda period eller i form av anpassningsträning.

Uppgifter mellan perioderna

Om rehabiliteringen är uppdelad i flera perioder ska serviceproducenten tillsammans med klienten planera olika uppgifter som klienten utför mellan rehabiliteringsperioderna. Syftet med uppgifterna mellan perioderna är att handleda och

stödja klientens egenrehabilitering och att hjälpa klienten att förändra sina handlingssätt.

Klienten kan föra in uppgifterna t.ex. i sin rehabiliteringsdagbok. För uppgifterna kan en applikation eller plattform för distansrehabilitering användas. Serviceproducenten och klienten kan t.ex. under följande rehabiliteringsperiod tillsammans gå igenom de uppgifter som klienten utfört mellan perioderna.

7.3 Serviceproducentens uppgifter när rehabiliteringen avslutas

Uppföljning är en viktig del av klientens rehabiliteringsprocess. Vid uppföljningen har det multiprofessionella teamet i uppgift att utvärdera om klienten har genomfört de övningar som ingår i egenrehabiliteringen på rätt sätt eller deltagit regelbundet i den planerade verksamheten, om resultat har uppnåtts och hur exempelvis ett träningsprogram eventuellt borde ändras. Uppföljningen ger möjlighet att göra behövliga ändringar i klientens rehabiliteringsprocess, t.ex. i rehabiliteringens innehåll eller intensitet, genomförandet av egenrehabilitering eller samarbetet, och bidrar således till att stödja klientens förändringsprocess.

Serviceproducenten ska följa upp klientens rehabilitering på det sätt som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten. Vid uppföljningen ska man framför allt säkerställa att klientens rehabiliteringsprocess fortsätter i hens egen livsmiljö samt stärka klientens tilltro till sina egna resurser.

Uppföljningen är också ett naturligt och tydligt sätt att avsluta samarbetet mellan serviceproducenten och klienten, och att försäkra sig om att klienten fortsätter med de övningar som upprätthåller hens självständiga funktionsförmåga.

8 Genomförande av distansrehabilitering

Det här kapitlet handlar om hur man genomför distansrehabilitering.

Distansrehabilitering är målinriktad rehabilitering som genomförs via internetuppkoppling. Rehabiliteringen kan omfatta distansrehabilitering i form av **videosamtal** i realtid och/eller **digital rehabilitering** som är oberoende av tid.

Serviceproducenten behöver beakta innehållet i det här kapitlet endast till de delar det

gäller sådana sätt att genomföra distansrehabilitering som ingår i den rehabiliteringstjänst som serviceproducenten tillhandahåller.

Serviceproducenten ska genomföra distansrehabiliteringen på ett sådant sätt att klienten

- upplever att distansrehabilitering är en metod som är lämplig för hen och som främjar rehabiliteringen
- upplever att den rehabilitering som genomförs ansikte mot ansikte och den som genomförs på distans utgör delar av **samma enhetliga rehabiliteringshelhet**
- kan lita på distansrehabiliteringens kvalitet samt på personalens färdigheter och kompetens
- kan delta i distansrehabiliteringen hemifrån eller från någon annan plats i sin vardagsmiljö enligt eget val
- får **anvisningar** för situationer där videosamtal avbryts **på grund av tekniska problem**
- får handledning och anvisningar för distansrehabiliteringen.

8.1 Genomförande av videosamtal och digital rehabilitering

Distansrehabilitering genomförs i klientens vardagsmiljö, vilket bidrar till att rehabiliteringen integreras i vardagen.

De förhandskontakter, kontakter mellan rehabiliteringsperioderna och uppföljande kontakter som ingår i rehabiliteringstjänsten kan genomföras i form av videosamtal. Därtill kan rehabiliteringen omfatta videosamtal som genomförs individuellt eller i grupp. Serviceproducenten ska komma överens med klienten om tidpunkterna för videosamtalen och vid behov om en tidpunkt då man testat förbindelsen.

Rehabiliteringen kan av grundad anledning (t.ex. en yrkesutbildad persons plötsliga frånvaro) genomföras i form av videosamtal också när klienten eller klienterna befinner sig på serviceproducentens verksamhetsställe. Då deltar klienten eller klienterna i videosamtalet från serviceproducentens verksamhetsställe och den yrkesutbildade personen från det multiprofessionella teamet deltar i realtid på distans. Serviceproducenten kan genomföra dessa videosamtal antingen för en enskild klient eller för en klientgrupp som deltar i samma rehabilitering vid samma verksamhetsställe.

Serviceproducenten ska säkerställa att klienten eller hela klientgruppen vid behov får teknisk support eller annat stöd (t.ex. för genomförande av övningar) vid serviceproducentens verksamhetsställe.

Utöver videosamtal kan rehabiliteringen omfatta digital rehabilitering och distansrehabiliteringsdagar. Vid digital rehabilitering arbetar klienten i huvudsak på egen hand och får individuellt stöd av medlemmarna i det multiprofessionella teamet eller av någon annan yrkesutbildad person inom rehabilitering samt respons på sina framsteg mot målen för rehabiliteringen. Medlemmarna i det multiprofessionella teamet eller någon annan yrkesutbildad person inom rehabilitering handleder den digitala rehabiliteringen oberoende av tid vid en tidpunkt som serviceproducenten väljer.

När tjänsten omfattar **digital rehabilitering** har det multiprofessionella teamet eller en yrkesutbildad person inom rehabilitering i uppgift att

- ladda upp innehållet för den digitala rehabiliteringen till en applikation eller en plattform
- uppdatera innehållet
- säkerställa att innehållet är tillgängligt.

Det är också möjligt att från FPA få tillgång till **färdigt innehåll för digital rehabilitering** som kan användas vid genomförandet av digital rehabilitering.

Distansrehabiliteringen och rehabiliteringen ansikte mot ansikte ska genomföras av de medlemmar i det multiprofessionella teamet eller de andra yrkesutbildade personer inom rehabilitering vars medverkan är **särskilt viktig** i klientens individuella situation och som bäst kan främja klientens rehabilitering.

Att beakta: Hur den distansrehabilitering som ingår i rehabiliteringen ska genomföras anges närmare i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten i fråga.

8.2 Utrustning, applikation eller plattform samt teknisk support

8.2.1 Klienternas utrustning

Innan rehabiliteringen inleds ska serviceproducenten alltid försäkra sig om att klienten har en fungerande **enhet** (dator, surfplatta eller smarttelefon) med internetuppkoppling och **nödvändig kringutrustning** (t.ex. webbkamera och hörlurar).

Serviceproducenten ska **ha möjlighet** att för tiden med distansrehabilitering förse klienten med en enhet med internetuppkoppling och nödvändig kringutrustning, om videosamtal eller digital rehabilitering utgör en **obligatorisk del** av rehabiliteringen och klienten **inte har** egen utrustning.

Serviceproducenten ska komma överens med klienten om leveransen av enheten och/eller kringutrustningen innan distansrehabiliteringen inleds och om återlämnningen när distansrehabiliteringen har avslutats. Serviceproducenten svarar för kostnaderna för leveransen av utrustningen.

Serviceproducenten eller FPA **är inte** skyldiga att erbjuda klienten en enhet eller kringutrustning då videosamtalen utgör ett **alternativt sätt** att genomföra förhandskontakter, kontakter mellan rehabiliteringsperioderna, uppföljande kontakter eller rehabilitering. Om klienten inte själv har den utrustning som behövs, ska kontakterna genomföras per telefon och den övriga rehabiliteringen ansikte mot ansikte.

Serviceproducenten ska se till att klienten får anvisningar om genomförandet av distansrehabilitering samt vid behov teknisk support och handledning (t.ex. om användningen av en applikation eller plattform).

8.2.2 Serviceproducentens utrustning, applikation eller plattform samt teknisk support

Serviceproducenten säkerställer att

- det multiprofessionella teamet eller en yrkesutbildad person inom rehabilitering har tillgång till sådana **enheter med internetuppkoppling** (t.ex. dator eller surfplatta) och kringutrustning (t.ex. webbkamera och hörlurar) som behövs

- det multiprofessionella teamet eller en yrkesutbildad person inom rehabilitering har för distansrehabiliteringen tillgång till en **applikation eller plattform** som är datasäker, tillgänglig och lätt att använda och som klienten kan använda på olika enheter (dator, surfplatta eller smarttelefon)
- det multiprofessionella teamet eller den yrkesutbildade personen inom rehabilitering har tillgång till **teknisk support**
- klienten får handledning och anvisningar för distansrehabiliteringen
- klienten erbjuds **teknisk support** i samband med digital rehabilitering (t.ex. för användning av applikationen eller plattformen) under vardagar vid en tidpunkt som meddelats på förhand.

Att beakta: Utöver de priser som anges i avtalet **ersätter FPA inte** serviceproducenten eller klienten för andra kostnader som distansrehabiliteringen medför.

Serviceproducentens uppgift är att svara för kostnaderna för ordnandet av distansrehabilitering (t.ex. utrustning, kostnader för användning av applikationen eller plattformen samt teknisk support). Serviceproducenten **får aldrig** ta ut någon avgift hos klienterna för användning av den utrustning som behövs vid distansrehabilitering.

8.3 Rum för distansrehabilitering där integritetsskyddet kan tillgodoses

8.3.1 Klientens rum

Serviceproducenten ska informera klienten om att deltagandet i distansrehabilitering förutsätter ett rum som är lugnt och där klientens integritetsskydd kan tillgodoses.

Att beakta: Vid videosamtal i grupp ska särskild uppmärksamhet fästas vid integritetsskyddet. Serviceproducenten ska exempelvis försäkra sig om att närstående till klienterna eller andra utomstående personer inte befinner sig i samma rum under samtalet.

8.3.2 Rum som används av det multiprofessionella teamet och andra yrkesutbildade personer inom rehabilitering

För genomförande av distansrehabilitering ska det multiprofessionella teamet eller en yrkesutbildad person inom rehabilitering ha ett rum

- där faktorer som påverkar miljön och kvaliteten på distansrehabiliteringen (t.ex. akustik och belysning) under videosamtal beaktas
- som är skyddat från utomstående och tillgodoser klientens integritetsskydd och datasäkerheten.

8.4 Datasäkerhet, dataskydd och tillgänglighet

Serviceproducenten har ansvar för att säkerställa datasäkerheten, dataskyddet och tillgängligheten vid distansrehabilitering (videosamtal och digital rehabilitering).

Serviceproducenten ska försäkra sig om att

- den i egenskap av sådan personuppgiftsansvarig som avses i EU:s allmänna dataskyddsförordning (2016/679) behandlar personuppgifter i enlighet med EU:s dataskyddsförordning, dataskyddslagen och annan nationell speciallagstiftning
- de datasystem som är avsedda för behandling av klient- och patientuppgifter inom social- och hälsovården är förenliga med gällande bestämmelser och föreskrifter
- klienten är medveten om datasäkerheten och dataskyddet i fråga om de anslutningar och applikationer eller plattformar som används vid distansrehabiliteringen
- den iakttar samma principer för integritetsskydd som vid rehabilitering ansikte mot ansikte
- distansrehabiliteringen uppfyller tillgänglighetskraven i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019). **Närmare information:** [Transport- och kommunikationsverket Traficom](#)
- den följer de anvisningar som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har utfärdat om distanstjänster.

Därtill ansvarar serviceproducenten för att

- de datasystem som vid distansrehabiliteringen används för förmedling och lagring av patientuppgifter uppfyller kraven i bestämmelserna om sekretess, dataskydd och datasäkerhet

- göra adekvata patientjournalsanteckningar i enlighet med rådande bestämmelser och föreskrifter
- patientregistret förs i enlighet med givna bestämmelser och föreskrifter.

FPA rekommenderar att serviceproducenten vid distansrehabilitering använder

- en krypterad dataförbindelse
- en applikation eller plattform som kräver stark autentisering av klienten när man i samband med distansrehabiliteringen behandlar dokument som innehåller patientuppgifter eller andra känsliga personuppgifter som gäller klienten.

Att beakta:

- För att datasäkerheten och dataskyddet ska kunna säkerställas och utvärderas rekommenderar FPA att en extern sakkunnig vid behov anlitas.
- Serviceproducenten ska alltid försäkra sig om att klienten har förstått anvisningarna som gäller datasäkerhet, dataskydd och integritetsskydd.

8.5 Säkerhet vid distansrehabilitering

Serviceproducenten ska ha anvisningar för nödsituationer (t.ex. sjukdomsattack) under videosamtal.

Dessutom ska serviceproducenten ha ett gällande **försäkringsskydd** enligt servicebeskrivningen även under distansrehabiliteringen. **Närmare information:** den allmänna delen, avsnitt 16.1: Serviceproducentens försäkringsskydd.

8.6 Om klienten blir sjuk under distansrehabilitering

Om klienten insjuknar akut eller är kortvarigt sjuk under tiden för **individuell distansrehabilitering**, ska serviceproducenten komma överens med klienten om nya tidpunkter för videosamtal eller distansrehabiliteringsdagar.

Om klienten insjuknar akut eller är kortvarigt sjuk under **distansrehabilitering i gruppform**, ska serviceproducenten komma överens med klienten om nya tidpunkter för videosamtal och/eller distansrehabiliteringsdagar i grupp. Vid akut insjuknande ersätts ett videosamtal eller en distansrehabiliteringsdag i grupp som ett individuellt

samtal eller en individuell distansrehabiliteringsdag, om det inte är möjligt att genomföra den ersättande gången i gruppform.

Faktureringen av distansrehabilitering påverkas i regel inte av att en klient är kortvarigt sjuk. Serviceproducenten kan fakturera enligt kostnaderna för distansrehabilitering, om rehabiliteringen trots insjuknandet genomförs på det sätt som beskrivs i servicebeskrivningen. **Närmare information: den allmänna delen, avsnitt 22.2: Fakturering.**

8.7 Klienten deltar i distansrehabilitering under en utlandsvistelse

Serviceproducenten **kan inte** genomföra distansrehabilitering från utlandet.

En klient kan delta i distansrehabilitering under en utlandsvistelse på följande villkor:

- Klienten och serviceproducenten bedömer **på förhand** att det är ändamålsenligt att fortsätta rehabiliteringen och kommer tillsammans överens om att fortsätta med distansrehabiliteringen under den tid klienten är utomlands.
- Klienten ska ha en **enhet med internetuppkoppling** med vilken hen kan delta i distansrehabilitering.
- Klienten **betalar själv** alla eventuella extra kostnader som distansrehabiliteringen medför.
- Klienten ska vara medveten om att det **försäkringsskydd** som FPA kräver endast gäller rehabilitering som genomförs i Finland. Serviceproducenten ska informera klienten om huruvida försäkringsskyddet är mer omfattande än vad som krävs och om det gäller också när klienten är utomlands och deltar i distansrehabilitering.
- Serviceproducenten ska **på förhand** tillsammans med klienten gå igenom hur man går till väga vid en eventuell nödsituation (t.ex. sjukdomsattack) under ett videosamtal.

Att beakta: FPA ersätter **inte till någon del** extra kostnader som orsakas av att distansrehabilitering genomförs när klienten är utomlands.

9 Dokumentation

9.1 Dokumentation av genomförandet av rehabiliteringen

Serviceproducenten ska tydligt dokumentera genomförandet av klientens rehabilitering så att uppgifterna kommer till samlad nytta i arbetet under rehabiliteringen och så att de går att verifiera i efterhand. Varje klients personliga angelägenheter antecknas i separata handlingar.

Serviceproducenten ska dokumentera klientens rehabilitering på ett sådant sätt att

- klienten förstår betydelsen av att hens uppgifter dokumenteras, och är medveten om sin rätt att ta del av de handlingar som upprättats om hen
- dokumentationen görs omsorgsfullt och på ett säkert sätt med beaktande av dataskyddsbestämmelserna
- den fortlöpande utvärderingen och de gemensamma mötena dokumenteras i klientens rehabiliteringshandlingar
- dokumentationen av klientens uppgifter gör det möjligt att planera, genomföra och utvärdera rehabiliteringsverksamheten och att följa upp rehabiliteringen i efterhand.

9.1.1 Innehållet i klientens dokumentation

Serviceproducenten ska anteckna bland annat följande uppgifter i klientens handlingar:

- uppgifter om möten eller besök som genomförts individuellt eller i grupp (tidpunkt, genomförare, innehåll och iakttagelser)
- centrala uppgifter samt utvärderings- och mätresultat som fåtts genom kontakter och intervjuer
- metoder som främjar egenrehabilitering (inkl. klientens uppgifter mellan perioderna)
- uppgifter om en närståendes deltagande
- uppgifter som hänför sig till samarbetet under rehabiliteringen (t.ex. dokumentation om det multiprofessionella teamets möten).

Till klientens handlingar ska fogas

- tidsschemat för rehabiliteringen och uppgift om rehabiliteringsslaget samt namnet och yrkes- eller uppgiftsbeteckningen för den yrkesutbildade person som tillhandahållit rehabiliteringen
- en skriftlig plan för genomförandet av klientens rehabilitering
- blanketten Mina mål
- blanketter som gäller utvärdering och mätning
- eventuella uppgifter mellan perioderna
- övrig information som gäller klientens rehabilitering.

Att beakta: Klientens närståendes **rehabiliteringsprogram** under rehabiliteringsperioden ska antecknas i samma dokument som klientens rehabiliteringsprogram. Anteckningen fungerar samtidigt som dokumentation av hur rehabiliteringen har genomförts för den närståendes del.

9.2 Rehabiliteringsrapport för klienten

En rehabiliteringsrapport är ett skriftligt sammandrag som serviceproducenten upprättar för klienten över den rehabiliteringshelhet som genomförts för klienten.

Rapporten ska upprättas på FPA:s blankett KU 148r. Blanketten finns på [webbplatsen fpa.fi](https://www.fpa.fi).

9.2.1 Allmänt om rehabiliteringsrapporten

Serviceproducenten ska upprätta en rehabiliteringsrapport efter att klientens **sista rehabiliteringsperiod har avslutats**. Ansvaret för att upprätta rapporten och underteckna den vilar på den yrkesutbildade person som i enlighet med den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten har genomfört rehabiliteringen och haft det övergripande ansvaret för den, exempelvis den personliga handledaren.

Ytterligare:

- Serviceproducenten ska vid behov kontakta den verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården som ansvarar för klientens vård för att säkerställa att den

fortsatta rehabilitering som eventuellt har planerats kommer att genomföras. För detta krävs klientens samtycke.

- Serviceproducenten ska ge klienten möjlighet att ta del av utkastet till rehabiliteringsrapporten samt informera klienten om bl.a. resultaten av olika mätningar och vad de betyder, så att klienten vet vad som antecknats om rehabiliteringen.
- (Personliga) uppgifter om klientens närstående **antecknas inte** i klientens rehabiliteringsrapport.

9.2.2 När ska rapporten skickas?

Serviceproducenten skickar rehabiliteringsrapporten per post till klienten, till FPA och enligt överenskommelse med klienten till andra aktörer (t.ex. den verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården som ansvarar för klientens vård).

Rapporten ska skickas till de ovannämnda aktörerna inom 2 veckor efter att klientens sista rehabiliteringsperiod har avslutats.

Att beakta: Rapporten ska ha inkommit till FPA inom den utsatta tiden.

9.2.3 Innehållet i rehabiliteringsrapporten

Serviceproducenten ska upprätta klientens rehabiliteringsrapport så att den har följande innehåll med tydliga rubriker:

Sammanfattning

- klientens individuella situation när rehabiliteringen inleddes och när den avslutades
- klientens individuella rehabiliteringsmål och gruppens rehabiliteringsmål
- en beskrivning av klientens rehabiliteringsprocess, hur aktivt klienten medverkat för sin egen rehabilitering, hur klienten klarat sig under rehabiliteringen samt de individuella faktorer, miljöfaktorer och andra faktorer som kan ha inverkat på klientens situation

- en beskrivning av klientens funktionsförmåga i den egna vardagen (utifrån de uppgifter som finns att tillgå) och av rehabiliteringens inverkan på funktionsförmågan
- en kort beskrivning av resultaten av klientens rehabilitering: iakttagelser av hur klientens funktionsförmåga har utvecklats, hur framstegen kan observeras rent konkret och vilka faktorer i rehabiliteringen som har bidragit till detta
- centrala mätresultat och rekommendationer.

Frågor som gäller klientens individuella rehabiliteringsmål

- individuella rehabiliteringsbehov och förväntningar på rehabiliteringen
- de mål som formulerats för klientens rehabilitering, de metoder som använts för att formulera målen, i vilken mån målen har uppnåtts samt en beskrivning av det arbete som gjorts för att nå målen
- förändringar som gäller vardagen, arbete och/eller studier
- klientens egen bedömning av rehabiliteringen och av måloppfyllelsen
- slutledningar samt rekommendationer och planer för fortsättningen (inkl. egenrehabilitering), vilken typ av stödåtgärder och/eller tjänster som eventuellt behövs i fortsättningen för att planerna ska kunna genomföras, tidsschemat för stödåtgärderna och/eller tjänsterna och hur man har säkerställt tillgången till dem
- iakttagelser av hur klientens funktionsförmåga har förbättrats, med avseende på bland annat klientens resurser, närmaste krets och miljö
- resultat som fåtts med de centrala mät- och bedömningsmetoder som använts vid utvärderingen samt referensvärden eller förhållande till det totala antalet testpoäng. Verbal beskrivning och uppföljning av mätresultaten
- uppföljning av målen i samband med eventuella fortsättningsperioder.

Sättet att delta i rehabiliteringen och beskrivning av genomförandet

- på vilket sätt, var och i hur många perioder rehabiliteringen har genomförts
- grunden för servicebehovet för klienter med servicebehov på nivå 2
- på vilket sätt grupprehabiliteringen har genomförts (t.ex. arbete i smågrupper, gruppsammanhållning etc.)
- eventuella andra observationer gällande gruppens verksamhet.

Slutlig utvärdering av klientens situation när rehabiliteringen avslutas

- iakttagelser eller eventuella separata utlåtanden av de olika yrkesutbildade personerna om klientens situation och deltagande i rehabiliteringen
- eventuellt nätverkssamarbete, hur samarbetet fungerat, de medverkande aktörerna samt resultaten.

Uppgifter om de yrkesutbildade personer som har genomfört rehabiliteringen

- namn, yrkesställning, roll och andel i genomförandet av rehabiliteringen
- grundad anledning ifall ett videosamtal har genomförts så att klienten har varit på serviceproducentens verksamhetsställe och den yrkesutbildade personen på distans.

Serviceproducentens kontaktinformation

- namn, adress, telefonnummer och e-postadress
- kontaktinformation för serviceproducentens kontaktperson.

Bilagor

- blanketten Mina mål
- blankett i original som undertecknats av klienten: "Samtycke till deltagande i undersökning" (KU 5r)
- eventuella övriga bilagor.

9.2.4 Anteckning om en närståendes eller familjens deltagande

Om en närstående eller familjen har deltagit i klientens rehabilitering antecknar serviceproducenten **följande uppgifter** i klientens rehabiliteringsrapport:

- den närståendes namn
- den närståendes relation till klienten (t.ex. mor, partner, annan relation)
- tidpunkten för deltagandet i rehabiliteringen
- syftet med den närståendes deltagande och vilken inverkan detta haft på **klientens rehabilitering**.

9.3 Kort rehabiliteringsrapport

Serviceproducenten ska upprätta en **kort rehabiliteringsrapport** för klienten till exempel i en situation där

- rehabiliteringen **avbryts**
- **rehabiliteringen genomförs i flera perioder och ett skriftligt dokument behövs, t.ex. gällande deltagande i rehabiliteringen och hur rehabiliteringen har framskridit** (det här **gäller inte** den sista rehabiliteringsperioden).

Den korta rapporten ska överlämnas **till klienten**. Rapporten ska också, med klientens samtycke, skickas till **de aktörer som behöver rapporten**. En rapport ska alltid skickas **till FPA** om klientens rehabilitering har avbrutits, i annat fall endast vid behov. En kort rehabiliteringsrapport innehåller inte bilagor.

9.3.1 Innehållet i en kort rehabiliteringsrapport

En kort rehabiliteringsrapport ska ha följande innehåll med tydliga rubriker:

- en sammanfattad beskrivning av
 - klientens individuella situation då rehabiliteringen inleddes
 - klientens mål för rehabiliteringen
 - hur rehabiliteringen framskridit
 - klientens deltagande i rehabiliteringen (inkl. egenrehabilitering)
 - på vilket sätt klienten har deltagit i rehabiliteringen
 - de orsaker som ledde till att rehabiliteringen avbröts (om rehabiliteringen har avbrutits).

9.4 Uppföljningsrapport

En uppföljningsrapport är en sammanställning som serviceproducenten upprättar över de uppföljande kontakter som genomförts. Uppföljningsrapporten ska alltid skickas till klienten, **om** rapporten innehåller sådana **uppgifter som är väsentliga med tanke på klientens fortsatta rehabilitering**. Därtill skickas den till FPA om klientens individuella behov eller situation kräver fortsatta åtgärder från FPA:s sida eller om det finns något särskilt gällande rehabiliteringen som FPA bör få vetskap om.

Uppföljningsrapporten, om en sådan behövs, ska upprättas när den **sista uppföljande kontakten** mellan serviceproducenten och klienten har genomförts.

Uppföljningsrapporten **innehåller inte** bilagor.

9.4.1 Innehållet i uppföljningsrapporten

Uppföljningsrapporten ska innehålla följande:

- den bedömning av hur klientens funktions-, studie- och/eller arbetsförmåga har utvecklats som serviceproducenten gjort i anslutning till uppföljningen av rehabiliteringen
- sådant nytt som uppdagats under uppföljningen
- uppgift om vilken utvärderbar effekt rehabiliteringen, egenrehabiliteringen och resultatet av klientens rehabilitering har på klientens vardag, arbete och/eller studier inom den närmaste framtiden
- bedömning av behovet av fortsatt rehabilitering för klienten
- de rekommenderade och tillsammans med klienten avtalade eventuella fortsatta åtgärderna och planerna (inkl. egenrehabilitering).

9.5 Deltagarintyg

Deltagarintyget ska formuleras enligt den anvisning som finns på FPA:s webbplats.

Närmare information: Rehabiliteringstjänster – Anvisningar för serviceproducenten – Ordnande av rehabilitering.

Om klienten ansöker om rehabiliteringspenning kan hen lämna in deltagarintyget till FPA i e-tjänsten för privatpersoner, MittFPA (www.fpa.fi/mittfpa).

10 Personalen samt kamratstödjare och erfarenhetsexperter

Serviceproducenten ansvarar för att den personal som genomför rehabiliteringen har en **officiellt godkänd utbildning och kompetens som motsvarar yrkesbeteckningen.**

Närmare information: den allmänna delen av servicebeskrivningen, bilaga 1: Yrkes- och uppgiftsbeteckningar.

10.1 Personal som genomför rehabiliteringen

I den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten finns alltid en närmare beskrivning av **den personal som genomför rehabiliteringen samt vilka uppgifter och roller personalen har**. Där beskrivs också kraven på erfarenhet och utbildning hos personalen. **Att beakta:** Som erfarenhet godkänns arbetserfarenhet som personen förvärvat efter att hen genomgått den utbildning som krävs och fått sin behörighet godkänd.

Serviceproducenten ska se till och säkerställa att

- en kontroll av brottslig bakgrund har gjorts hos de personer som arbetar med barn, personer med funktionsnedsättning och äldre i enlighet med bestämmelserna i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2022) och bestämmelserna i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023)
- personalen utbildas och introduceras i sina uppgifter så att arbetet förlöper i enlighet med servicebeskrivningen
- personalens kompetens verifieras och upprätthålls **i alla lägen** (också i samband med plötslig frånvaro och i fråga om nya anställda)
- personalen har **tillräckligt med forskningsbaserad och aktuell information** om klientgruppens sjukdom eller funktionsnedsättning för att personalen ska kunna stödja klientens rehabilitering på ett övergripande sätt
- det innan rehabiliteringstjänsten inleds ordnas **utbildning** för personalen för att säkerställa att personalen har den kompetens som behövs för att genomföra rehabiliteringen för målgruppen
- det finns **tillräckligt med personal** som kan svara mot klienternas behov och som kan assistera klienterna (och de närstående) under rehabiliteringen och inkvarteringen
- det finns tillräckligt med sådan personal som kan använda alternativa kommunikationssätt utifrån klienternas behov (t.ex. handtecken, kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal).

10.1.1 Personlig handledare

Den personliga handledaren är en person som utsetts till egen kontaktperson för klienten för den tid rehabiliteringen pågår. Den personliga handledaren har som uppgift att bl.a.

- handleda och ge klienten råd på ett individuellt plan i sådant som gäller rehabiliteringen
- medan rehabiliteringen pågår sköta kontakterna med klienten (och med andra behövliga aktörer) i anslutning till klientens rehabilitering
- följa upp genomförandet av rehabiliteringen och uppfyllelsen av de mål som formulerats för rehabiliteringen.

10.2 Kamratstödjure och erfarenhetsexpert

Serviceproducenten kan i rehabiliteringsverksamheten använda **kamratstödjure** eller **erfarenhetsexperten** som stöd i klientens rehabiliteringsprocess. Serviceproducenten ska informera klienten om kamratstödjarens eller erfarenhetsexpertens roll i rehabiliteringen.

- En **kamratstödjure** är en person som har genomgått en sådan utbildning för kamratstödjure som ordnas av olika organisationer eller som har fått introduktion för uppgiften av serviceproducenten och som har en liknande funktionsnedsättning eller sjukdom som klienten. Efter utbildningen har deltagarna verktyg för att leda kamratstödsträffar ansikte mot ansikte eller på nätet.
- En **erfarenhetsexpert** är en person som har fått utbildning för uppgiften och som i och med sin egen eller en närståendes sjukdom har erfarenhet av sjukdomen och rehabiliteringen samt av nyttjande av social- och hälsovårdstjänster.

Kamratstödjaren och erfarenhetsexperten **kan medverka** i genomförandet av klientens rehabiliteringsprogram **tillsammans med det multiprofessionella teamet** genom att sporra och stödja klienten utifrån sina egna erfarenheter och med hjälp av berättelser om hur de själva har tagit sig igenom sina svårigheter. Serviceproducenten ska

säkerställa att kamratstödjarnas och erfarenhetsexperternas medverkan är ändamålsenlig och att de förbinder sig till tystnadsplikt samt se till att de får tillräcklig handledning i sitt uppdrag.

Att beakta:

Om klienten vill kan hen själv ta upp sina personliga angelägenheter med kamratstödjaren eller erfarenhetsexperten. Kamratstödjarna och erfarenhetsexperterna **har inte** rätt att hantera klientens personuppgifter och handlingar utan klientens samtycke.

10.3 Personalförändringar och vikariat under avtalsperioden

10.3.1 Allmänt

Serviceproducenten ansvarar för att

- det finns **tillräckligt** med kompetent reservpersonal som kan vikariera under den ordinarie yrkesutbildade personalens semestrar och vid plötsliga situationer, såsom kortvariga sjukledigheter
- då personal byts ut eller vid vikariat se till att den nya personalen uppfyller de krav på utbildning och erfarenhet som anges i den bilaga till servicebeskrivningen för rehabiliteringen som innehåller yrkes- och uppgiftsbeteckningar.

10.3.2 Vikariat på mindre än 4 månader för socialarbetare

Vid vikariat på **mindre än 4 månader** för legitimerade yrkesutbildade personer inom socialvården följs lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Därtill måste kravet på arbetserfarenhet uppfyllas.

10.3.3 När vikarien är en studerande

En studerande kan **kortvarigt** (mindre än 4 månader) vikariera för en yrkesutbildad person i det multiprofessionella teamet i uppgifter inom sitt eget yrkesområde. En studerande som vikarierar ska med godkänt vitsord ha klarat av 2/3 av studiepoängen inom utbildningen i fråga.

Den studerande ska använda beteckningen studerande, och en handledare inom samma yrkesområde ska utses för hen.

Sammanlagt får **högst 4 studerande** vara vikarier inom rehabiliteringstjänsten under avtalsperioden. I det multiprofessionella teamet kan **endast en (1) studerande åt gången** vara vikarie för en yrkesutbildad person.

10.3.4 Vikarie för specialistläkaren

Allmänt om vikarier för specialistläkaren:

- Vikarie för specialistläkaren är **alltid** en specialistläkare **eller** en läkare under specialistutbildning inom området i fråga.
- Den vikarierande läkarens specialiseringsområde ska vara samma som anges i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.
- Specialistläkarvikariat som är **kortare än 4 månader** kan skötas av en legitimerad läkare. Längre vikariat sköts av en specialistläkare eller en läkare under specialistutbildning.

Om en läkare under specialistutbildning vikarierar för specialistläkaren

- kan den läkare som är under specialistutbildning vikariera för specialistläkaren inom rehabiliteringstjänsten i fråga **i högst 12 månaders tid**
 - Under en och samma **12 månaders period kan högst en (1)** läkare under specialistutbildning åt gången vara verksam inom rehabiliteringstjänsten i fråga.
- kan läkaren under specialistutbildning ersätta **50 %** av specialistläkarens arbetsinsats
 - Den övriga tiden sköts uppgiften av en specialistläkare som uppfyller kraven och behörighetsvillkoren i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.
- ska serviceproducenten till handledande läkare för den vikarierande läkaren under specialistutbildning utse en specialistläkare som uppfyller kraven i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten
- är arbetet hos serviceproducenten en praktikperiod som ingår i läkarens specialistutbildning.

11 Tolkning

11.1 Tolkning till och från främmande språk och de andra inhemska språken

FPA ordnar tolkning till och från ett främmande språk för klienter som deltar i rehabilitering. Tolkning till och från främmande språk kan beviljas på **det sätt som FPA särskilt fastställt**. För svenskspråkiga och samiskspråkiga klienter ska tolkning ordnas på klientens modersmål, om rehabiliteringen genomförs på finska.

Serviceproducenten får i samband med rehabiliteringsbeslutet anvisningsbrevet *Ordande av tolkning till och från främmande språk i samband med rehabilitering*. Brevet innehåller instruktioner för rehabilitering som kräver tolkning. **Mer information om tolkning i samband med rehabilitering finns bland anvisningarna för serviceproducenter på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Tolkning i samband med rehabilitering.**

De tolkar som anlitas är sådana som arbetar för en serviceproducent som har ingått avtal med FPA. Tolkningen till och från ett främmande språk i samband med rehabilitering kan genomföras som tolkning på plats eller som distanstolkning. FPA ersätter producenten av tolktjänsten för kostnaderna för tolkningen. För klienten är tolkningen gratis.

11.2 Distanstolkning

Distanstolkning genomförs per telefon eller i form av ett videosamtal.

11.3 Tolktjänster för personer med funktionsnedsättning

Klienter med syn- och hörselnedsättning, hörselnedsättning eller talstörning har rätt till tolknings- och översättningshjälp i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om tolkningstjänst för handikappade personer (133/2010).

12 Lokaler och utrustning som används vid genomförandet av rehabiliteringen

12.1 Rehabiliteringslokaler

Rehabiliteringen genomförs vid **serviceproducentens verksamhetsställe** som är en **slutenvårdsenhet**.

Vilka **krav som ställs på verksamhetsstället** anges i [kapitlet om lokaler](#) i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

12.1.1 Lokalerna vid en slutenvårdsenhet

Vid en slutenvårdsenhet ska det finnas åtminstone

- inkvarteringslokaler för klienterna (och deras närstående)
- matsal
- allmänna utrymmen med väntrum och toalett
- vilrum
- rum för individuella möten med klienterna
- rum för grupparbete.

12.2 Övriga lokaler än de som krävs inom rehabiliteringstjänsten

Utöver de lokaler som anges och som krävs inom rehabiliteringstjänsten kan serviceproducenten ha andra rehabiliteringslokaler som används vid genomförandet av rehabiliteringen. Även i dessa lokaler ska serviceproducenten beakta de krav på säkerhet och tillgänglighet som gäller lokaler och som anges i servicebeskrivningen.

Närmare information: den allmänna delen av servicebeskrivningen, avsnitt 12.2:
[Allmänt om serviceproducentens lokaler och omgivningen.](#)

12.3 Allmänt om serviceproducentens lokaler och omgivningen

12.3.1 Rehabiliteringslokaler

Serviceproducenten ansvarar för att rehabiliteringslokalerna

- är ändamålsenliga, trygga, rymliga, rena och snygga, trivsamma och mångsidiga, och att de har behövliga hjälpmedel för omgivningskontroll, larmsystem och larmutrustning
- är lämpliga med hänsyn till klienternas rörelseförmåga, funktionsförmåga, ålder och sjukdom eller funktionsnedsättning och sådana att klienterna kan klara sig på egen hand i dem
- lämpar sig för personer med nedsatt rörelse- eller funktionsförmåga
- motsvarar klienternas behov, ligger nära varandra, kan nås av klienterna utan besvär och har nödvändig skyltning
- är lämpliga för klienterna att vistas i och för fritidsverksamhet och har sådan fritidsutrustning som behövs.

Utöver det ska serviceproducenten se till att klienterna under rehabiliteringen har tillgång till

- vil- och pausrum
- låsbara förvaringsutrymmen.

12.3.2 Omgivningen utomhus

Serviceproducenten ska också se till att

- omgivningen kring lokalen är korrekt utmärkt
- gångvägarna är överskådliga och trygga så att klienterna kan röra sig ute på egen hand
- utebelysningen är effektiv och omfattande.

12.4 Renovering av lokaler

Renoveringarna ska tidsmässigt planeras in så att de orsakar så lite störningar som möjligt för klienterna. Om ombyggnaderna eller reparationerna stör klientens rehabilitering (t.ex. om bassängutrymmena är ur bruk) hänvisar FPA vid behov klienten till en annan serviceproducent.

Serviceproducenten ska alltid **på förhand i kallelsebrevet** informera klienten om eventuella renoveringar eller reparations- och ombyggnadsarbeten. Klienten måste ges

möjlighet att på grund av renoveringen flytta rehabiliteringen till en annan tidpunkt eller välja en annan serviceproducent.

12.5 Meddelande av förändringar

Serviceproducenten ska omedelbart informera om sådana kommande renoveringar samt reparationer och ombyggnader av rehabiliteringslokalerna som serviceproducenten har vetskap om genom att skicka ett meddelande till e-postadressen **kuntoutus_sopimushallinta(at)kela.fi**.

Förändringen ska meddelas **omedelbart eller senast 3 månader innan renoveringen börjar**.

Om renoveringen orsakar **behov av en tillfällig lokal** ska serviceproducenten informera om det på samma gång som renoveringarna meddelas. Den tillfälliga lokalen ska **alltid** godkännas av FPA på förhand och uppfylla kraven i servicebeskrivningen.

12.6 Utrustning

Serviceproducenten ska se till att den utrustning som används vid rehabiliteringen

- motsvarar klienternas behov, är mångsidig och säker att använda
- har genomgått underhåll, är kalibrerad och fungerar pålitligt, och att de som använder utrustningen har instruerats i användningen på korrekt sätt.

Serviceproducenten ska också i enlighet med arbetarskyddslagen säkerställa att arbetsmaskinerna och arbetsredskapen i de egna lokalerna används på ett säkert sätt vid rehabiliteringen.

13 Inkvartering

Kraven på klientens inkvartering och inkvarteringslokalerna beskrivs **alltid** närmare i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten, om klientens rehabilitering omfattar möjlighet till inkvartering. **Närmare information:** den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten, kapitlet Inkvartering.

13.1 Överlämnande av rum på ankomstdagen och avresedagen

13.1.1 Ankomstdag

Överlåt rummet till klienten när hen har anlänt till inkvarteringslokalen **den dag rehabiliteringen börjar.**

13.1.2 Avresedag

Klienten måste ha rummet till sitt förfogande på avresedagen **ända tills rehabiliteringen avslutas.**

13.2 Inkvarteringen för klienterna

Serviceproducenten ska ordna inkvarteringen för rehabiliteringsklienterna i dubbelrum med toalett och dusch. Serviceproducenten ska sträva efter att beakta klienternas särskilda behov i inkvarteringsarrangemangen så att rehabiliteringen kan genomföras på ett smidigt sätt. Sådana särskilda behov är t.ex. rummets läge (rummet måste ligga nära det ställe där rehabiliteringen äger rum) eller rummets storlek (t.ex. hjälpmedel som klienten behöver för att förflytta sig måste utan att de orsakar fara rymmas i klientens inkvarteringsrum eller en familj med flera barn måste få **tillräckligt med utrymme** för inkvartering).

Serviceproducenten ska ordna inkvarteringen för klienten på ett sådant sätt att

- klienten kan vila utan att bli störd
- klienten har ett eget låsbart skåp i sitt rum
- sängkläderna byts minst en gång i veckan med beaktande av de behov som klientens sjukdom eller funktionsnedsättning medför
- rummen regelbundet städas och rengörs i sin helhet.

13.2.1 Inkvartering för klientens närstående och familj

Klientens närstående som deltar i rehabiliteringen ska i regel inkvarteras i samma rum som klienten.

Klienter med närstående (t.ex. klientfamilj) ska inkvarteras i rum som är större än dubbelrum och som har toalett och dusch samt där de särskilda behoven hos dem som

inkvarteras har beaktats. En del av familjerummen kan vara sådana att de har en mellandörr till ett annat rum.

13.2.2 Särskilda situationer (allergier, assistans- eller ledarhund)

Klienter med allergier ska inkvarteras i rum som lämpar sig för dem.

Att beakta: Om klienten har med sig en ledar- eller assistanshund ska inkvarteringen för klienten och hunden ordnas så att klienten kan tillgodose hundens behov.

13.2.3 Inkvartering i enkelrum

Klienten ska inkvarteras i enkelrum om det enligt den läkare som serviceproducenten anlitar finns medicinska eller andra skäl som motiverar detta. Rumsarrangemanget får inte orsaka klienten eller FPA extra kostnader (se kapitlet Anvisningar för exceptionella situationer).

Ifall klienten av personliga skäl önskar ett eget rum och det går att ordna, betalar klienten själv den extra kostnaden för detta. **Att beakta:** FPA betalar inte i något fall ersättning för extra kostnader för enkelrum.

14 Måltider

14.1 Mat

De måltider som serveras ska bilda en helhet där måltiderna är hälsosamma, fullvärdiga och kompletterar varandra.

De måltider och mellanmål som serveras klienterna ska

- vara mångsidiga, hälsofrämjande och smakliga
- följa näringsrekommendationerna och lämpa sig för olika målgrupper samt
- lämpa sig för klienter som följer en specialdiet.

Serviceproducenten ska använda sig av tallriksmodellen (bild) för att hjälpa klienten förstå vilka ingredienser en näringsmässigt tillräcklig måltid består av. Målet är att den tallriksmodell eller kostrådgivning som klienten får under rehabiliteringen ska fungera

som modell för bra kostval också i klientens vardag efter att rehabiliteringen har avslutats.

Också den restaurang/matsal som producerar måltidstjänsterna ska för sin del stödja de mål som ställts upp för rehabiliteringskurserna (t.ex. diabetes-, hjärt- och Tules-kurser) så att den mat som serveras klienterna bidrar till att stödja de ändringar som klienten strävar efter att göra i sina levnadsvanor. Till serviceproducentens uppgift hör också att regelbundet bedöma kvaliteten på maten och verksamheten hos den restaurang/matsal som producerar måltidstjänsterna. Dessa ovannämnda aspekter ska beaktas särskilt i fråga om ändringssituationer som gäller restaurangen/matsalen.

14.1.1 Specialdieter

Klientens eventuella behov av specialdiet ska utredas på förhand **i samband med förhandskontakten** eller **senast då rehabiliteringen inleds**. Klientens specialdiet kan ingå som **en del av behandlingen av klientens sjukdom** och avsikten med den vara att stödja klientens hälsa på ett övergripande sätt. Serviceproducenten ska erbjuda lämplig mat för en klient som av hälsoskäl följer en specialdiet. Serviceproducenten ska säkerställa att specialdieterna är i linje med näringsrekommendationerna.

Serviceproducenten ansvarar för att ordna måltider för klienter som följer de vanligaste dieterna, till exempel klienter med **diabetes, allergier, celiaki** och klienter som följer en vegansk diet. Till serviceproducentens uppgift hör också att säkerställa att personalen har sådant specialkunnande gällande kost att klienterna kan följa sina specialdieter.

14.2 Matvanor enligt övertygelse

Serviceproducenten kan efter eget omdöme beakta sådana särskilda behov i fråga om mat och måltider som hänför sig till klientens övertygelse och/eller kultur, och som avsevärt avviker från de matvanor och den diet som den finländska majoritetsbefolkningen följer.

14.3 Allmänt om måltiderna

Klientens måltider ska serveras vid serviceproducentens verksamhetsställe.

14.4 Måltider för klienterna

14.4.1 Måltider för klienter som inkvarteras

I helpension för klienter (med närstående) som inkvarteras ingår **frukost, lunch, middag** och **mellanmål** (på dagen och kvällen) som självbetjäning eller vid behov med assistans.

Den dag rehabiliteringsperioden inleds ska klienten serveras

- frukost, om rehabiliteringen börjar kl. 10.30 eller tidigare eller om klienten har anlänt dagen innan och övernattat
- i övrigt samma måltider och mellanmål som vid helpension.

Den dag rehabiliteringsperioden avslutas ska klienten utöver frukost serveras

- lunch och vid behov mellanmål.

Att beakta: Om klienten anländer till rehabiliteringsstället redan föregående dag betalar klienten själv för sin övernattnings och sina måltider (med undantag för den frukost som ingår i måltiderna under den dag då rehabiliteringsperioden inleds).

14.4.2 Måltider för klienter som inte inkvarteras

Klienter (och närstående) som inte inkvarteras ska dagligen serveras minst **1 måltid** (lunch eller middag) och **1-2 mellanmål**.

14.4.3 Måltider i samband med besök i serviceproducentens lokaler

Klienten ska serveras **lunch** eller **middag**, om besöket eller mötet varar **minst 2 timmar** och genomförs i serviceproducentens lokaler.

Att beakta: Längden på ett besök eller ett möte **omfattar inte** måltidspaus.

15 Kvalitetsarbete, uppföljning och tillstånd

15.1 Kvalitetsledning och uppföljning av verksamheten

Genom kvalitetsledning leds, planeras, utvärderas och förbättras verksamheten som helhet för att de kvalitetsmål som satts upp för rehabiliteringen ska nås. Målet är att klienten får rehabilitering av hög kvalitet utifrån sina behov och mål vid rätt tidpunkt och på rätt ställe.

Serviceproducenten ska utveckla den kvalitetsledning som anknyter till rehabiliteringen som helhet, och kvalitetsarbetet ska gälla alla rehabiliteringstjänster som ordnas av FPA. Rehabilitering av hög kvalitet innebär tjänster som grundar sig på bästa tillgängliga kunskap eller evidens och som främjar klientens funktionsförmåga, välbefinnande och arbetsförmåga och där målet är att maximera rehabiliteringens effekt och att minimera riskerna.

Enligt lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) har serviceproducenten till uppdrag att övervaka tjänsternas kvalitet, ändamålsenlighet och klient- och patientsäkerhet. Serviceproducenten ska göra upp en plan för egenkontroll och ett program för egenkontroll samt utse en ansvarig person på det sätt som förutsätts i lagen.

15.1.1 Innehållet i serviceproducentens kvalitetsledning och åtgärder som anknyter till den

Användning av en kvalitetshandbok

Serviceproducenten ska fastställa och anteckna kvalitetsmålen för centrala funktioner och åtgärder i en kvalitetshandbok.

Kvalitetsarbete

Kvalitetsarbetet omfattar utifrån varje servicebeskrivning för rehabilitering

- en skriftlig processbeskrivning eller ett skriftligt schema
- en beskrivning av personalens ansvarsområden och uppgifter
- arbetsbeskrivningar och anvisningar för personalen

- beskrivningar som gäller genomförandet av individuell rehabilitering och rehabilitering i grupp.

Insamling av klientrespons

Serviceproducenten ska regelbundet följa upp och utvärdera genomförandet av och kvaliteten på den rehabiliteringstjänst som ordnas av FPA. Det här görs genom systematisk och aktiv insamling av klientrespons. Responsen ska samlas in skriftligt och även respons som ges muntligt ska dokumenteras. Det rekommenderas att responsen till FPA alltid ges i skriftlig form. FPA kan alltid begära utredningar om respons som fåtts av klienter gällande en rehabiliteringstjänst och om åtgärder i anslutning till responsen.

Om en klient ger negativ respons under rehabiliteringen ska serviceproducenten undersöka saken noggrant för att kunna förbättra den framtida klientupplevelsen. Serviceproducenten ska utnyttja responsen vid planeringen av verksamheten och vid utvecklandet av den pågående och den framtida verksamheten. Eventuella klientspecifika åtgärder ska även antecknas i klientens handlingar.

Mätning av de kritiska punkterna i rehabiliteringstjänsten

Serviceproducenten ska i sitt utvecklings- och kvalitetsarbete använda minst två processmått för att följa upp och utvärdera hur rehabiliteringsprocesserna fungerar.

Kritiska punkter som kan mätas är t.ex.

- hur förhandsuppgifterna och förhandskontakten utnyttjas i rehabiliteringen
- hur klienternas individuella mål beaktas i rehabiliteringen
- huruvida servicebeskrivningen följs i enlighet med avtalsvillkoren
- hur personalen används så att man möter klienternas individuella behov
- hur rehabiliteringen dokumenteras
- huruvida rehabiliteringsrapporterna skrivs och lämnas in inom utsatt tid
- inträffade olycksfall
- rehabiliteringar som avbrutits.

Med hjälp av kvalitetsbedömning ska rehabiliteringsverksamheten utvecklas, främjas och stärkas så att den blir ännu bättre och mer klientorienterad.

FPA kan alltid begära en utredning om hur kvalitetsledningen har genomförts inom rehabiliteringen och hur eventuella observerade brister eller behov har beaktats vid utvecklandet och genomförandet av rehabiliteringsverksamheten.

16 Bedömning av funktionsförmågan

Klientens funktionsförmåga bedöms med hjälp av adekvata och tillförlitliga mätinstrument, och rehabiliteringsmålen formuleras utifrån mätresultaten. Därtill planeras de åtgärder som behövs i samråd med klienten och effekterna av åtgärderna följs upp. En bedömning genomförs och resultaten av bedömningen och mätningarna behandlas tillsammans med klienten under rehabiliteringen. Om det av resultaten framgår sådana symtom eller faktorer som inte kan behandlas under rehabiliteringen, hänvisas klienten till hälso- och sjukvården för fortsatta åtgärder.

I den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten anges separat om rehabiliteringstjänsten omfattas av **rapporteringen av rehabiliteringens effekter** samt vilka mätinstrument för utvärdering av rehabiliteringens effekter som ingår i rehabiliteringstjänsten.

Om man inom rehabiliteringstjänsten i fråga använder **andra** mätinstrument än de som används för utvärdering och rapportering av rehabiliteringens effekter, anges detta också i den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten.

16.1 Utvärdering och rapportering av rehabiliteringens effekter

Rapporteringen av rehabiliteringens effekter är en viktig del av FPA:s rehabiliteringsverksamhet och klientens rehabiliteringsprocess. Utvärdering och rapportering av rehabiliteringens effekter används inom nästan alla rehabiliteringstjänster och det centrala i dem är att klientens perspektiv beaktas. Genom rapporteringen kan FPA-rehabiliteringen utvecklas så att den blir ännu mer klientorienterad och målinriktad. Uppgifterna kan också användas vid undersökningar i anslutning till rehabilitering.

Att beakta:

- De yrkesutbildade personerna i det multiprofessionella teamet ska behärska användningen av bedömningsmetoderna samt kunna tolka resultaten och dokumentera dem noggrant.
- FPA rekommenderar utbildning i GAS-metoden för de yrkesutbildade personer som deltar i formuleringen av klientens GAS-mål och i utvärderingen av hur målen har uppfyllts. **Närmare information om GAS-metoden finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – För serviceproducenter – Mätning och utvärdering inom rehabiliteringen.**
- En serviceproducent som genomför rapportering ska namnge **en** eller **flera personer** i sin organisation, som fungerar som kontaktperson mellan serviceproducenten och FPA i fråga om insamlingen och inlämnandet av uppgifter om rehabiliteringens effekter.

16.1.1 Mätinstrument som används inom utvärderingen och rapporteringen av rehabiliteringens effekter

Klientens funktionsförmåga ska under rehabiliteringen bedömas på ett ändamålsenligt sätt och i tillräcklig omfattning med lämpliga, adekvata och tillförlitliga mätinstrument. **Närmare information om utvärderingen av rehabiliteringens effekter finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – För serviceproducenter – Mätning och utvärdering inom rehabiliteringen.**

Mätinstrument som ska användas är

- **GAS-metoden** (Goal Attainment Scaling)
 - Hjälpmedel för att formulera mål för rehabiliteringen och för att utvärdera hur målen har uppfyllts.
 - Målen kan formuleras t.ex. med hjälp av brädspelen Spiral. **Närmare information om Spiral-spelet finns på webbplatsen www.kuntoutussaatio.fi.**
- **Becks Depression Inventory** (BDI-21, frågeformulär för att mäta graden av depression, version som är avsedd för befolkningsundersökningar).
- **Instrument som mäter livskvalitet WHOQOL-BREF.**

16.1.2 Lämnan­de av uppgifter till FPA

Det är frivilligt för klienten att delta i rapporteringen av rehabiliteringens effekter, och serviceproducenten måste alltid be om klientens samtycke till rapporteringen. I samtyckesdokumentet och dess bilagor specificeras vad klientens samtycke omfattar samt datasäkerheten och klientens rättigheter.

Serviceproducenten lämnar utifrån klientens samtycke in uppgifter om utvärderingen av klientens rehabilitering till FPA. Uppgifterna ska lämnas in årligen klientvis via det system för uppföljning av rehabiliteringsresultat som är avsett för ändamålet. **Närmare information** om insamlingen och inlämnandet av uppgifterna finns på FPA:s webbsidor för samarbetspartner under Rehabiliteringstjänster – För serviceproducenter – Mätning och utvärdering inom rehabiliteringen.

17 Försäkringar i anslutning till rehabiliteringen

17.1 Serviceproducentens försäkringsskydd

Försäkringsskyddet under rehabiliteringen gäller klienten, men också närstående till klienten i sådana fall där FPA ersätter serviceproducenten för kostnader som orsakas av den närståendes deltagande i rehabiliteringen. Om serviceproducenten använder underleverantörer för att producera sådan rehabilitering som FPA ordnar och ersätter, måste serviceproducenten säkerställa och vid behov visa för FPA att det försäkringsskydd som förutsätts i servicebeskrivningen är i kraft under klientens hela rehabilitering. Därtill är serviceproducenten **förpliktad att under hela avtalsperioden kunna bevisa att försäkringsskyddet är i kraft.**

Serviceproducenten ska ha följande försäkringsskydd för klienten och klientens närstående som deltar i rehabiliteringen:

- **ansvarsförsäkring för verksamheten**
- **patientförsäkring**, om rehabiliteringen genomförs av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som tillhandahåller hälso- eller sjukvårdstjänster
- **gruppolycksfallsförsäkring.**

17.1.1 Ansvarsförsäkring för verksamheten

Med ansvarsförsäkring för verksamheten ersätts sådana person- och sakskador som orsakats klienten eller en närstående som deltar i rehabiliteringen.

17.1.2 Patientförsäkring

Från patientförsäkringen ersätts sådana personskador som uppstått i samband med hälso- och sjukvård. Försäkringen ska också täcka hälso- och sjukvård som ges av en studerande.

Serviceproducenten ska säkerställa att klienten har tillgång till kontaktuppgifterna för patientombudet. Patientombudets uppgift är att ge råd om hur ett eventuellt ersättningsyrkande som gäller patientskada kan inledas.

17.1.3 Gruppolycksfallsförsäkring

Från gruppolycksfallsförsäkringen ersätts klienten eller en närstående som deltar i rehabiliteringen sådana utgifter som beror på ett olycksfall som skett under rehabiliteringen. Serviceproducenten ska ha gruppolycksfallsförsäkring även om rehabiliteringen genomförs som individuell rehabilitering.

Försäkringen ska täcka rehabiliteringen, resor som ingår i den och det handledda fritidsprogrammet. Försäkringen ska gälla också vid videosamtal.

FPA förutsätter inte att olycksfallsförsäkringen täcker klientens och klientens närståendes resor mellan hemmet och rehabiliteringsstället i samband med rehabiliteringen.

Gruppolycksfallsförsäkringen ska uppfylla följande minimikrav:

- för vårdkostnader till följd av olycksfall måste försäkringsbeloppet vara minst 8 500 euro
- för bestående men till följd av olycksfall måste försäkringsbeloppet vara minst 5 000 euro
- för dödsfall till följd av olycksfall måste försäkringsbeloppet vara minst 5 000 euro.

17.2 Information om försäkringsskyddet och handledning av klienten

Serviceproducenten har i uppgift att innan rehabiliteringen inleds skriftligen meddela klienten och närstående som deltar i rehabiliteringen hur klienten och klientens närstående är försäkrade och vilka situationer försäkringsskyddet täcker. Klienten och klientens närstående måste till exempel känna till att olycksfallsförsäkringen gäller endast under rehabiliteringsprogrammet och under handlett fritidsprogram. Klienten och den närstående ska också på förhand få information om ersättningsbeloppen enligt gruppolycksfallsförsäkringen.

Om en skada eller ett olycksfall misstänks ha inträffat under rehabiliteringen ska serviceproducenten vägleda klienten och säkerställa att klienten vet hur hen ska förfara i situationen i fråga. I samband med ett olycksfall eller en skada ska serviceproducenten tillsammans med klienten eller klientens närstående gå igenom innehållet i försäkringsskyddet och de maximala ersättningsbeloppen samt handleda klienten eller den närstående i hur skadeanmälan görs.

FPA ersätter inte klienten, klientens närstående eller serviceproducenten för kostnader som uppstår på grund av olycksfall eller skada under rehabiliteringsprogrammet, fritidsprogrammet eller den övriga fritiden.

18 Serviceproducentens ansvar för klientsäkerheten

Serviceproducentens uppgift är att garantera klientens säkerhet och ansvara för klientsäkerheten på ett övergripande sätt under klientens hela rehabilitering samt under inkvarteringen (inkl. inkvartering dagen innan rehabiliteringen börjar).

18.1 Beredskap för nödsituationer

Serviceproducenten ansvarar för att den för varje verksamhetsställe har en uppdaterad handlingsplan för nödsituationer (inkl. videosamtal). Alla i personalen ska vara medvetna om den här planen och kunna fungera i enlighet med den.

Klienterna ska genast när rehabiliteringen inleds ges **tydliga muntliga och skriftliga anvisningar** med tanke på eventuella nödsituationer.

18.1.1 Anvisningar för exceptionella situationer

Serviceproducenten ska med avseende på klienterna förbereda sig noggrant inför exempelvis följande exceptionella situationer:

- hot om fysiskt eller psykiskt våld
- sexuella trakasserier
- användning av alkohol och droger
- epidemier
- olycksfall
- multiresistenta mikrober.

Att beakta: Om en bärare av en multiresistent mikroob har ett öppet infekterat sår eller kraftiga hudsymtom ska genomförandet av rehabiliteringen senareläggas.

Serviceproducenten ska se till att anvisningarna **uppdateras regelbundet** och att personalen får den aktuella utbildning som behövs. Anvisningarna ska vara tydliga. Eventuella myndighetsanvisningar som gäller ovannämnda situationer ska beaktas.

18.1.2 Räddningsplan

Serviceproducenten ansvarar för att

- klientens rehabilitering genomförs vid ett verksamhetsställe för vilket en skriftlig plan för nödsituationer har gjorts upp för att garantera klienternas säkerhet (t.ex. för att förebygga uppkomsten av farliga situationer och för att trygga utrymningssäkerheten)
- sörja för säkerheten vid verksamhetsstället på det sätt som föreskrivs i räddningslagen och statsrådets förordning om räddningsväsendet
- det för verksamheten finns en utredning om utrymningssäkerheten, som regelbundet granskas och uppdateras och som även beaktar förutsättningarna för personer med begränsad funktionsförmåga (t.ex. barn, personer med rörelsenedsättning, syn- och hörselnedsättning) att rädda sig vid en eldsvåda.

18.2 Anvisningar för användning av bassängutrymmen

18.2.1 Under rehabiliteringsprogrammet

I den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten anges alltid huruvida bassängutrymmen förutsätts i rehabiliteringstjänsten i fråga. Om bassängutrymmen förutsätts ska de användas vid genomförandet av rehabiliteringen.

Den person som handleder en klientgrupp i bassängutrymmena under rehabiliteringsprogrammet **ansvarar då alltid för den här klientgruppens säkerhet. Personen måste vara närvarande under hela den tid som rehabiliteringen i bassängutrymmena pågår.**

Den person som leder klientgruppen ska ha färdigheter i vattenlivräddning (sådana färdigheter som fås t.ex. genom deltagande i en Trimmi-kurs för bassängsäkerhet) för att klientsäkerheten ska kunna säkerställas.

18.3 Tid utanför rehabiliteringsprogrammet

Serviceproducenten kan själv bestämma hur bassängutrymmena används under tiden utanför rehabiliteringsprogrammet. Då ska serviceproducenten följa Säkerhets- och kemikalieverkets (Tukes) anvisning 1/2015, "Främjande av säkerheten i simhallar och badanläggningar". Anvisningen finns på Säkerhets- och kemikalieverkets webbplats.

18.4 Larmutrustning

I den del av servicebeskrivningen som beskriver rehabiliteringstjänsten **nämns alltid särskilt** behovet och nödvändigheten av larmutrustning i inkvarteringslokalen om man bedömer att det i klientgruppen finns personer med begränsad funktionsförmåga (t.ex. rörelsenedsättning, syn- och hörselnedsättning eller minnessjukdom). I dessa fall ska det i larmsystemen ingå larmutrustning (nödlarm).

18.5 Personalens beredskap för första hjälpen

Serviceproducenten ansvarar för att **alla de personer som deltar i genomförandet av klientens rehabiliteringsprogram** har gått en **grundkurs** i första hjälpen. Personen ska ha ett giltigt intyg över den här utbildningen.

En grundkurs i första hjälpen (16 h) ger sådana grundläggande kunskaper och färdigheter som behövs i nödsituationer och vid de vanligaste sjukdoms- och olycksfallen. Den här utbildningen kan uppdateras genom att man deltar i en kurs i **livräddande första hjälpen** (8 h). Personen ska ha ett giltigt intyg över att hen uppdaterat sin utbildning.

18.6 Säkerställande av klientsäkerheten under rehabiliteringen

Den person som handleder en klientgrupp under rehabiliteringsprogrammet **ansvarar alltid för den här klientgruppens säkerhet.**

18.6.1 Klienter som beviljats krävande medicinsk rehabilitering

Under rehabiliteringsprogrammet

Serviceproducenten ska säkerställa att **yrkesutbildad personal som avlagt grundexamen inom hälso- och sjukvård ansvarar för klientsäkerheten och alltid finns på plats under klientens rehabiliteringsprogram** (detta utöver kravet på första hjälpen-utbildning).

Under inkvarteringen

Den personal som under inkvarteringen dygnet runt och under veckosluten **bär ansvaret** för klientsäkerheten (övervakning och assistans) **ska alltid vara på plats** och ska ha **avlagt grundexamen inom hälso- och sjukvården.**

Ovannämnda säkerhetskrav gäller även i sådana fall där klienten anländer till inkvarteringslokalen redan kvällen innan rehabiliteringen inleds.

18.7 Anmälning av allvarliga olycksfall

Om en klient eller en närstående till en klient som deltar i rehabiliteringen råkar ut för ett allvarligt olycksfall som leder till **långvarig sjukhusvård, bestående funktionsnedsättning eller döden**, ska serviceproducenten göra en anmälan om det till FPA på adressen kuntoutus_palvelukuvaukset@kela.fi.

Följande ska då meddelas:

- vem som har drabbats och när
- vad som har hänt
- hur situationen har hanterats
- vilka de fortsatta åtgärderna varit
- vilken rehabiliteringstjänst det gäller
- vilka åtgärder serviceproducenten har vidtagit på grund av det allvarliga olycksfallet.

19 Marknadsföring av rehabiliteringen

Serviceproducenten kan marknadsföra sig först när serviceproducenten och FPA har undertecknat ett avtal om tjänsten i fråga och uppgifter om de rehabiliteringstjänster som kommer att genomföras har publicerats på FPA:s webbplats.

Serviceproducenten ska ha en egen webbplats där det på ett klart och tydligt sätt ges aktuell information till klienter om de rehabiliteringstjänster som genomförs inom ramen för FPA-rehabilitering.

På webbplatsen ska det finnas information för klienterna om bland annat

- innehållet i rehabiliteringen
- målgruppen och urvalskriterierna
- genomförandet
- ansökan.

Serviceproducenten ska också säkerställa att följande information finns på webbplatsen:

- att det är fråga om rehabilitering som ordnas och finansieras av FPA
- att klienten har möjlighet att ansöka om rehabiliteringspenning samt ersättning för resekostnader hos FPA.

Uppgifterna i marknadsföringen **får inte** strida mot avtalet, servicebeskrivningarna eller FPA:s anvisningar.

Serviceproducenten ska instruera dem som använder dess webbplats att gå in och bekanta sig med FPA:s webbplats där det finns närmare information om FPA:s förmåner, såsom rehabiliteringspenning och reseersättningar.

20 Byte av rehabiliteringsform

Klienten kan, om hen så vill, byta rehabiliteringsform så att t.ex. rehabilitering utan inkvartering byts ut mot rehabilitering med inkvartering. Detta kan klienten göra endast en gång under sin rehabiliteringshelhet, och hen måste **på förhand** komma överens om det med serviceproducenten.

21 Andra än FPA-klienter som deltar i rehabiliteringen

Utöver FPA-klienter kan serviceproducenten till rehabiliteringen anta klienter som har remiss och finansiering **av andra aktörer** samt klienter **som själva betalar** för sin rehabilitering.

Ett villkor för att en klient som någon annan aktör betalar för, eller som betalar själv, ska kunna delta är att rehabiliteringen för FPA-klienterna genomförs på det sätt som anges i servicebeskrivningen och att det maximala antalet deltagare inte överskrids. Därtill förutsätts det att klienten i fråga hör till den målgrupp som anges i servicebeskrivningen för rehabiliteringen.

FPA **ansvarar inte till någon del** för rehabiliteringen för andra aktörers klienter eller klienter som betalar själva.

22 FPA:s uppgifter

22.1 Genomförande av rehabiliteringstjänsten

22.1.1 Serviceproducenten

Privata företag, inrättningar, stiftelser och andra sammanslutningar som har beredskap att tillhandahålla sådana rehabiliteringstjänster som avses i lagen om FPA-rehabilitering kan verka som serviceproducenter för rehabilitering som tillhandahålls av FPA.

Utifrån lagen om FPA-rehabilitering (53 §) kan som serviceproducent verka en serviceproducent som inte är en offentlig eller därmed jämförbar producent. Kravet gäller också eventuella underleverantörer. Till exempel kan kommuner eller samkommuner inte verka som serviceproducenter. Däremot kan aktörer som bolagiserats i enlighet med 126 § i kommunallagen (410/2015) och som uppfyller de villkor som ställts på rehabiliteringstjänsten verka som serviceproducent.

FPA kan köpa rehabiliteringstjänster av en offentlig eller därmed jämförbar producent endast om det inte annars är möjligt att fullgöra skyldigheten att ordna rehabilitering enligt lagen (lagen om FPA-rehabilitering 53 § 2 mom.). FPA kan därmed inte köpa sådana rehabiliteringstjänster som beviljas enligt prövning av en offentlig eller därmed jämförbar producent.

Registrering av serviceproducent och serviceenhet

Serviceproducenter som producerar hälso- och sjukvårdstjänster ska följa lagstiftningen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023). Serviceproducenten ansvarar också för att serviceproducenten och serviceenheten har registrerats på det sätt som förutsätts i lagen i fråga.

22.1.2 Grupp

Med grupp avses samarbete mellan serviceproducenter i syfte att få ett avtal. Företag kan bilda en grupp och ansöka om att bli serviceproducent som grupp. De serviceproducenter som hör till gruppen förbinder sig att enligt solidariskt ansvar tillhandahålla rehabiliteringstjänster i enlighet med avtalet. Varje medlem i gruppen ska delta i genomförandet av den rehabiliteringstjänst som upphandlingen gäller.

FPA förutsätter att gruppen inom sig utser en serviceproducent via vilken genomförandet av gruppens avtal ordnas. I FPA:s verkställighetssystem och betalningssystem registreras den här serviceproducentens FO-nummer. Faktureringen och betalningen av rehabiliteringstjänsterna samt kontakterna till FPA sköts genom serviceproducenten i fråga.

22.1.3 Underleverans

Serviceproducenten kan också producera FPA-rehabilitering med hjälp av underleverantörer. Rehabiliteringen får ändå inte i sin helhet produceras genom underleverans, utan serviceproducenten ska själv genomföra åtminstone en del av rehabiliteringstjänsten i fråga.

Anlitandet av underleverantörer minskar inte serviceproducentens ansvar för genomförandet av rehabiliteringstjänsten. Serviceproducenten ansvarar inför FPA för den rehabilitering som underleverantören tillhandahåller, för ansvaren och skyldigheterna som för sina egna.

Serviceproducenten ska observera att

- underleverantören och serviceproducenten **alltid är separata företag**
- underleverantören **inte** står i avtalsförhållande till FPA
- underleverantören **inte** kan vara en offentlig eller därmed jämförbar aktör.

22.2 Behandling av klientens rehabiliteringsärende

Klienten ansöker om FPA-rehabilitering genom att lämna in en ansökan om rehabilitering. Utöver ansökan behövs som bilaga ett läkarutlåtande B eller en medicinsk utredning eller en rehabiliteringsplan som innehåller motsvarande uppgifter.

22.2.1 Rehabiliteringsbeslut

Klienten får alltid ett skriftligt beslut om den rehabilitering hen ansökt om, och där ingår uppgifter om avgörandet samt motiveringar. Klienten får som bilaga till ett positivt rehabiliteringsbeslut anvisningar för genomförandet av rehabiliteringen.

Klientens positiva rehabiliteringsbeslut och de uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av rehabiliteringen skickas till serviceproducenten.

22.2.2 Åtgärder efter rehabiliteringen

Efter att klientens rehabilitering har genomförts hänvisar FPA vid behov klienten till andra tjänster som hen behöver.

23 Fakturering och betalning av rehabiliteringskostnader

23.1 Utbetalning

FPA betalar på grundval av en godkänd faktura de faktiska avtalsenliga kostnaderna för rehabiliteringen till serviceproducenten. FPA ersätter i regel kostnaderna endast för genomförd rehabilitering.

Ifall en klient avbryter rehabiliteringen ersätter FPA rehabiliteringskostnaderna fram till dess att rehabiliteringen avbryts.

FPA kan betala kostnaderna för rehabiliteringen även om ansökan inte har lämnats in inom utsatt tid, om det bedöms som oskäligt att avslå ansökan på grund av att den har varit försenad.

23.2 Fakturering

Serviceproducenten förbinder sig att iaktta de priser och priskategorier som anges i avtalet. De överenskomna priserna inkluderar alla kostnader för rehabiliteringen i fråga. Serviceproducenten får inte ta ut någon klientavgift, självriskandel eller annan tilläggsavgift av klienten för sådan rehabilitering som genomförs i enlighet med servicebeskrivningen.

Serviceproducenten ska skicka fakturan till FPA **senast inom 2 månader** efter att rehabiliteringen genomförts. Fakturan ska skrivas på FPA:s faktureringsblankett. När FPA tar i bruk elektroniskt mottagande av fakturor och serviceproducenten skickar en elektronisk faktura till FPA, är serviceproducenten skyldig att följa FPA:s anvisningar om hur man skickar elektroniska fakturor.

23.3 Genomförande av och fakturering för rehabiliteringstjänsten när klienten insjuknar akut

Med akut insjuknande avses en situation där klienten eller en närstående insjuknar akut kvällen före rehabiliteringsdagen efter kl. 16 eller på rehabiliteringsdagens morgon. Det akuta insjuknandet anses hänföra sig endast till den första sjukdagen. Därför kan de här anvisningarna tillämpas endast den första sjukdagen.

23.3.1 Rehabiliteringsdag, dvs. dygnspriset för rehabiliteringstjänsten

Om klienten eller klientens vuxna närstående vars deltagande i rehabiliteringen är nödvändigt insjuknar akut kvällen före rehabiliteringsdagen efter kl. 16 eller på rehabiliteringsdagens morgon ska serviceproducenten i samråd med klienten välja hur rehabiliteringsdagen ersätts.

Alternativen är:

1. Serviceproducenten flyttar klientens rehabiliteringsdag till en annan tidpunkt och fakturerar för dagen när den genomförs.
2. Serviceproducenten genomför det innehåll som planerats för den rehabiliteringsdag då klienten insjuknade, till den del innehållet är centralt med tanke på klientens rehabilitering som helhet. **Det här kan ske**
 - vid en annan tidpunkt ansikte mot ansikte eller i form av videosamtal
 - under sjukdagen i form av videosamtal.

Längden på det ersättande programmet ska vara minst 1,5 timme.
Serviceproducenten ska se till att det ersättande programmet för sjukdagen passar klientens helhetssituation i fråga om arbetsmetoder och längd.

Serviceproducenten kan fakturera dygnspriset för rehabiliteringstjänsten för en klient och en vuxen närstående som deltagit i det ersättande programmet även om det alternativa programmet varit kortare än en normal rehabiliteringsdag. Om det ursprungligen inte var tänkt att en närstående deltar i rehabiliteringsdagen kan dygnspriset för rehabiliteringstjänsten för en närstående emellertid inte faktureras. Dygnspriset för rehabiliteringstjänsten för ett syskon kan inte faktureras. I fältet för faktureringsgrund på fakturablanketten KU 201r eller i den elektroniska fakturan ska serviceproducenten ange Akut insjuknande som grund.

3. Serviceproducenten erbjuder inget ersättande program och fakturerar inte heller för sjukdagen.

Att beakta:

- Om FPA ersätter dygnspriset för rehabiliteringstjänsten, dvs. en rehabiliteringsdag, till serviceproducenten minskar det totala antalet rehabiliteringsdygn som klienten beviljats.
- Om en vuxen närstående insjuknar akut och klienten kan delta i rehabiliteringen utan att den vuxna närstående deltar, kan dygnspriset för rehabiliteringstjänsten för den vuxna närstående som insjuknat inte faktureras. Om ett syskon insjuknar akut kan dygnspriset för rehabiliteringstjänsten för syskonet inte faktureras.

23.3.2 Övriga priskategorier inom rehabiliteringen

I situationer med akut insjuknande kan serviceproducenten fakturera enligt andra priskategorier än de som nämns ovan endast om klienten, den närstående eller ett syskon har använt ifrågavarande delar av tjänsten. Sådana priskategorier är bland annat dygnspriset för rehabiliteringstjänsten för ett syskon samt inkvartering och måltider för klienten, en vuxen närstående och ett syskon. Exempelvis är det möjligt att fakturera för klientens måltider endast om klienten stannar på rehabiliteringsstället under den dag hen insjuknat akut och äter på rehabiliteringsstället under sjukdagen.

Det är möjligt att fakturera för inkvartering endast för de faktiska övernattningsdygna för klienten och/eller den närstående. Inga kostnader kan faktureras för sjukdagar som infaller efter den dag då klienten insjuknade akut.

24 Kvalitetsrevision

Kvalitetsrevision är en systematisk, objektiv och dokumenterad utvärdering som utförs av FPA för att säkerställa och utveckla kvaliteten på rehabiliteringsverksamheten. Som kvalitetsrevisorer verkar utbildade FPA-anställda.

Syftet med kvalitetsrevisionen är att säkerställa att serviceproducenten genomför rehabiliteringstjänsten med fokus på klienten och i enlighet med servicebeskrivningen samt på det sätt som anges i avtalet.

Om kvalitetsrevisionen sammanställs en revisionsrapport, där de viktigaste observationerna framgår. Serviceproducenten ska korrigera de avvikelser som observerats under kvalitetsrevisionen.

Under kvalitetsrevisionen granskas exempelvis följande delområden av kvaliteten:

- kvalitetsledningen
- personalen
- rehabiliteringslokalerna och utrustningen
- klientsäkerheten
- klientens rättigheter
- innehållet i rehabiliteringsprocessen och genomförandet
- dokumentationen
- faktureringen.

25 Information och intressentgruppssamarbete

FPA informerar om rehabiliteringstjänsterna på nationell och lokal nivå.

Webbsidorna för FPA:s samarbetspartner innehåller bland annat

- servicebeskrivningarna för rehabilitering
- information om tjänsterna
- aktuella meddelanden
- information till intressentgrupperna om olika evenemang, såsom utbildningar och arbetsmöten.

Bilaga 1: Yrkes- och uppgiftsbeteckningar

I den här bilagan avses med yrkesbeteckning en skyddad yrkesbeteckning som används av en person som har rätt att utöva yrket i fråga och att i egenskap av yrkesutbildad person använda den i lag eller förordning skyddade yrkesbeteckningen i fråga.

Med de yrkeshögskoleexamina (YH) som anges i servicebeskrivningen jämföras också motsvarande, äldre examina på institutnivå. Med yrkesinriktade grundexamina på institutnivå jämföras motsvarande, äldre examina på skolenivå.

En person som före 2008 erhållit en sådan skyddad yrkesbeteckning som det inte längre finns utbildning för, betraktas fortfarande som en sådan yrkesutbildad person som avses i lagen och förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Med alla examina jämföras också motsvarande utbildning som godkänts inom EU. Till den del det är fråga om ett yrke som kräver erkännande av en behörig myndighet i Finland, tillämpas lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer eller en lag som ersatt denna.

Sysselsättningsledare

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt artenomexamen (YH) inom hantverk och konstindustri med inriktning på handledningsverksamhet **eller**
- sysselsättningsledarexamen

Astmaskötare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) **eller** hälsovårdare (YH) som därtill har
 - genomfört tilläggstudier inom behandling av astma och allergi (15 studiepoäng) **eller**
 - genomfört yrkesinriktade specialiseringsstudier inom vård av patienter med andningssjukdomar (30 studiepoäng)

Audionom/Hörselvårdsassistent

- person som har en lämplig examen inom hälsovården och som därtill har
 - genomfört audiologiska specialiseringsstudier vid en yrkeshögskola (60 studiepoäng)

Stomiskötare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) **eller** hälsovårdare (YH) som **därtill**
 - genom tilläggsstudier har fått specialkunskaper inom vård av stomiopererade personer **eller**
 - har genomfört yrkesinriktade specialiseringsstudier för stomiskötare (30 studiepoäng)

Diabetesskötare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) **eller** hälsovårdare (YH)
 - vars examen har omfattat inriktningsalternativet förebyggande och behandling av diabetes **eller**
 - som efter sin examen har genomfört motsvarande specialiserings- eller påbyggnadsutbildning (30 studiepoäng)

Specialistläkare som erhållit specialkompetens i behandling av **diabetes**

- förutsätter specialistläkarexamen
- person som har beviljats ifrågavarande specialkompetens av Finlands Läkarförbund

Dialysskötare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) **eller** hälsovårdare (YH) som **därtill**
 - fått yrkesinriktad tillägsutbildning på en dialysavdelning **eller**
 - genomfört yrkesinriktade specialiseringsstudier i nefrologiskt vårdarbete eller vården av njurpatienter (30 studiepoäng)

Specialistläkare

- person som Tillstånds- och tillsynsverket har beviljat rätt att utöva sitt specialistläkaryrke i Finland som legitimerad yrkesutbildad person

Läkare under specialistutbildning

- person som ett universitet har beviljat studierätt för ett specialiseringsprogram inom ett visst område

Speciallärare

- person som uppfyller behörighetsvillkoren för speciallärare enligt förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998)

Fysioterapeut (YH)

- examensbenämning inom social- och hälsovården. **Personen ska därtill ha**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Geronom (YH)

- examensbenämning inom det sociala området. **Personen ska därtill ha**
 - rätt att verka som yrkesutbildad person inom socialvården på det sätt som bestäms i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015)

IBD-skötare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) som
 - har genomgått fortbildning i vård av IBD-patienter (30 sp)

Lärare i uttryckskonst

- person som utöver lärarexamen (se lärare) har genomfört grundstudier i dramapedagogik vid en högskola

It-instruktör

- uppgiftsbeteckning

- som grundläggande yrkesutbildning kan personen ha t.ex. datanom- eller tradenomexamen
- i fråga om rehabilitering för personer med synnedsättning ska personen därtill ha inhämtat
 - behövliga specialkunskaper för IT-handledning av personer med synnedsättning t.ex. genom utbildning arrangerad av Yrkesinstitutet Live eller Synskadades Centralförbund

Fotterapeut (YH)

- yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovården. **Personen ska därtill ha**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Fotvårdare

- examensbenämning inom hälso- och sjukvården
- person som Tillstånds- och tillsynsverket (före år 2008) har beviljat rätt att verka som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården med skyddad yrkesbeteckning

Smärtskötare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) eller hälsovårdare (YH), som **därtill har**
 - genomfört specialiseringsstudier i smärtbehandling (30 studiepoäng)

Kommunikationshandledare

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt en yrkesinriktad grundexamen inom det sociala området, inom hälso- och sjukvård eller i pedagogik och som **därtill har**
 - avlagt specialyrkesexamen för kommunikationshandledare **eller**
 - utbildning för teckenspråklärare **eller**
 - utbildning för teckenspråkstolk (YH) **eller**
 - utbildning för synrehabiliteringshandledare

Specialistläkare som erhållit specialkompetens i rehabilitering

- specialkompetens i rehabilitering förutsätter specialistläkarexamen
- specialkompetensen beviljas av Finlands Läkarförbund

Rehabiliteringsledare (YH)

- yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovården
- examen avläggs inom utbildningsprogrammet för rehabiliteringsledare (kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma)
- **Därtill ska personen ha**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Rehabiliteringshandledare för personer med hörselnedsättning

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt yrkeshögskoleexamen inom det sociala området **och/eller** social- och hälsovården **och/eller** lämplig högre eller lägre universitetsexamen, och som **därtill har**
 - i form av arbetsplatsutbildning fått utbildning om hörselnedsättning och rehabilitering av personer med hörselnedsättning (t.ex. minst 6 månaders utbildning vid sidan av arbetet) **och/eller**
 - minst 1 års arbetserfarenhet av heltidsarbete inom rehabilitering för personer med hörselnedsättning eller minst 3 års arbetserfarenhet av heltidsarbete med personer med hörselnedsättning **och/eller**
 - audionomutbildning **och/eller**
 - genomfört studier (minst 30 studiepoäng) som gäller rehabilitering för personer med hörselnedsättning, t.ex. studier i
 - audiologi eller
 - teckenspråk och visuellt teckenspråk eller
 - kommunikationsstudier

Rehabiliterare av dövblinda

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt yrkeshögskoleexamen inom det sociala området, hälso- och sjukvård, pedagogik eller humaniora och som **dessutom har minst en av följande:**

- specialyrkesexamen i rehabiliterings-, stöd- och handledningstjänster inom kompetensområdet för handledning av personer med synnedsättning
- utbildning i teckenspråkstolkning, (tolk YH, teckenspråk) eller tolkning och kommunikationshandledning för personer med talstörning (tolk YH, tolkning för personer med talstörning)
- studier om dövblindhet som genomförts i samband med utbildning för teckenspråkshandledare
- utbildning på arbetsplatsen om dövblindhet och rehabilitering för personer med dövblindhet

Hantverksledare

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt artenomexamen (YH) inom hantverk och konstindustri med inriktning på handledningsverksamhet **eller**
- har flera års erfarenhet av arbetet i fråga inom rehabilitering

Legitimerad läkare

- person som har avlagt grundexamen i medicin **och**
- som Tillstånds- och tillsynsverket har beviljat rätt att utöva sitt läkaryrke i Finland som legitimerad yrkesutbildad person

Barnledare

- har avlagt grundexamen i barn- och familjearbete **eller**
- barnledare (grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning) eller
- är barnskötare **eller**
- studerar social- och hälsovård, pedagogik eller specialpedagogik

Instruktör i förflyttningsteknik

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt en yrkesinriktad grundexamen inom det sociala området, inom hälso- och sjukvård eller i pedagogik och som därtill har
 - en specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare

Idrottsledare

- har avlagt yrkesinriktad grundexamen för idrottsledare på andra stadiet

Idrottsinstruktör (YH)

- har genomgått utbildningsprogrammet för idrotts- och hälsopromotion (liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma) vid en yrkeshögskola

Handledare i skapande verksamhet

- uppgiftsbeteckning
- ledare för grupper som sysslar med olika slag av skapande verksamhet (målning, teckning, handarbete, musik)
- personen kan till sin utbildning vara t.ex. bildkonstnär, fritidsledare eller ergoterapeut (YH)
- utöver grundutbildningen kan personen ha genomfört yrkesinriktade specialiseringsstudier i kreativa metoder (30 studiepoäng)

Lymfterapeut

- examensbenämning inom social- och hälsovården
- utbildad fysioterapeut (YH), sjukskötare (YH) **eller** konditionsskötare som **därtill**
 - av Tillstånds- och tillsynsverket har beviljats rätt att utöva sitt yrke **och**
 - har fullgjort lymfterapiutbildning i Finland eller utomlands

Närvårdare

- examensbenämning inom social- och hälsovården
- har av Tillstånds- och tillsynsverket beviljats rätt att utöva sitt yrke som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning

Musikterapeut

- person med musikterapeututbildning

Neuropsykiatrisk coach

- har genomgått en utbildning i neuropsykiatrisk coachning som omfattar minst 20 studiepoäng och som uppfyller de kvalitetskriterier för neuropsykiatrisk coachning som Neuropsykiatriset Valmentajat ry har ställt upp för sina medlemmar

Neuropsykolog

- har grundutbildning för psykolog och **därtill**
 - av Tillstånds- och tillsynsverket beviljad rätt att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person **och**
 - utbildning för specialpsykolog i neuropsykologi (psykologie licentiatexamen med specialiseringsstudier på specialområdet neuropsykologi) **eller**
 - tidigare utbildning i klinisk neuropsykologi (treårig riksomfattande specialiseringsutbildning)

Ungdomsledare

- person som har avlagt grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion på andra stadiet **eller**
- samhällspedagog (YH), med inriktning på utbildningsprogrammet för medborgarverksamhet och ungdomsarbete **eller**
- yrkeshögskoleexamen som socionom (YH) inom det sociala området eller inom hälso- och sjukvård med inriktning på ungdomsarbete

Ungdomsarbetare

- uppgiftsbeteckning
- socionom (YH) som studerat med inriktningen ungdomsarbete **eller**
- magister i ungdomspedagogik **eller**
- samhällspedagog (YH)

Synrehabiliteringshandledare

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt en yrkesinriktad grundexamen inom det sociala området, inom hälso- och sjukvård eller i pedagogik och som **därtill har**

- specialyrkesexamen inom kompetensområdet för handledning av personer med synnedsättning **eller**
- i form av arbetsplatsutbildning fått utbildning om synnedsättning och rehabilitering av personer med synnedsättning

Rehabiliteringshandledare för personer med synnedsättning

- person som har avlagt en yrkesinriktad grundexamen inom det sociala området, inom hälso- och sjukvård eller i pedagogik och som **därtill har**
 - som kompletterande yrkesexamen vid Arlainsitutet eller Centralparkens yrkesinstituts verksamhetsställe Arla utbildats till rehabiliteringsledare för synskadade.
 - Sedan år 2012 har utbildningen för rehabiliteringshandledare för synskadade ersatts av specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare.

Syninstruktör

- person som har avlagt en yrkesinriktad grundexamen inom det sociala området, inom hälso- och sjukvård eller i pedagogik och som **därtill har**
 - specialyrkesexamen inom kompetensområdet för handledning av personer med synnedsättning, i vilken ingår en del av examen i styrning av synanvändning för klienter med synnedsättning

Artenom i handledningsverksamhet (YH)

- person som har avlagt artenomexamen (YH) inom hantverk och konstindustri med inriktning på handledningsverksamhet

Lärare

- person som uppfyller behörighetsvillkoren för lärare enligt förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998)

Punktskriftsinstruktör

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt en yrkesinriktad grundexamen inom det sociala området, inom hälso- och sjukvård eller i pedagogik och som **därtill har**

- en specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare **eller**
- fått utbildning på arbetsplatsen i punktskriftsinstruktion

Psykodramaledare

- har som grundutbildning en lämplig examen på högskole- eller institutnivå
- person som **utöver det ovannämnda har genomfört**
 - psykodramaledarexamen som yrkesinriktad fortbildning

Psykolog

- yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som **därtill har**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Psykoterapeut

- yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som **därtill har**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att använda den skyddade yrkesbeteckningen psykoterapeut

Talterapeut

- yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som **därtill har**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Tolk för personer med tal- och språkstörning

- uppgiftsbeteckning
- person som har avlagt en yrkesinriktad examen inom det sociala området, inom hälso- och sjukvård eller i pedagogik och som **därtill har**
 - en specialyrkesexamen för tolk för talhandikappade **eller**
 - är teckenspråkstolk (YH) som har slutfört studierna år 2015 eller senare

Ridterapeut

- person med yrkeshögskoleexamen i pedagogik, inom det sociala området eller inom hälso- och sjukvård som **därtill har genomfört**
 - ridterapeututbildning ordnad av Suomen Ratsastusterapeutit ry eller

- motsvarande utbildning i Sverige

Näringsterapeut

- har beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Kostrådgivare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) **eller**
- hälsovårdare (YH) **eller**
- lärare i huslig ekonomi som verkar vid en rehabiliteringsinrättning under handledning av en näringsterapeut

Reumaskötare

- uppgiftsbeteckning
- sjukskötare (YH) **eller**
- hälsovårdare (YH) som har genomfört yrkesinriktade specialiseringsstudier i behandling av reumatiska sjukdomar (30 studiepoäng) **eller**
- fortbildning i behandling av reumatiska sjukdomar (15 studiepoäng)

Sjukskötare (YH)

- examensbenämning inom social- och hälsovården
- **Därtill ska personen ha**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person
- utbildningen kan omfatta flera inriktningsalternativ
- efter examen kan en sjukskötare genomgå specialiseringsutbildning eller fortbildning

Sexualrådgivare

- person som har avlagt examen inom det sociala området eller inom hälso- och sjukvård
- har genomfört utbildning för sexualrådgivare (30 studiepoäng)

Sexualterapeut

- person som har avlagt examen inom det sociala området eller inom hälso- och sjukvård och som är auktoriserad av det samnordiska samfundet The Nordic Association for Clinical Sexology (NACS). Medlemsföreningen i Finland är Suomen Seksologinen Seura (Sexologiska föreningen i Finland).
- Den yrkesbeteckning som har auktoriserats i Finland är: sexualterapeut, specialnivå (NACS)

Socialarbetare

- person som har rätt att utöva socialarbetaryrket som legitimerad yrkesutbildad person på det sätt som bestäms i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015)

Socionom (YH)

- yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovården. Personen ska **därtill ha**
 - rätt att verka som yrkesutbildad person inom socialvården på det sätt som bestäms i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015)

Munhygienist (YH)

- yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovården. Personen ska **därtill ha**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Konstterapeut

- kan ha grundutbildning inom hälso- och sjukvård, det sociala området eller konst och ska **därtill ha**
 - genomgått yrkesinriktad fortbildning i form av konstterapiutbildning

Dansterapeut

- minst examen på lägre högskole- eller institutnivå **och därtill**
 - minst 2 års arbetserfarenhet inom social-, hälso- och sjukvårds-, dans-, konst- eller undervisningsbranschen **och därtill**

- dansterapistudier som genomförts med godkänt resultat (90 studiepoäng)

Hälsovårdare (YH)

- examensbenämning inom social- och hälsovården. Personen ska **därtill ha**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Ergoterapeut (YH)

- examensbenämning inom social- och hälsovården. Personen ska **därtill ha**
 - beviljats rätt av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva sitt yrke som legitimerad yrkesutbildad person

Arbetslivskonsult

- person som har minst yrkeshögskoleexamen eller en gammal examen på institutnivå och som **därtill är**
 - insatt i frågor som gäller sysselsättning, samhällets servicesystem och olika utbildningsmöjligheter och som har kompetens att handleda klienter i frågor som gäller utbildning och arbetslivet

Företagsfysioterapeut/Arbetsfysioterapeut

- uppfyller de villkor som föreskrivs i lagen om företagshälsovård (1383/2001) och i statsrådets förordning om principerna för god företagshälsovårdspraxis och om företagshälsovårdens innehåll och den utbildning som krävs av yrkesutbildade personer och sakkunniga inom företagshälsovården (708/2013)

Företagshälsovårdare

- uppfyller de villkor som föreskrivs i lagen om företagshälsovård (1383/2001) och i statsrådets förordning om principerna för god företagshälsovårdspraxis och om företagshälsovårdens innehåll och den utbildning som krävs av yrkesutbildade personer och sakkunniga inom företagshälsovården (708/2013)

Uroterapeut

- sjukskötare (YH) eller fysioterapeut (YH) som **därtill har**

- genomgått yrkesinriktad tilläggsutbildning i uroterapi (30 studiepoäng) eller motsvarande tidigare utbildning

Fritidsinstruktör/fritidsledare

- har avlagt grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion **eller**
- yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom

Speciallärare i småbarnspedagogik

- är enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018) behörig att arbeta som speciallärare i småbarnspedagogik

Lärare i småbarnspedagogik

- är enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018) behörig att arbeta som lärare i småbarnspedagogik

Teckenspråkshandledare

- har grundexamen på andra stadiet i teckenspråkshandledning

Teckenspråkstolk (YH)

- har yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska och pedagogiska området inom utbildningsprogrammet för teckenspråkstolkar

Magister i samhällsvetenskaper, huvudämne rehabiliteringsvetenskap

- har högre högskoleexamen med rehabiliteringsvetenskap som huvudämne

Magister i samhällsvetenskaper eller politices magister, huvudämne socialpsykologi

- har högre högskoleexamen med socialpsykologi som huvudämne

Samhällspedagog (YH)

- har avlagt en yrkeshögskoleexamen inom utbildningsprogrammet för medborgaraktivitet och ungdomsarbete.